

DIAGNOZA
SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GZY

Z L E C E N I O D A W C A :

G M I N A G Z Y

G Z Y 9

0 6 - 1 2 6 G Z Y

O P R A C O W A N I E :

E K O D U R B A N I S T Y K A Ł U K A S Z K O W A L S K I

www.dokumentygmienne.pl

U R B A N I S T Y K A

SPIS TREŚCI -

WSTĘP	5
1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH	6
1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM	6
1.2. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU KRAJU	10
1.3. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	15
1.4. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU POWIATU LUB PONADLOKALNYCH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	19
1.5. LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA	20
2 POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ	21
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	21
2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE	23
2.3. WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	23
2.3.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA	23
2.3.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA	27
2.3.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA	27
2.3.4. TRANSPORT ZBIOROWY	28
2.3.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH	28
2.3.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM	29
2.3.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ	31
2.4. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET	32
2.5. WNIOSKI	33
3 LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE	34
3.1. STAN LUDNOŚCI	34
3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA	34
3.1.2. STRUKTURA PŁCI	36
3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI	36
3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE	37
3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI	37
3.2.2. MIGRACJE	38
3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI	39
3.2.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA	40
3.3. WNIOSKI	42
4 ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY	43
4.1. ROLNICTWO	43
4.2. PODMIOTY GOSPODARCE	44
4.2.1. LICZEBNOŚĆ	44
4.2.2. WIELKOŚĆ	47
4.2.3. RODZAJ	48
4.3. RYNEK PRACY	49
4.3.1. PRACUJĄCY	49
4.3.2. BEZROBOCIE	50
4.4. TERENY INWESTYCYJNE	50
4.5. WNIOSKI	51
5 ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA	52
5.1. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE	52
5.1.1. UKSZTAŁTOWANIE TERENU	52
5.1.2. LITOSFERA I GLEBY	52
5.1.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	53
5.1.4. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN	54
5.1.5. ZASOBY LEŚNE	54
5.2. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW	55
5.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY	56
5.3.1. USTANOWIONE FORM OCHRONY PRZYRODY	56
5.3.2. PLANOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY	56
5.4. SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY	56
5.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	57
5.5.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA	57
5.5.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA	57
5.5.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA	58
5.5.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA	58
5.5.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	58
5.5.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA	58
5.5.7. GOSPODARKA ODPADAMI	59

5.6.	WNIOSKI.....	60
6	KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	61
6.1.	ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	61
6.1.1.	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW	61
6.1.2.	OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTKÓW	62
6.1.3.	STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE.....	67
6.1.4.	ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	67
6.2.	INSTYTUCJE KULTURY	68
6.3.	LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE	68
6.4.	WNIOSKI.....	68
7	SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA.....	69
7.1.	INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE	69
7.2.	ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA	69
7.2.1.	WALORY PRZYRODNICZE	69
7.2.2.	WALORY ANTROPOGENICZNE	69
7.2.3.	BAZA MATERIALNA TURYSTYKI	70
7.3.	WNIOSKI.....	71
8	PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	72
8.1.	PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE	72
8.1.1.	STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	72
8.1.2.	MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	74
8.1.3.	DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO	74
8.2.	STRUKTURA OSADNICZA	75
8.3.	REWITALIZACJA	76
8.4.	OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA	76
8.5.	OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	77
8.6.	WNIOSKI.....	77
9	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	78
9.1.	PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA.....	78
9.2.	PRZESTĘPCZOŚĆ	78
9.3.	ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO	79
9.3.1.	ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	79
9.3.2.	ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU	80
9.3.3.	ZAGROŻENIE ZALEWOWE	81
9.3.4.	ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI	81
9.3.5.	ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE	81
9.3.6.	ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ	82
9.4.	WNIOSKI.....	83
10	POLITYKA SPOŁECZNA	84
10.1.	-OCHRONA ZDROWIA	84
10.2.	POMOC SPOŁECZNA	85
10.3.	MIESZKALNICTWO	86
10.4.	WNIOSKI.....	89
11	EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY	90
11.1.	PLACÓWKI OŚWIATOWE	90
11.2.	LICZBA UCZNIÓW I WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI.....	90
11.3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY	92
11.3.1.	ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA	92
11.3.2.	AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH	92
11.4.	WNIOSKI.....	93
12	FINANSE SAMORZĄDOWE	94
12.1.	DOCHODY GMINY	94
12.2.	WYDATKI GMINY	97
12.3.	ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA	99
12.4.	WNIOSKI.....	100
13	PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO	101
	WYBRANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	107

WSTĘP

Niniejsza diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Gzy. Zawarte opisy i analizy pozwoliły na sformułowanie wniosków i ocen oraz zidentyfikowanie najważniejszych trendów rozwojowych gminy Gzy oraz potencjalnych kierunków rozwoju w przyszłości.

Diagnozę sporządzono w trzecim kwartale 2024 roku, w związku z czym znaczna część analizowanych wskaźników dotyczy roku 2023 lub 2022 (najnowsze, możliwe na ten czas dane do pozyskania za pełny rok sprawozdawczy¹), który nierzadko przedstawiane są w zestawieniu z latami poprzedzającymi.

Zakres diagnozy oparto o wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny”, 2021) oraz wymagania ustawowe. Zidentyfikowano najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał Gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowana terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym, dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Szczegółowo omówiono także wyniki przeprowadzonego badania ankietowego.

Efektami końcowymi diagnozy są wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT, stanowiące jeden z początkowych rozdziałów zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Gzy.

¹ Dotyczyło to większości baz danych, w tym w szczególności danych GUS, dane pochodzących z Raportu o stanie Gminy itd.

1 UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH

Stosownie do art. 10e, ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - *Strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą tę gminę.*

Ponadto, cele i działania określone w strategiach rozwoju gmin powinny być skoordynowane z założeniami dokumentów programowo-strategicznych i planistycznych szczebla unijnego, krajowego, regionalnego, ponadlokalnego oraz lokalnego.

W niniejszym rozdziale dokonano syntezy założeń najważniejszych polityk i dokumentów strategicznych opracowanych na poszczególnych szczeblach terytorialnych.

1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM

Kontekst aktualnej polityki Unii Europejskiej

Unia Europejska liczy obecnie 27 państw² i stanowi jednolity rynek, o ogromnym potencjale. Unia, która na początku była wyłącznie wspólnotą gospodarczą, stopniowo zaczęła obejmować różne obszary polityki: od klimatu, ochrony środowiska i zdrowia, po stosunki zewnętrzne i bezpieczeństwo oraz sprawiedliwość i kwestie migracyjne. Obecnie Unia stanowi unię gospodarczą i polityczną, w której Polska jest członkiem od 1 maja 2004 r.

Założenia rozwojowe Unii Europejskiej na przestrzeni lat stale ewoluują. Wpływ na politykę UE wywierają nie tylko zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze poszczególnych krajów Wspólnoty, ale także dynamiczna sytuacja geopolityczna świata i związane z nią liczne wyzwania, przed jakim staje „stary kontynent”.

Po wyborach do Parlamentu Europejskiego w maju 2019 roku, Rada Europejska określiła **program strategiczny dla UE na lata 2019-2024**, obejmujący cztery obszary priorytetowe³:

- **Ochrona obywateli i swobód** – zapewnienie skutecznej kontroli granic zewnętrznych Unii oraz dalszy rozwój kompleksowej polityki migracyjnej. Zwalczanie terroryzmu i przestępczości transgranicznej i internetowej, zwiększenie odporności UE na klęski żywiołowe i katastrofy spowodowane przez działalność człowieka;
- **Rozwijanie silnej i prężnej bazy gospodarczej** – budowanie odpornej gospodarki poprzez pogłębienie unii gospodarczej i walutowej, aby ukończenie tworzenia unii rynków bankowych i kapitałowych, wzmocnienie międzynarodowej roli wspólnej waluty, inwestowanie w umiejętności i edukację, wspieranie europejskich przedsiębiorstw, uwzględnienie transformacji cyfrowej oraz opracowanie solidnej polityki przemysłowej;
- **Budowanie neutralnej klimatycznie, ekologicznej, sprawiedliwej i socjalnej Europy** – inwestowanie w ekologiczne inicjatywy, które poprawiają jakość powietrza i wody, promują zrównoważone rolnictwo oraz chronią systemy środowiskowe i różnorodność biologiczną. Stworzenie wydajnej gospodarki o obiegu zamkniętym (trwałość produktów, energooszczędność wielokrotność użytku, recykling) oraz dobrze funkcjonującego unijnego rynku energii,

² Po opuszczeniu przez Wielką Brytanię struktur unijnych.

³ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_pl

zapewniającego zrównoważoną, bezpieczną i przystępną cenowo energię, szybsze przejście na odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną, przy jednoczesnym ograniczeniu zależności UE od zewnętrznych źródeł energii, wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych;

- **Promowanie europejskich interesów i wartości na scenie światowej** – budowa solidnej polityki zagranicznej w ramach ambitnej polityki sąsiedztwa z 16 najbliższymi sąsiadami na wschodzie i południu, a także kompleksowego partnerstwa z Afryką. Propagowanie pokoju, stabilności, demokracji i praw człowieka na świecie. Zapewnienie solidnej polityki handlowej zgodnie z multilateralizmem i światowym międzynarodowym porządkiem opartym na zasadach. Większa odpowiedzialność za bezpieczeństwo i obronę, przy ścisłej współpracy z NATO.

Konsekwentnie, opierając się na strategicznym programie Rady Europejskiej i wynikach dyskusji z grupami politycznymi Parlamentu Europejskiego, w 2019 roku przewodnicząca Komisji Europejskiej (KE) określiła **sześć priorytetów politycznych Komisji Europejskiej**, do których zaliczono⁴:

- **Europejski Zielony Ład** – przekształcenie UE w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę, przy jednoczesnej ochronie środowiska, przeciwdziałaniu zmianie klimatu oraz zwiększaniu neutralności względem emisji dwutlenku węgla i zasobooszczędności do roku 2050;
- **Europa na miarę ery cyfrowej** – wspieranie transformacji cyfrowej poprzez inwestowanie w przedsiębiorstwa, badania naukowe i innowacje, reformę ochrony danych, wyposażenie obywateli w umiejętności niezbędne do obsługi technologii nowej generacji i opracowanie odpowiednich przepisów;
- **Gospodarka służąca ludziom** – wzmocnienie unijnej gospodarki, a jednocześnie zapewnienie miejsc pracy i zmniejszenie nierówności, wspieranie przedsiębiorstw, pogłębienie unii gospodarczej i walutowej oraz dokończenie budowy unii bankowej i unii rynków kapitałowych;
- **Silniejsza pozycja Europy na świecie** – wzmocnienie UE na arenie międzynarodowej poprzez poprawę jej pozycji jako lidera silnego, otwartego i sprawiedliwego handlu, multilateralizmu i ładu światowego opartego na zasadach. Zacieśnienie stosunków z krajami sąsiadującymi i partnerami, a także zwiększenie zdolności UE do zarządzania kryzysami w oparciu o jej zdolności cywilne i wojskowe;
- **Promowanie naszego europejskiego stylu życia** – poszanowanie praw podstawowych i praworządności jako ości równości, tolerancji i sprawiedliwości społecznej. Uwzględnienie zagrożeń dla bezpieczeństwa, ochrona konsumentów i wzmocnienie ich pozycji, a także opracowanie systemu legalnych i bezpiecznych kanałów migracji przy jednoczesnym skutecznym zarządzaniu zewnętrznymi granicami UE, modernizacji unijnego systemu azylowego oraz ścisłej współpracy z krajami partnerskimi;
- **Nowy impuls dla demokracji europejskiej** – wzmocnienie procesów demokratycznych w Europie poprzez zacieśnienie stosunków z Parlamentem Europejskim i parlamentami krajowymi, ochrona demokracji w UE przed ingerencją z zewnątrz, zapewnienie przejrzystości i integralności całego procesu legislacyjnego, a także szersze zaangażowanie Europejczyków w kształtowanie przyszłości UE.

Zaistniała w 2020 roku pandemia COVID-19 i związane z nią nowe zagrożenia i wyzwania spowodowały konieczność weryfikacji polityki wspólnotowej, w tym fiskalnej. Odpowiedzią Unii Europejskiej na pandemię stał się **Plan odbudowy dla Europy**. Został on oparty na największym długoterminowym budżecie w historii UE oraz na tzw. **Funduszu Odbudowy** (ang.: *Next Generation EU*) o wartości ponad 700 mld euro⁵. Celem Planu jest złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii koronawirusa oraz zapewnienie zrównoważonej gospodarki przygotowanej na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową.

⁴ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities_pl

⁵ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl

Najważniejsze elementy porozumienia w ramach Funduszu Odbudowy⁶:

- badania naukowe i innowacje z wykorzystaniem programu „Horyzont Europa”;
- sprawiedliwa transformacja klimatyczna i cyfrowa z wykorzystaniem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i programu „Cyfrowa Europa”;
- gotowość, odbudowa i odporność na kryzysy, finansowane za pomocą Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, *rescEU* i nowego programu działań w dziedzinie zdrowia – UE dla zdrowia;
- modernizację realizowanych od dawna polityk, takich jak polityka spójności i wspólna polityka rolna, aby zmaksymalizować ich wkład w realizację priorytetów Unii;
- walkę ze zmianą klimatu – 30 proc. środków unijnych, czyli dotychczas największy odsetek na ten cel w europejskim budżecie;
- ochronę różnorodności biologicznej i równouprawnienie płci.

W konsekwencji przyjętego projektu budżetu UE na lata 2021-2027 i Funduszu Odbudowy (*Next Generation EU*), stanowiący Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*), dla Polski przewidziano kwotę na ok. 23,9 mld euro dotacji i ok. 11,5 mld euro pożyczek (w cenach bieżących)⁷. Korzystanie z w/w funduszy poszczególnych krajów członkowskich opiera się na tzw. Krajowych Planach Odbudowy, które są przełożeniem wsparcia finansowego na konkretne reformy, programy i inwestycje.

Wydarzenia zapoczątkowane w lutym 2022 r. (pełnoskalowa agresja militarna Federacji Rosyjskiej na Ukrainę), z pewnością doprowadzą do kolejnej rewizji unijnej polityki fiskalnej. W wielu aspektach zmiany mogą być fundamentalne. W związku z konfliktem zbrojnym zauważa się zmiany w polityce międzynarodowej.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności⁸

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) został zaakceptowany w czerwcu 2022 roku przez Komisję Europejską i Radę UE, a następnie zmieniony pod koniec 2023 r. (rewizja). W okresie marzec – kwiecień 2024 przeprowadzone zostały konsultacje społeczne rewizji KPO, a następnie została ona przyjęta przez Radę Ministrów. Na początku lipca 2024 r. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej poinformowało, że Komisja Europejska zatwierdziła wniosek Polski w sprawie rewizji KPO.

KPO jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służącym do realizacji reform strukturalnych i inwestycji, w horyzoncie czasowym do 2026 r. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*).

(KPO) koncentruje się na interwencjach, które przyczyniać się będą do pobudzenia gospodarki, inwestycji, wzrostu gospodarczego oraz zatrudnienia. Zaplanowano realizację reform i inwestycji w tych obszarach, które są najbardziej istotne z punktu widzenia konieczności odbudowy gospodarki, ale także w tych, które tworzą trwałe podwaliny pod budowę gospodarki odpornej na kolejne wstrząsy.

W ujęciu generalnym KPO skupia się na wsparciu pięciu komponentów:

- 1) **Odporność i konkurencyjność gospodarki;**
- 2) **Zielona energia i zmniejszenie energochłonności;**
- 3) **Transformacja cyfrowa;**
- 4) **Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia;**

⁶ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl#najwikszy-w-historii-pakiet-rodkw-na-rzecz-oywienia-gospodarki

⁷ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-poland_pl

⁸ Materiał źródłowy: <https://www.gov.pl/web/planodbudowy/o-kpo>.

- 5) **Zielona, inteligentna mobilność;**
- 6) **Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.**

Wokół w/w komponentów koncentruje się wsparcie na rzecz przedsiębiorców, instytucji publicznych oraz innych podmiotów społeczno-gospodarczych. W każdym komponencie ujęto także działania na rzecz spójności terytorialnej – w zależności od zidentyfikowanych problemów – adresowane do obszarów wiejskich, miast, czy też obszarów szczególnie poszkodowanych w wyniku pandemii, gdzie występuje kumulacja problemów społeczno-gospodarczych.

Adresatami proponowanych działań w ramach KPO są: obywatele, przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, samorządy terytorialne, instytucje publiczne oraz podmioty spoza systemu administracji publicznej (np. podmioty społeczne, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe).

Krajowy Plan Odbudowy objęty jest **zasadą do no significant harm (DNSH) – niewyrządzenia znaczącej szkody środowisku.**

Zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*) większość środków należy przeznaczyć na działania w obszarze związanym z realizacją **celów klimatycznych** oraz na **transformację cyfrową**. Do KPO mogą być włączone reformy i inwestycje, które rozpoczęły się 1 lutego 2020 r., jednak ich realizacja musi się zakończyć w sierpniu 2026 r. (płatności mogą być dokonywane do końca 2026 r.).

Polityka spójności⁹

Polityka spójności w latach 2021-2027 ma zadanie wdrażanie dwóch celów traktatowych UE: realizowanie **inwestycji na rzecz zatrudnienia i wzrostu** oraz **Europejską Współpracę Terytorialną** (Interreg). Wyodrębniono także pięć dodatkowych celów polityki spójności:

- 1) **Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa;**
- 2) **Zielona, nisko-emisyjna, zmierzająca w kierunku zero-emisyjności Europa;**
- 3) **Bardziej skomunikowana Europa;**
- 4) **Europa społeczna i włączająca społecznie;**
- 5) **Europa bliska obywatelom.**

Podstawowym dokumentem określającym współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa (UP) – uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania funduszy unijnych.

Polityka spójności na lata 2021-27 obejmuje następujące fundusze:

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** – służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. Ma on łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji;
- **Fundusz Spójności** – służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T);
- **Europejski Fundusz Społeczny+** – służy zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiada na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymuluje zrównoważony rozwój gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki. EFS+ będzie obejmować obecnie rozproszone instrumenty: EFS, Inicjatywę na rzecz osób młodych (YEI), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) oraz Europejski Program na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych (EaSI);

⁹ Materiał źródłowy: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/>

- **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** – jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Celem FST jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej;
- **Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury** - służy unijnej polityce morskiej i rybołówstwa. Celem funduszu jest szeroko rozumiane wsparcie społeczności nadmorskich, w tym m.in. wspieranie rybaków w przechodzeniu na zrównoważone rybołówstwo czy finansowanie projektów przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz podnoszenia jakości życia społeczności nadmorskich w Europie.

Do realizacji założeń Umowy Partnerstwa służą **programy krajowe i regionalne**, określające obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania. Podobnie, jak w poprzednich latach (perspektywach: 2007-2013, 2014-2020), tak również w perspektywie 2021-2027 około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne.

1.2. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU KRAJU

Podstawowe (nadrzędne) uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju Polski w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w horyzoncie czasu dziesięcio-piętnastoletnim oraz podstawowe działania na okres czterech lat, określa średniookresowa strategia rozwoju kraju. Obecnie jest nią, uchwalona przez Radę Ministrów w 2017 roku, Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r.

Dokument powyższy realizowany jest przez inne strategie odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego (opisane w tabeli poniżej) oraz przez strategię rozwoju województwa (opisaną w rozdz. 1.3.).

Tab. 1 Główne założenia najważniejszych dokumentów strategicznych szczebla krajowego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r. (SOR)	<p>SOR jest obowiązującym, kluczowym dokumentem kraju w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Przedstawia model rozwoju Kraju, jako rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Przyjęty model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Celem głównym SOR jest: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności, w wymiarze społecznym, ekonomicznym środowiskowym i terytorialnym. Wyszczególniono także cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE); <p>oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.</p>

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)</p>	<p>KSRR 2030 określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnej. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.</p> <p>KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.</p> <p>W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów, jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.</p> <p>Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).</p> <p>Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.</p> <p>W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.</p> <p>W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych, jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnym.</p>
<p>Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (PEP 2040)</p>	<p>PEP 2040 wskazuje ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Stanowi wkład w realizację Porozumienia Paryskiego z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia transformacji w sposób sprawiedliwy i solidarny. PEP2040 stanowi krajową kontrybucję w realizację polityki klimatyczno-energetycznej UE. Polityka uwzględnia skalę wyzwań związanych z dostosowaniem krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem, planem odbudowy gospodarczej po pandemii COVID i dążeniem do osiągnięcia neutralności klimatycznej zgodnie z krajowymi możliwościami, jako wkładu w realizację Porozumienia Paryskiego. Niskoemisyjna transformacja energetyczna przewidziana w PEP2040 inicjować będzie szersze zmiany modernizacyjne całej gospodarki, gwarantując bezpieczeństwo energetyczne, dbając o sprawiedliwy podział kosztów i ochronę najbardziej wrażliwych grup społecznych.</p> <p>Zgodnie z PEP 2040 celem polityki energetycznej państwa jest: bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.</p> <p>Cele szczegółowe PEP 2040 to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych. 2) Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej. 3) Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw ciekłych. 4) Rozwój rynków energii. 5) Wdrożenie energetyki jądrowej. 6) Rozwój odnawialnych źródeł energii. 7) Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji. 8) Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Polityka ekologiczna Państwa 2030 (PEP 2030)</p>	<p>Rolą PEP 2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. PEP2030 ma stanowić podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.</p> <p>Celem głównym PEP 2030 jest: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, który został przeniesiony wprost z obszaru „Środowisko” w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). PEP 2030 doprecyzowuje zapisy SOR i przedstawia praktyczne rozwiązania dla poszczególnych kierunków interwencji. PEP 2030 wyznacza następujące cele środowiskowe, które są wspierane przez cele horyzontalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; – Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; – Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; – Cel horyzontalny 1: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa; – Cel horyzontalny 2: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.
<p>Strategia Produktivności 2030 (SP 2030)</p>	<p>Głównym celem SP 2030 jest: wzrost produktywności w warunkach gospodarki niskoemisyjnej, o obiegu zamkniętym i opartej na danych. Strategia przewiduje działania w ramach siedmiu obszarów interwencji, wraz z przypisanymi do nich celami szczegółowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce): (a) Wzrost wydajności surowcowej gospodarki, (b) Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce; – Obszar II. Praca i kapitał ludzki: (a) Szybki rozwój praktycznego kształcenia przez całe życie, (b) Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki; – Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy): (a) Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, (b) Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw; – Obszar IV. Organizacja i instytucje: (a) Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych, (b) Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi; – Obszar V. Wiedza: Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i nowych technologii w gospodarce; – Obszar VI. Dane: Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych; – Obszar VII. Umieędzynarodowienie: (a) Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynki pozaeuropejskie, (b) Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL 2030)</p>	<p>Celem głównym SRKL 2030 jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza ponadto cztery cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych; – Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej; – Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy; – Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS 2030)</p>	<p>Głównym celem SRKS 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja niniejszego celu jest oparta na trzech celach szczegółowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne; – Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich; – Cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 (SSiNP 2030)</p>	<p>Celem głównym SSiNP 2030 jest sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku oraz gospodarce. Do jego osiągnięcia w perspektywie do 2030 r. przyczynić się będzie 5 celów szczegółowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I: Lepsze prawo. – Cel szczegółowy II: Sprawne instytucje państwa. – Cel szczegółowy III: Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia. – Cel szczegółowy IV: Efektywne planowanie i wykorzystanie środków finansowych. – Cel szczegółowy V: Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (SZRWIR 2030)</p>	<p>Głównym celem niniejszej Strategii jest rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego.</p> <p>W kontekście realizacji celu głównego określone zostały następujące cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – I: Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej; – II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska; – III: Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa. <p>Obszarami wpływającymi na realizację celów strategii to: sprawne zarządzanie rozwojem, stabilne finansowanie rozwoju, trwała zdolność kreacji i uczenia się.</p>
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (SRT2030)</p>	<p>Głównym celem Strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego oraz utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Realizacja wyżej opisanego celu jest związana z wdrażaniem 6 kierunków interwencji dla każdej z gałęzi transportu tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce. – 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym. – 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności. – 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów. – 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. – 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.
<p>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły</p>	<p>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowi wypełnienie zobowiązań wynikających z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie cyklicznej aktualizacji planów gospodarowania wodami, a także umożliwi dopełnienie zobowiązań raportowych do Komisji Europejskiej. Priorytetem Planu gospodarowania wodami jest stworzenie w ekosystemach wodnych i od wód zależnych warunków, określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, sprzyjających osiągnięciu celów środowiskowych wyznaczonych dla poszczególnych jednolitych części wód oraz dla obszarów chronionych. W dokumencie tym zawarto również wykaz inwestycji koniecznych do osiągnięcia założonych celów środowiskowych (dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych).</p> <p>W kontekście opracowania strategii rozwoju gminy Gzy istotne są następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp; – Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych; – Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych; – Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność; – Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami; – Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</p>	<p>Aktualny Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (2022), stanowi aktualizację PZRP dla OD Wisły przyjętego do realizacji w 2016 r. Dokument ten, zgodnie z ustaleniami art. 173 ust. 21 Ustawy Prawo Wodne zawiera:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wszelkie zmiany lub uaktualnienia dotyczące tych planów, wraz z podsumowaniem przeglądów wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego; – ocenę postępów w realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis i wyjaśnienie przyczyn niezrealizowania zaplanowanych działań zmierzających do osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis działań podjętych, a niezaplanowanych w tych planach; – możliwy wpływ zmian klimatu na występowanie powodzi. <p>Nadrzędnym i podstawowym celem zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie potencjalnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego a także działalności gospodarczej. W ramach wdrażania założeń Planu wskazano następujące cele główne, którym przyporządkowano cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego; <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi, - Zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP; – Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego; <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie warunków redukujących możliwość występowania powodzi, - Redukcja obszaru zagrożonego powodzią oraz zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP, - Redukcja wrażliwości społeczności i obiektów na OZP; – Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym; <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie skuteczności prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych, - Zwiększenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych, - Zwiększenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi, - Wdrożenie systemu analiz popowodziowych i zwiększanie jego skuteczności, - Wdrożenie instrumentów prawnych i finansowych zwiększających bezpieczeństwo powodziowe, - Zwiększenie świadomości i wiedzy na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego.
<p>Plan przeciwdziałania skutkom suszy</p>	<p>Dokument ten sporządzony został na okres sześciolatek (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodne.</p> <p>Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych; – propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych; – propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji; – działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy. <p>Zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy stwierdza się, że gmina Gzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w stopniu „ekstremalnym” i „silnym” narażona jest na ryzyko wystąpienia suszy atmosferycznej; – w całości w stopniu „ekstremalnym” narażona jest na ryzyko wystąpienia suszy rolniczej; – w całości stopniu „umiarkowanym” narażona jest na wystąpienie suszy hydrologicznej; – w stopniu „słabym” i „umiarkowanym” narażona jest na wystąpienie suszy hydrogeologicznej; – w całości w stopniu „silnym” narażona jest na syntetyczne ryzyko wystąpienia suszy. <p>W zakresie przeciwdziałania skutkom suszy wskazano następujący katalog działań do realizacji na poziomie lokalnym (w tym gminnym):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych; – Zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych;

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> – Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych; – Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji; – Podpiętrzenie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy; – Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji; – Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej; – Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych; – Budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych; – Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli; – Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi mieszkańców tych obszarów; – Czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej; – Czasowe ograniczenie korzystania z wód; – Zmiana sposobu wykonywania oraz przesunięcie terminów realizacji prac utrzymaniowych na ciekach, z uwagi na wystąpienie suszy hydrologicznej, ujętych w planach utrzymania wód; – Edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę. Propagowanie ubezpieczeń rolnych; – Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach strategicznych oraz na: <https://www.gov.pl/web/ia/strategie-krajowe>.

1.3. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami strategii rozwoju województwa, która stanowi punkt odniesienia oraz podstawowy dokument strategiczny określający długofalową wizję rozwoju województwa. Dla województwa mazowieckiego obowiązuje aktualnie Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, przyjęta Uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku.

Tab. 2 Główne założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA																								
<p>Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze</p>	<p>Wizja określona w projekcie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa brzmi następująco: Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie.</p> <p>Wizja ta możliwa będzie do osiągnięcia poprzez realizację celu głównego, za który przyjęto: Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.</p> <p>Jego realizacja odbywać się będzie poprzez wdrażanie następujących celów strategicznych, dla których przypisane zostały poszczególne kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze; – Dostępne i mobilne Mazowsze; – Zielone, niskoemisyjne Mazowsze; – Mazowsze, zintegrowane społecznie; – Mazowsze bogate kulturowo. <p>Zgodnie z zapisami Strategii, układ celów strategii został podporządkowany długookresowym priorytetom rozwoju regionalnego. Przy realizacji celów należy uwzględnić możliwość wystąpienia zmian uwarunkowań rozwoju przewidzianych i opisanych w poszczególnych scenariuszach rozwoju. Struktura celów rozwojowych zawartych w Strategii przedstawia się następująco (str. 44 Strategii Rozwoju Województwa):</p> <div data-bbox="501 824 1378 1464" style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin: 10px 0;"> <p style="text-align: center;">WIZJA</p> <p style="text-align: center;">Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie</p> <p style="text-align: center;">CEL GŁÓWNY</p> <p style="text-align: center;">Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 5%; text-align: center;">obszar</td> <td style="background-color: #f0e68c; text-align: center;">GOSPODARKA</td> <td style="background-color: #e6b89c; text-align: center;">DOSTĘPNOŚĆ</td> <td style="background-color: #c8e6c9; text-align: center;">ŚRODOWISKO I ENERGETYKA</td> <td style="background-color: #fff9c4; text-align: center;">SPOŁECZEŃSTWO</td> <td style="background-color: #bbdefb; text-align: center;">KULTURA I DZIEDZICTWO</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">nazwa celu</td> <td style="background-color: #e91e63; color: white; text-align: center;">Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze</td> <td style="background-color: #e67e22; color: white; text-align: center;">Dostępne i mobilne Mazowsze</td> <td style="background-color: #27ae60; color: white; text-align: center;">Zielone, niskoemisyjne Mazowsze</td> <td style="background-color: #f1c40f; color: white; text-align: center;">Mazowsze zintegrowane społecznie</td> <td style="background-color: #2980b9; color: white; text-align: center;">Mazowsze bogate kulturowo</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">opis celu</td> <td style="background-color: #e91e63; color: white;">Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii</td> <td style="background-color: #e67e22; color: white;">Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego</td> <td style="background-color: #27ae60; color: white;">Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody</td> <td style="background-color: #f1c40f; color: white;">Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki</td> <td style="background-color: #2980b9; color: white;">Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">wymiar terytorialny</td> <td colspan="5" style="text-align: center;">OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI</td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO</p> </div> <p>W projekcie Strategii zidentyfikowano także dwa typy obszarów strategicznej interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – problemowe – podregiony NUTS 3, – bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne. <p>Obszar gminy Gzy położony jest w granicach ciechanowskiego obszaru problemowego, a jednocześnie do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ciechanowa – miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze (Ryc. 10, Strategii Rozwoju Województwa).</p> <p>Ponadto obszar gminy Gzy uznano, za zagrożony trwałą marginalizacją, z uwagi na kumulację problemów społecznych (Rys. 11 Strategii).</p> <p>W odniesieniu do Ciechanowskiego OSI w Strategii zapisano (str. 82, Strategii Rozwoju Województwa):</p> <p><i>Interwencja w OSI ciechanowskim zorientowana będzie na podnoszenie poziomu przedsiębiorczości, rozwój firm i poprawę oferty inwestycyjnej podregionu, czego efektem będzie wzrost liczby miejsc pracy i wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych. Działania ukierunkowane będą na wykorzystanie istniejącego potencjału bazy przemysłowej miast, sektora nauki, sektora rolno-spożywczego i walorów środowiska przyrodniczego w celu przywrócenia atrakcyjności obszaru w sferze gospodarczej. Istotne jest wzbogacenie bazy dydaktycznej podregionu z naciskiem na innowacyjność, współpracę z otoczeniem biznesowym, gospodarczym i społecznym. Wspieranie przedsiębiorczości oraz możliwości rozwoju z zapewnieniem opieki społecznej i edukacji stwarza szansę na pozostanie osób</i></p>	obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZEŃSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO	nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo	opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia	wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI				
obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZEŃSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO																				
nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo																				
opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia																				
wymiar terytorialny	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI																								

aktywnych zawodowo w podregionie ciechanowskim. Istotne będzie również ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w tym poprzez rozwój zintegrowanego systemu niskoemisyjnego transportu zbiorowego i niezmotoryzowanego, co pozwoli jednocześnie na zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru.

Działania w OSI ciechanowskim skoncentrowane będą na wskazanych obszarach:

- *Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:*
 - *wsparcie wykształconych specjalizacji: sektora rolnego, przemysłu rolno-spożywczego, elektronicznego, poligraficznego,*
 - *poprawę dostępności do infrastruktury społecznej,*
 - *zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej,*
 - *wspieranie współpracy przedsiębiorstw z podmiotami badawczymi i wdrożeniowymi;*
- *Poprawa stanu środowiska poprzez:*
 - *zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych,*
 - *rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych,*
 - *wymianę nieefektywnych źródeł ciepła i termomodernizację budynków,*
 - *rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych,*
 - *rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.*

W odniesieniu do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych – miast subregionalnych i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – potencjalne bieguny wzrostu zapisano natomiast (str. 80, Strategii Rozwoju Województwa):

W przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc, Koziencice) i pozostałych miast Subregionalnych (Płock, Siedlce, Żyrandów), niezbędne jest efektywne wykorzystanie Potencjału, którym dysponują, i wzmacnianie współpracy w obszarach funkcjonalnych, tak aby miasta te mogły pełnić rolę biegunów wzrostu w swoim otoczeniu – w przypadku Radomia, Płocka, Siedlec, Ostrołęki, Ciechanowa i Żyrandowa w skali subregionalnej.

Efektywna współpraca i współzarządzanie w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, skoncentrowane na niwelowaniu ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych, przyczynią się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych między miastami i otaczającymi je obszarami, w tym w wymiarze miasto – obszary wiejskie. Pozwoli to na włączenie obszarów wiejskich w procesy rozwojowe i ich pobudzenie gospodarcze, zwłaszcza gmin zaliczonych do grupy obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, wskazanych na poziomie krajowym. W przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, kluczowe będzie zatrzymanie lub przynajmniej spowolnienie utraty ich dotychczasowych funkcji oraz rozwój nowych gałęzi gospodarki, które pozwolą na wzmocnienie ich pozycji konkurencyjnej oraz poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej, przy jednoczesnej poprawie stanu środowiska.

Sprzyjać powyższemu będzie koncentracja współpracy na:

- *działaniach wspólnych dla wszystkich MOF,*
- *rozwoju lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego, zapewniając równowagę popytowo-podażową na rynku pracy i niwelując zjawisko bezrobocia strukturalnego,*
- *zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i wspieraniu przedsiębiorczości w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłu przyszłości oraz zielonych (zrównoważonych) inwestycji,*
- *rozwoju uczelni wyższych w ośrodkach subregionalnych.*

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w dokumencie.

Poza Strategią Rozwoju Województwa, do istotnych dokumentów regionalnych, kierunkujących ogólne założenia rozwojowe województwa i gmin należą m.in.:

Tab. 3 Główne założenia pozostałych dokumentów szczebla regionalnego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego</p>	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego jest głównym dokumentem polityki rozwoju przestrzennego województwa. Ustala on podstawowe elementy układu przestrzennego województwa, ich zróżnicowanie oraz wzajemne relacje. Plan przyjmuje zasadę zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego oraz zawiera kierunki zagospodarowania, a wśród nich poszczególne kierunki polityki przestrzennej, które wskazują sposoby realizacji wizji przestrzennego zagospodarowania województwa.</p> <p>Zgodnie z ustaleniami Planu, gmina Gzy położona jest w obrębie wiejskich obszarów funkcjonalnych, uczestniczących w procesach rozwojowych. Dla terenów tych obowiązują następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy; – przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska; – ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego; – ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne; – wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych. <p>W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa określono również rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. W odniesieniu do gminy Gzy szczególnie istotne jest przedsięwzięcie ds. przebudowy drogi wojewódzkiej nr 618 relacji Gołymin - Wyszków w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.</p>
<p>Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2020-2030</p>	<p>Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego określa, że misją Strategii jest: Zapewnienie dostępu do wiedzy, danych i usług oraz wsparcie ich wykorzystania z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zaspokojenia potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Wizja sformułowana została jako: Mazowsze jako region łączący rozwój technologiczny z wrażliwością społeczną, wspierający równy, powszechny i sprawiedliwy dostęp do wiedzy i technologii, a także zapewniający wysoki komfort życia i warunki do rozwoju gospodarczego, stabilizacji ekonomicznej oraz wyrównywania szans rozwojowych. Celem głównym Strategii jest: Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Mazowszu poprzez wsparcie tworzenia, wykorzystywania i rozwoju powszechnych i przyjaznych technologii informacyjno-komunikacyjnych podnoszących jakość życia mieszkańców oraz wspierających rozwój gospodarczy regionu i stały wzrost jego konkurencyjności. Na podstawie analizy przeprowadzonej diagnozy potrzeb określono następujące cele strategiczne wraz z kierunkami działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel strategiczny 1: Wzrost kompetencji cyfrowych i zaufania do ICT; – Cel strategiczny 2: Elektroniczne systemy i usługi dla mieszkańców Mazowsza; – Cel strategiczny 3: Internet dla Mazowsza; – Cel strategiczny 4: ICT dla nauki i biznesu.
<p>Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 roku</p>	<p>Program wskazuje cele w zakresie ochrony środowiska województwa mazowieckiego. Określono obszary (dziedziny) interwencji, dla których przyjęto zadania w ramach poniższych kierunków interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP): Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Ograniczenie emisji powierzchniowej, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii, Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa, Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu; – Zagrożenia hałasem (KA): Poprawa klimatu akustycznego; – Pola elektromagnetyczne (PEM): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi; – Gospodarowanie wodami (ZW): Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych, Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne, Zmniejszenie zagrożenia powodziowego, Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody;

	<ul style="list-style-type: none"> – Gospodarka wodno-ściekowa (GW): Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy, Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej; – Zasoby geologiczne (ZG): Kontrola i monitoring eksploatacji kopalni; – Gleby (GL): Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb, Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, Ochrona przed osuwiskami; – Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO): Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami, Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym; – Zasoby przyrodnicze (ZP): Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem, Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków, Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych, Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych, Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach, Zwiększenie lesistości; – Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi (PAP): Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.
--	---

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach.

1.4. STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU POWIATU LUB PONADLOKALNYCH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami założeń dokumentów szczebla powiatowego oraz w odniesieniu do dokumentów strategicznych utworzonych w ramach partnerstw jednostek samorządu terytorialnego.

Na poziomie powiatu pułtuskiego kierunki strategicznego rozwoju określa Strategia Rozwoju Powiatu Pułtuskiego na lata 2016-2030, przyjęta uchwałą Nr XXV/143/2016 Rady Powiatu w Pułtusku z dnia 28 grudnia 2016 r.

Tab. 4 Najważniejsze założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Powiatu Pułtuskiego na lata 2016-2030

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Strategia Rozwoju Powiatu Pułtuskiego na lata 2016-2030	<p>Dokument sporządzony został w celu właściwego ukierunkowania polityki powiatu pułtuskiego w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego na lata 2016-2030. Stanowi on dokument, który określa obszary, cele oraz kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni powiatowej, w tym wskazuje również obszary problemowe wymagające poprawy.</p> <p>Strategia określa wizję powiatu pułtuskiego jako: <i>Powiat Pułtusi w 2030 roku będzie jednym z głównych ośrodków turystyczno-kulturalnych Mazowsza. Będzie miejscem atrakcyjnym, przyjaznym i bezpiecznym dla mieszkańców i inwestorów. To obszar posiadający dobrze rozwiniętą infrastrukturę i jednocześnie czyste środowisko, promujący lokalną kulturę, tradycje i historię, w którym otwarta na współpracę i sprawna administracja publiczna zapewnia rozwój społeczny i gospodarczy.</i></p> <p>Jednocześnie zdefiniowano misję powiatu pułtuskiego, zgodnie z którą: <i>Misją Powiatu Pułtuskiego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gwarantującego wysoką jakość życia, rozwiniętą infrastrukturę i gospodarkę, w oparciu o zasoby i walory powiatu, aktywność mieszkańców, partnerską współpracę i efektywną promocję.</i></p> <p>W ramach wdrażania założeń wizji i misji określono cel generalny rozwoju Powiatu tj. <i>dążenie do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gwarantującego wysoką jakość życia, rozwiniętą infrastrukturę i gospodarkę, w oparciu o zasoby i walory powiatu, aktywność mieszkańców, partnerską współpracę i efektywną promocję.</i> W celu realizacji ww. celu wskazano do realizacji następujące cele strategiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój edukacji publicznej i poprawa jakości kształcenia; – Drogi publiczne; – Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców powiatu; – Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli, ochrona środowiska naturalnego; – Rozwój kultury i dziedzictwa historycznego;

- Rozwój przedsiębiorczości i turystyki;
- Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich;
- Przeciwdziałanie bezrobociu;
- Zapewnienie efektywnej pomocy społecznej, skutecznej polityki prorodzinnej oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami;
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi i pożytku publicznego.

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w opisywanym dokumencie.

Aktualnie dla gminy Gzy nie opracowano dokumentu w ramach strategii ponadlokalnej.

1.5. LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

Gmina Gzy należy do Lokalnej Grupy Działania „Zielone Mosty Narwi”, dla której obowiązuje aktualnie „Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023 – 2027”. Obszar LGD obejmuje łącznie 10 gmin (w tym Gzy), położonych na terenie powiatu pułtuskiego, nowodworskiego i wyszkowskiego.

Cechą wspólną dla gmin wchodzących w skład LGD jest położenie geograficzne blisko Warszawy, przy drogach krajowych. Lokalna Strategia Rozwoju jest spójna i zintegrowana na poziomie programowym oraz sektorowym z dokumentami strategicznymi obowiązującymi na terenie województwa mazowieckiego, a także gmin członkowskich.

Układ celów i poszczególnych przedsięwzięć LSR kształtuje się następująco:

- Lokalna społeczność aktywna gospodarczo;
 - Zakładanie pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - Wsparcie umiejętności w zakresie przedsiębiorczości;
- Aktywne społeczeństwo identyfikujące się z miejscem zamieszkania i wykorzystujące lokalny potencjał;
 - Wsparcie wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji i przedsiębiorczości,
 - Inicjatywy integrujące,
 - Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi,
 - Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, poprzez innowacyjność, cyfryzację,
 - Ochrona dziedzictwa kulturowego, a także przyrodniczego polskiej wsi,
 - Promowanie włączenia społecznego;
- Lokalna społeczność zaangażowana w rozwój obszaru LGD poprzez wykorzystanie potencjału kulturowego, przyrodniczego i turystycznego;
 - Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej,
 - Wsparcie wydarzeń kulturalnych i integracyjnych,
 - Kształtowanie świadomości proekologicznej lokalnej społeczności w zakresie ochrony środowiska, z wykorzystaniem technologii cyfrowych.

2 POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Gmina Gzy posiada status gminy wiejskiej, zajmuje powierzchnię ok. 104 km² i położona jest w północnej części powiatu pułtuskiego, w województwie mazowieckim i sąsiaduje:

- od północy z gminą Gołymin-Ośrodek;
- od wschodu z gminą Pułtusk;
- od południa z gminami Świercze i Winnica;
- od zachodu z gminą Sońsk;
- od północnego-wschodu z gminą Karniewo.

Ryc. 1 Położenie administracyjne Gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

W skład Gminy wchodzi następujące miejscowości¹⁰: Begno, Borza-Przechy, Borza-Strumiany, Dębiny, Gotardy, Grochy-Imbrzyki, Grochy-Krupy, Grochy-Serwatki, Gzy, Gzy-Wisnowa, Kałęczyn, Kęsy-Pańki, Kęsy-Wypychy, Kozłowo, Kozłówka, Łady-Krajęczyno, Marcisze, Mierzeniec, Nowe Borza, Nowe Przewodowo, Nowe Skaszewo, Ołdaki, Ołdaki-Stefanowo, Ostaszewo-Pańki, Ostaszewo Wielkie, Ostaszewo-Włuski, Pękowo, Porzowo, Przewodowo-Majorat, Przewodowo-Parcele, Przewodowo Poduchowne, Sisice, Skaszewo Włociańskie, Słończewo, Stare Grochy, Sulnikowo, Szyszki-Folwark, Szyszki Włociańskie, Tąsewy, Wójtys-Trojany, Wysocki, Zalesie-Grzymały, Zalesie-Lenki, Zalesie-Pacuszki, Żebry-Falbogi, Żebry-Wiatraki, Żebry Włosty, Żeromin Drugi.

Zaznacza się jednocześnie, że granice obrębów ewidencyjnych nie zawsze pokrywają się z granicami poszczególnych miejscowości.

Ryc. 2 Struktura jednostek podziału terytorialnego

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

¹⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy Gzy w całości położony jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzna Ciechanowska (318.64). Mezoregion Wysoczyzna Ciechanowska rozciąga się na powierzchni około 2 570 km² i występuje w postaci falistej równiny często urozmaiconej ostańcami wzniesień morenowych i kemów osiagających wysokości do 157 m, porozcinana dolinami dopływów Narwi i Wkry. Region ma charakter wybitnie rolniczy.¹¹

2.3. WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

2.3.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Układ komunikacji drogowej na terenie gminy Gzy stanowi¹²:

układ nadrzędny:

- droga wojewódzka nr 618, relacji Gołymin Ośrodek - Pułtusk - Wyszaków;
- droga wojewódzka nr 620, relacji Nowe Miasto - Strzegocin – Przewodowo Parcele;

układ podstawowy:

- drogi powiatowe:
 - 1230W, relacji Osiek Aleksandrowo – Nowe Skaszewo;
 - 1242W, relacji Ojrzeń – Gąsocin – Łady Krajęczyno;
 - 2422W, relacji Nasielsk - Strzegocin - Szyszki Włociańskie - Szyszki-Folwark - Gołymin Ośrodek;
 - 3403W, relacji Pułtusk-Bulkowo-Skórznice-Gąsiorowo;
 - 3404W, relacji Przewodowo Poduchowne - Goładkowo – Pokrzywnica - Klusek;
 - 3405W, relacji Łady Krajęczyno – Winnica;
 - 3426W, relacji Gzy – Ołdaki;
 - 3428W, relacji Ostaszewo-Kałużyczyn;
 - 3429W, relacji Kozłówka - Borza Strumiany - Ostaszewo Wielkie;
 - 3430W, relacji Kozłówka - Krzemień;

układ uzupełniający:

- drogi gminne:

Tab. 5 Wykaz dróg gminnych w gminie Gzy

NUMER DROGI	PRZEBIEG DROGI	DŁUGOŚĆ (KM)
340101W	Krzemień - Grochy – Osiek Górny	3,461
340102W	Grochy Stare – Osiek Górny	1,755
340103W	Baraniec – Grochy – Stare – Osiek – Aleksandrowo	4,554
340104W	Baraniec – Kozłowo – Porzowo – Gzy	5,629
340105W	Czarnostów – Pękowo	4,364
340106W	Pękowo – Przewodowo – Parcele	1,757
340107W	Trzciniec – Pękowo – Kozłówka	2,462
340108W	Przewodowo Majorat – Lipniki	1,726
340109W	Przewodowo Poduchowne – Sisice	2,311

¹¹ Zarys ogólny mezoregionu według materiału źródłowego: Kondracki J., 2002, Geografia regionalna Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

¹² Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy Gzy.

NUMER DROGI	PRZEBIEG DROGI	DŁUGOŚĆ (KM)
340110W	Gzy – Wiśniowa – Łady – Zalesie	1,693
340111W	Porzowo – Sulnikowo – Skaszewo	1,780
340112W	Grochy Serwatki – Żebry Wiatraki	8,101
340113W	Sisice – Zalesie – Tąsewy	2,789
340114W	Borza Strumiany – Sulnikowo	2,785
340115W	Borza Strumiany – Osiek Aleksandrowo	bd.
340116W	Skaszewo – Dziarno	1,314
340117W	Szyszki – Ostaszewo Pańki – Ostaszewo Wielkie	5,681
340118W	Gotardy – Koźniewo	0,987
340119W	Gotardy – Ślubowo	1,352
340120W	Gotardy – Kościeszce	0,550
--	Przewodowo Poduchowne	1,654

Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

- pozostałe drogi, niebędące drogami publicznymi, w tym wewnętrzne i dojazdowe.

MAPA SIECI DRÓG NA TERENIE GMINY GZY

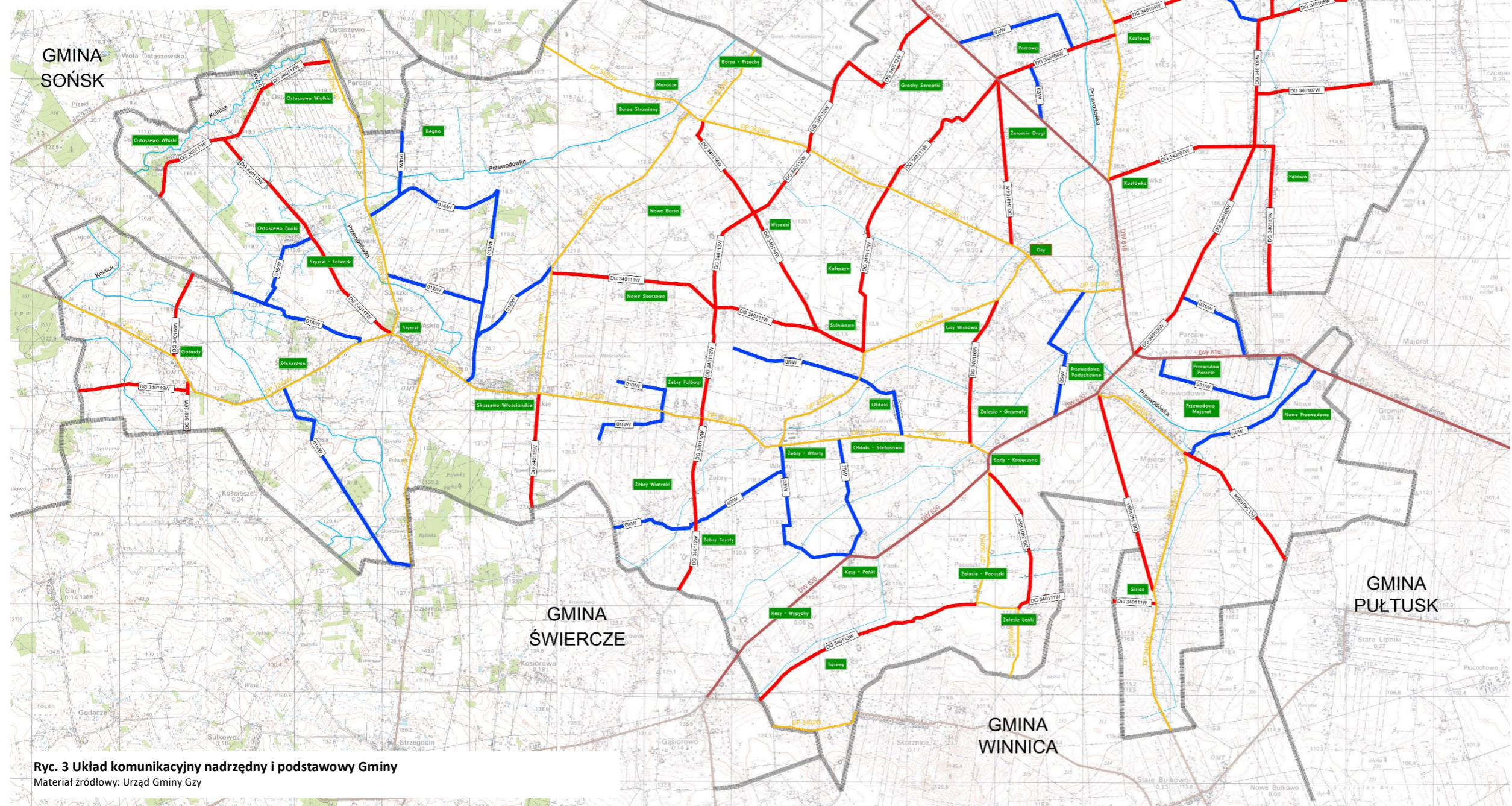
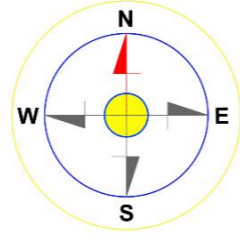
OPRACOWANIE:

DRÓG-POL II s.c.
 Szymański Paweł, Szymańska Joanna
 ul. Miodowa 1
 09-100 Poświętne
 tel./fax: (0-23) 662-23-60
 e-mail: drogpol@interia.pl

LEGENDA

GRANICA GMINY	—
DROGI WOJEWÓDZKIE	DW 620
DROGI POWIATOWE	DP 1242W
DROGI GMINNE	DG 340119W
DROGI WEWNĘTRZNE	09W
RZĘKI I STRUGI	—
OBIEKTY INŻYNIERYJNE	—
SIEDZIBA URZĘDU GMINY	Gzy
NAZWY MIEJSCOWOŚCI	Kończyszyn

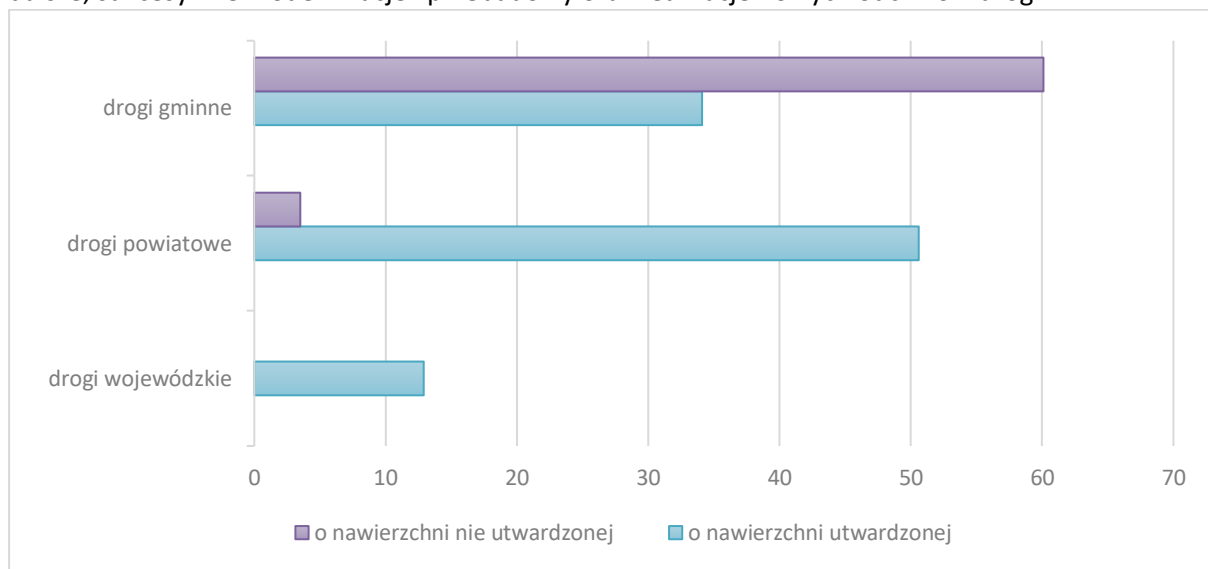
SKALA 1 : 25 000

Ryc. 3 Układ komunikacyjny nadrzędny i podstawowy Gminy
 Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy

Stan techniczny drogi wojewódzkiej nr 618 należy ocenić jako dobry, natomiast niektóre odcinki drogi wojewódzkiej nr 620 posiadają zły lub niezadawalający stan nawierzchni.

W odniesieniu do dróg gminnych przeważają drogi o nawierzchni nieutwardzonej (ok. 64%).¹³ Problem nieutwardzonej nawierzchni dotyczy również niektórych fragmentów dróg powiatowych. W odniesieniu do nawierzchni utwardzonej, w dalszym ciągu stan części dróg wymaga poprawy. Pomimo poczynionych w ostatnich latach inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną konieczne są dalsze, sukcesywne modernizacje i przebudowy oraz realizacje nowych odcinków dróg.

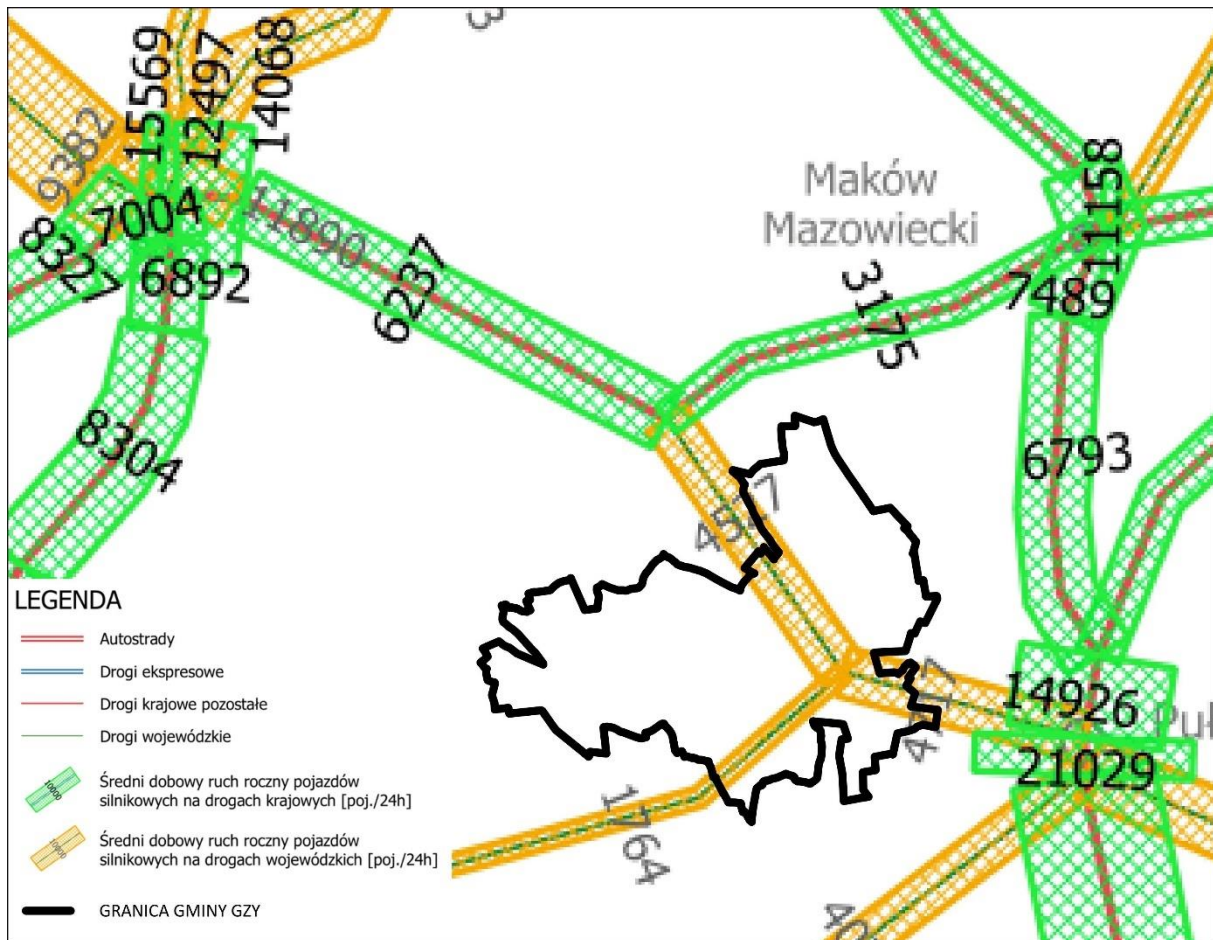

Ryc. 4 Długość dróg na terenie Gminy w podziale na drogi o nawierzchni utwardzonej i nieutwardzonej

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k oraz Dane GUS, stan na 2022 r.

Spośród dróg przebiegających przez teren Gminy, badaniem natężenia ruchu objęte zostały odcinki dróg wojewódzkich nr 618 i 620. W przypadku DW nr 618 średniodobowa liczba pojazdów silnikowych kształtuje się na poziomie ok. 4,5 tys. – 4,7 tys. sztuk, natomiast dla DW nr 620 wynik ten jest wyraźnie niższy i wynosi ok. 1,7 tys. sztuk pojazdów. Zdecydowanie większe natężenie ruchu drogowego występuje w pobliżu miejscowości Pułtusk oraz Ciechanów, gdzie liczba pojazdów przekracza 10 tys. sztuk/dobę. Wyniki badań zobrazowano na rycinie poniżej.

¹³ Zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym: droga twarda to droga z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej lub brukowcowej oraz z płyt betonowych lub kamienno-betonowych, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m.

Ryc. 5 Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych i wojewódzkich

Materiał źródłowy: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021, GDDKiA.

2.3.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

Przez teren gminy Gzy nie przebiegają obecnie linie kolejowe. Najbliższe czynne stacje kolejowe znajdują się natomiast w Gąsolinie, Kałęczynie i Świerczach, które obsługują linię kolejową nr 9 (relacji Warszawa Wschodnia – Gdańsk Główny).

Należy jednocześnie nadmienić, iż w granicach gminy Gzy planowana jest realizacja jednego z wariantów linii kolejowej tzw. Kolei Północnego Mazowsza, która połączy docelowo miejscowość Zegrze i Przasnysz. Idea Kolei Północnego Mazowsza jest odpowiedzią na coraz trudniejszą komunikację z Warszawą, która jest związana przede wszystkim z codziennymi dojazdami do pracy. W przypadku realizacji założeń Centralnego Portu Komunikacyjnego (CPK) linia ta pełnić może ważną rolę łącznika pomiędzy jego najważniejszymi przedsięwzięciami i inwestycjami.

2.3.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Na terenie gminy Gzy infrastruktura rowerowa nie jest rozwinięta, a większość transportu rowerowego odbywa się poboczem lub drogami. Nie funkcjonuje spójny system ścieżek rowerowych.¹⁴

Zważywszy na powszechne użytkowanie rowerów jako środków transportu lokalnego, pożądany byłby rozwój infrastruktury rowerowej, zwłaszcza realizowanej w formie ciągów rowerowych,

¹⁴ Droga rowerowa określana jest jako droga lub jej część, przeznaczona dla ruchu rowerów, odpowiednio oznakowana, służąca głównie do celom komunikacyjnym, a nie turystycznym (w statystyce dróg rowerowych nie ujmuje się tzw. szlaków rowerowych, np. położonych w lesie).

zwiększających bezpieczeństwo użytkowników (odseparowanie ruchu pojazdów silnikowych od rowerowego i pieszko-rowerowego). W miejscach o utrudnionych warunkach realizacji ciągów wskazane jest wyznaczenie i oznakowanie ścieżek w formie pasów lub kontrapasów. Natomiast na terenach o niskiej intensywności zabudowy lub terenach otwartych warto wprowadzić oznakowanie. Ukształtowana sieć powiązań rowerowych stanowiłaby zachętę do korzystania z alternatywnych środków transportu, jakim są pojazdy rowerowe.

2.3.4. TRANSPORT ZBIOROWY

Transport zbiorowy gminy Gzy opiera się wyłącznie na transporcie autobusowym. Na terenie Gminy nie znajduje się żaden dworzec autobusowy, natomiast występują przystanki autobusowe,¹⁵ które zlokalizowane są przede wszystkim wzdłuż dróg wojewódzkich, a także wzdłuż dróg powiatowych i gminnych.

Z terenu gminy Gzy realizowane są połączenia autobusowe do Pułtusza i Ciechanowa, natomiast ograniczona jest dostępność komunikacyjna do takich miejscowości jak m.in. Maków Mazowiecki, Wyszków, Przasnysz, Nowe Miasto i Nasielsk. Dojazd do Warszawy możliwy jest przede wszystkim poprzez przesiadki z innych miejscowości zlokalizowanych poza granicami Gminy (głównie z Pułtusza i Ciechanowa).¹⁶ Warto zaznaczyć, iż funkcjonują tutaj połączenia lokalne w zakresie dowozu uczniów do szkoły. Usługi transportu zbiorowego świadczą autobusy PKS oraz prywatne linie autobusowe. Usługa transportu zbiorowego odbywa się przez przewoźnika lokalnego, posiadającego zezwolenie Wójta Gminy Gzy, natomiast przewoźnik dowożący uczniów posiada linie regulowane.

Biorąc pod uwagę czynniki ekonomiczne, powierzchnię i zaludnienie Gminy, charakter występującej zabudowy, a także powszechny dostęp do prywatnych środków transportu, należy przyjąć, że możliwe jest stworzenie nowych połączeń autobusowych do sąsiednich miejscowości m.in. do Sońska¹⁷.

2.3.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

W odniesieniu do gminy Gzy najbliższymi ośrodkami miejskimi są: Pułtusk, znajdujący się w odległości ok. 12 km na południowy - wschód od Gzów, pełniący funkcję siedziby powiatu pułtuskiego, Maków Mazowiecki położony w odległości ok. 23 km w kierunku północno - wschodnim oraz Ciechanów, oddalony o ok. 30 km na północny - zachód. Czas dojazdu transportem indywidualnym do tych ośrodków zajmuje średnio od 10 do 30 min.

Inne, ważne ośrodki miejskie z perspektywy gminy Gzy to także Wyszków, Różan, Płońsk, Przasnysz, Serock i Nasielsk które zlokalizowane są w odległości od 22 km do 45 km, natomiast czas dojazdu transportem indywidualnym nie przekracza 1 godziny.

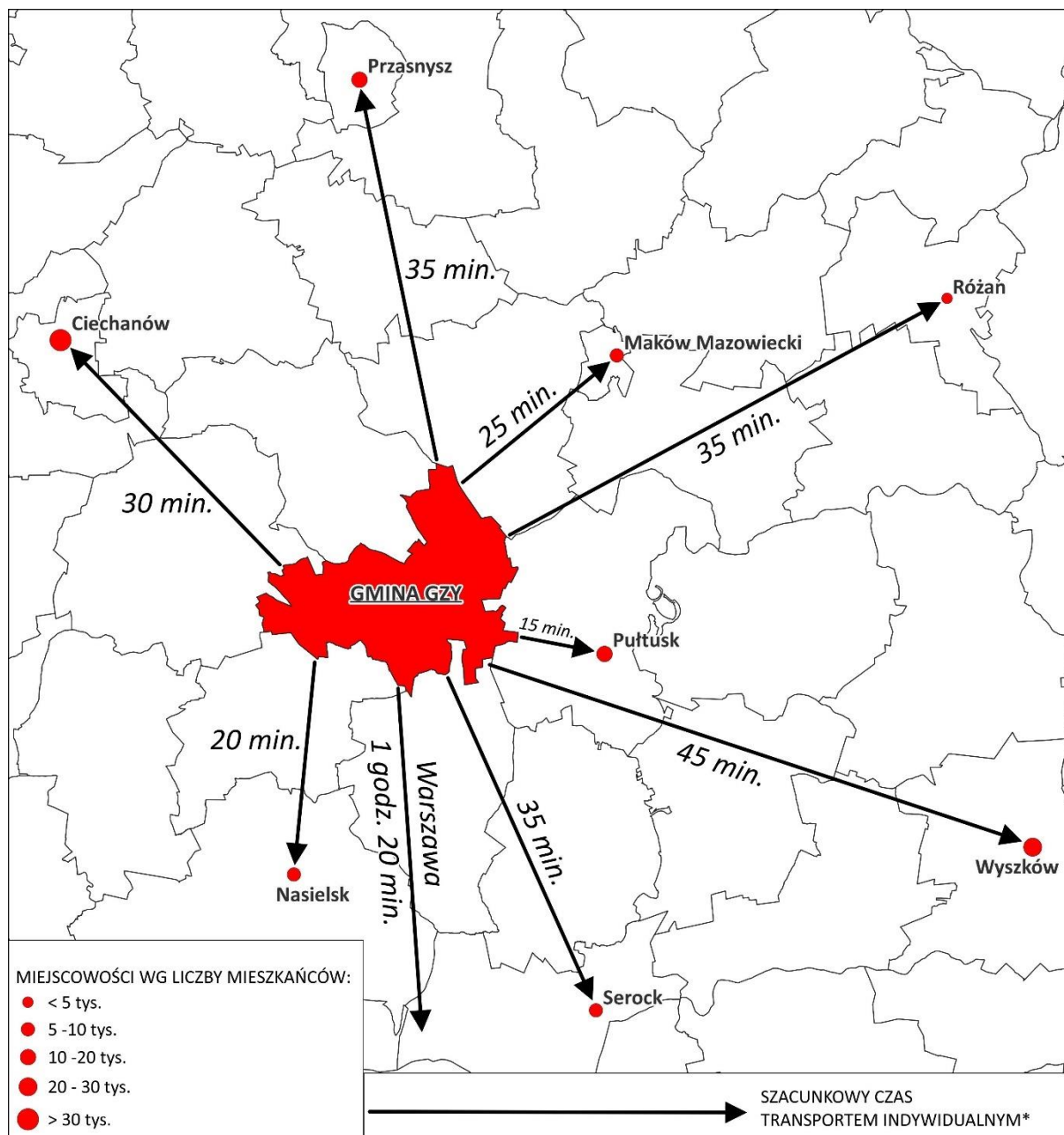
Warto nadmienić, że stolica kraju i województwa mazowieckiego – Warszawa, oddalona jest o ok. 70 km, a czas dojazdu zajmuje średnio ok. 1 godz. 20 min., natomiast siedziby sąsiednich województw: warmińsko-mazurskiego (Olsztyn) oraz podlaskiego (Białystok), znajdują się w odległości kolejno ok. 150 km (2 godz.) i 180 km (2 godz. 10 min.).

Odległość, a także stan infrastruktury komunikacyjnej przekłada się na czas dojazdu, potrzebny na dotarcie do poszczególnych miast (transport indywidualny), co zobrazowano poniżej:

¹⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS – transport i łączność: komunikacja miejska, stan na 31.12.2022 r.

¹⁶ Materiał źródłowy: <https://www.e-podroznik.pl/>

¹⁷ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

Ryc. 6 Lokalizacja Gminy w stosunku do ośrodków miejskich oraz szacunkowy czas podróży transportem indywidualnym

* szacunkowy czas liczony z miejscowości Gzy do centrów poszczególnych miejscowości.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

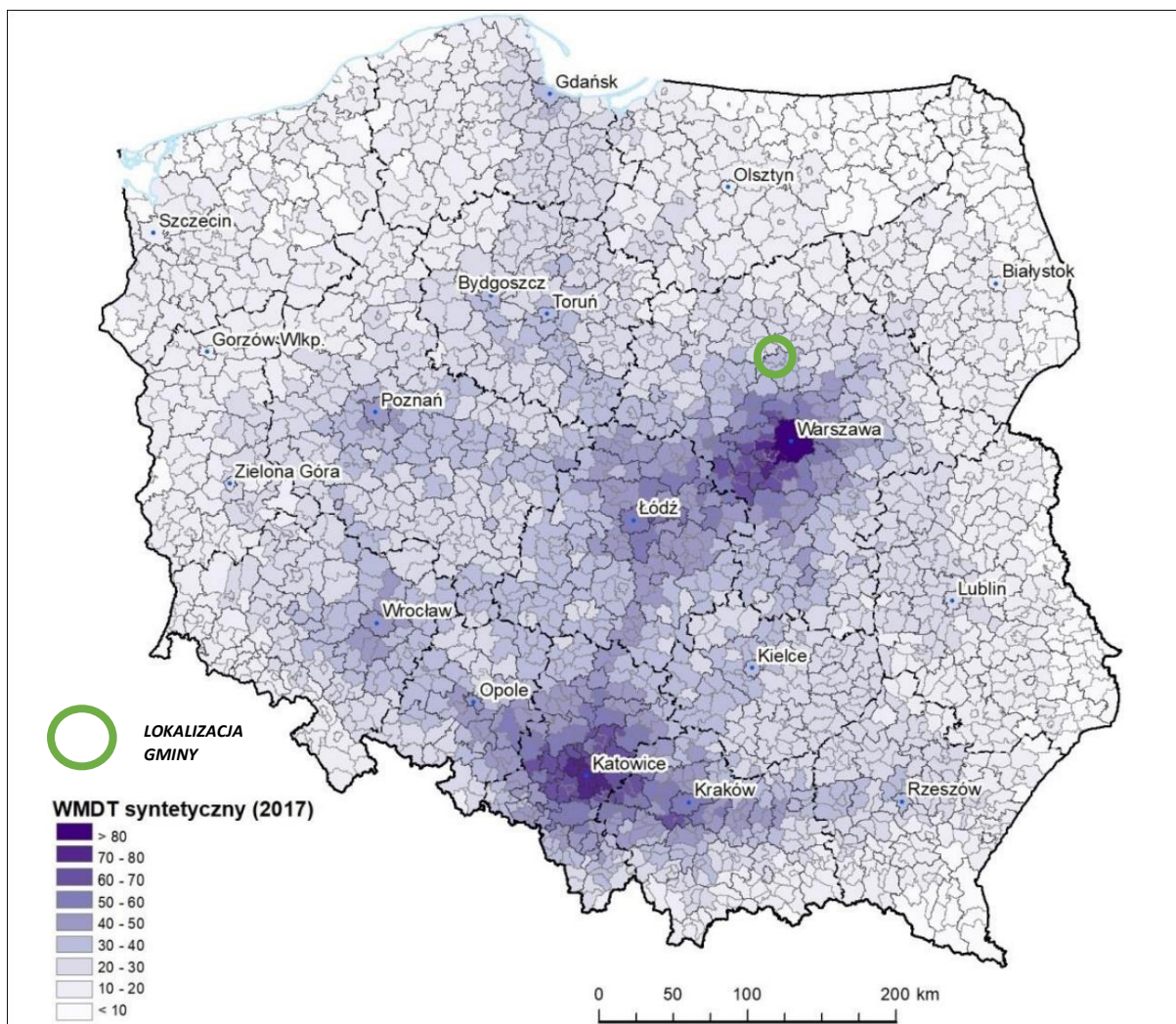
2.3.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM

Dostępność transportową poszczególnych rejonów Polski można zobrazować za pomocą wskaźnika dostępności potencjałowej, czyli wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT), będącego wypadkową sytuacji w różnych gałęziach transportu.¹⁸

Jak wynika z poniższej ryciny gmina Gzy odznaczała się stosunkowo wysokim w skali kraju wskaźnikiem dostępności transportowej (WMDT: 30-40). Jest to charakterystyczne dla gmin z tego

¹⁸ Wskaźnik stanowi syntetyczną miarę jakościową wzajemnej potencjalnej dostępności czasowej najważniejszych krajowych ośrodków osadniczych oraz węzłów transportowych (wewnętrznych i granicznych) uwzględniającą wszystkie podstawowe rodzaje transportu (w proporcji do ich udziału w pracy przewozowej) oraz ważoną poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego (definicja według GUS). Dane gromadzone są nieregularnie, w zależności od przeprowadzonego badania. Źródłem danych są: Polska Akademia Nauk / Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.

rejonu województwa mazowieckiego, które cechuje zbliżona lub nieco mniej korzystna dostępność transportowa. Warto przy tym nadmienić, że powyższe dane obrazują stan z 2017 roku.

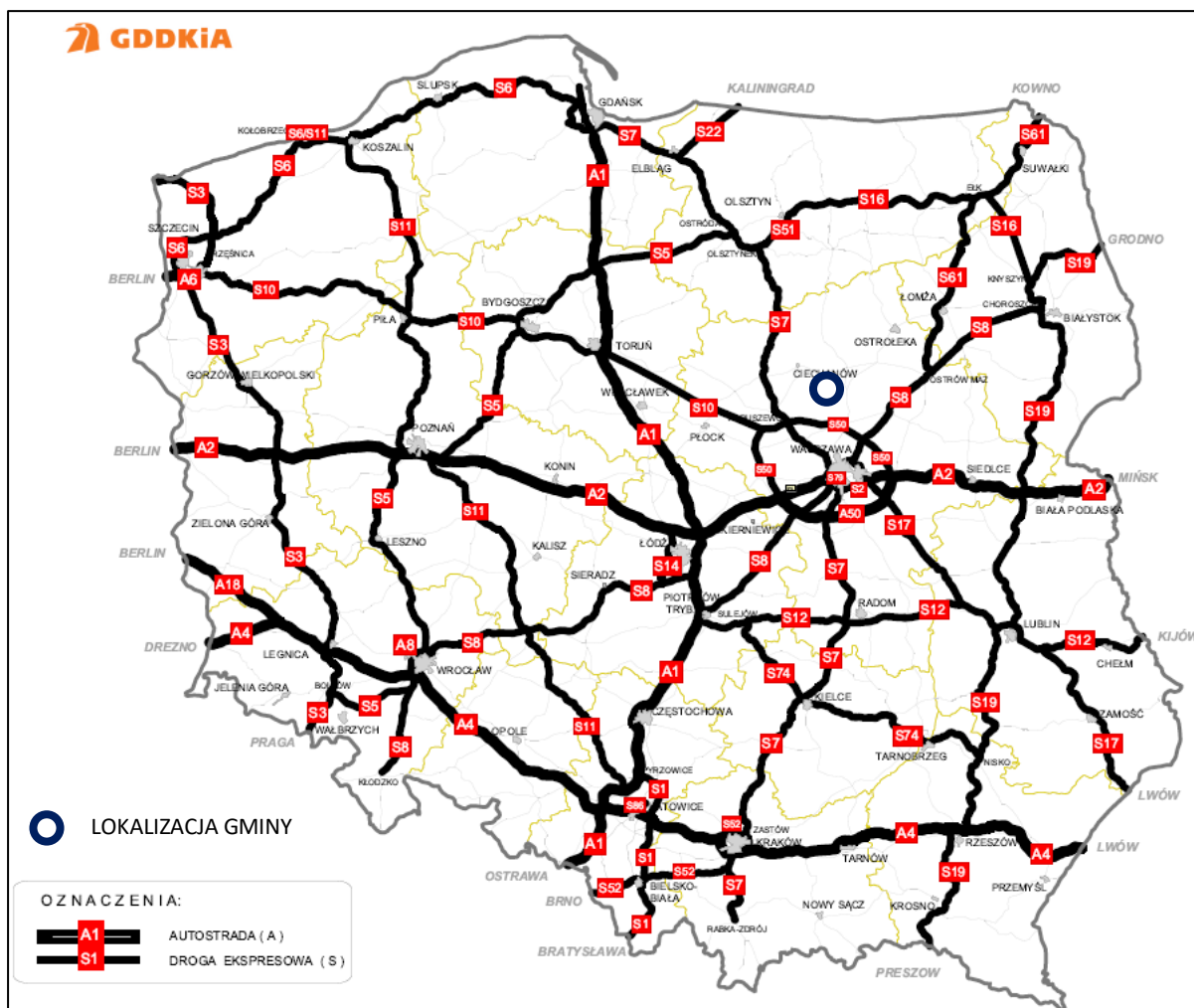

Ryc. 7 Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej w odniesieniu do gmin w Polsce, stan na 2017 r.

Materiał źródłowy: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (za: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja). 2017, Komornicki i in. IGIPZ PAN Warszawa).

Uwzględniając układ sieci dróg ekspresowych i autostrad¹⁹, gmina Gzy odznaczać się będzie przeciętnym poziomem dostępności transportowej w ujęciu krajowym. Kluczowymi szlakami komunikacji drogowej (zewnętrznej) pozostaną drogi wojewódzkie nr 618 i 620 zapewniające dogodne połączenia m.in. z Pułtuskim, Ciechanowem, Nowym Miastem, Makowem Mazowieckim i Wyszkiem. Ponadto czas i komfort dojazdu do stolicy Polski w najbliższych latach ulegnie poprawie z uwagi na realizowaną obwodnicę miasta Pułtuska.

¹⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

Ryc. 8 Docelowy przebieg sieci dróg ekspresowych i autostrad w Polsce

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

2.3.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ

Zgodnie z ustaleniami dokumentów strategicznych szczebla wojewódzkiego i powiatowego na terenie Gminy planowana jest przebudowa drogi wojewódzkiej nr 618 relacji Gołymin Ośrodek - Pułtusk – Wyszaków w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Ponadto zakłada się sukcesywną rozbudowę, przebudowę oraz modernizację dróg gminnych w kolejnych latach, w tym w pierwszej kolejności i priorytetowo planowana jest²⁰:

- naprawa drogi asfaltowej we wsi Mierzeniec na odcinku Grochy Imbrzyki – Osiek Górny;
- modernizacja dróg gruntowych w miejscowości Mierzeniec – wykonanie dróg asfaltowych;
- regularne równanie dróg gruntowych na terenie wsi Mierzeniec;
- uregulowanie przebiegu, modernizacje i uzgodnienia stanu prawnego dróg gminnych.

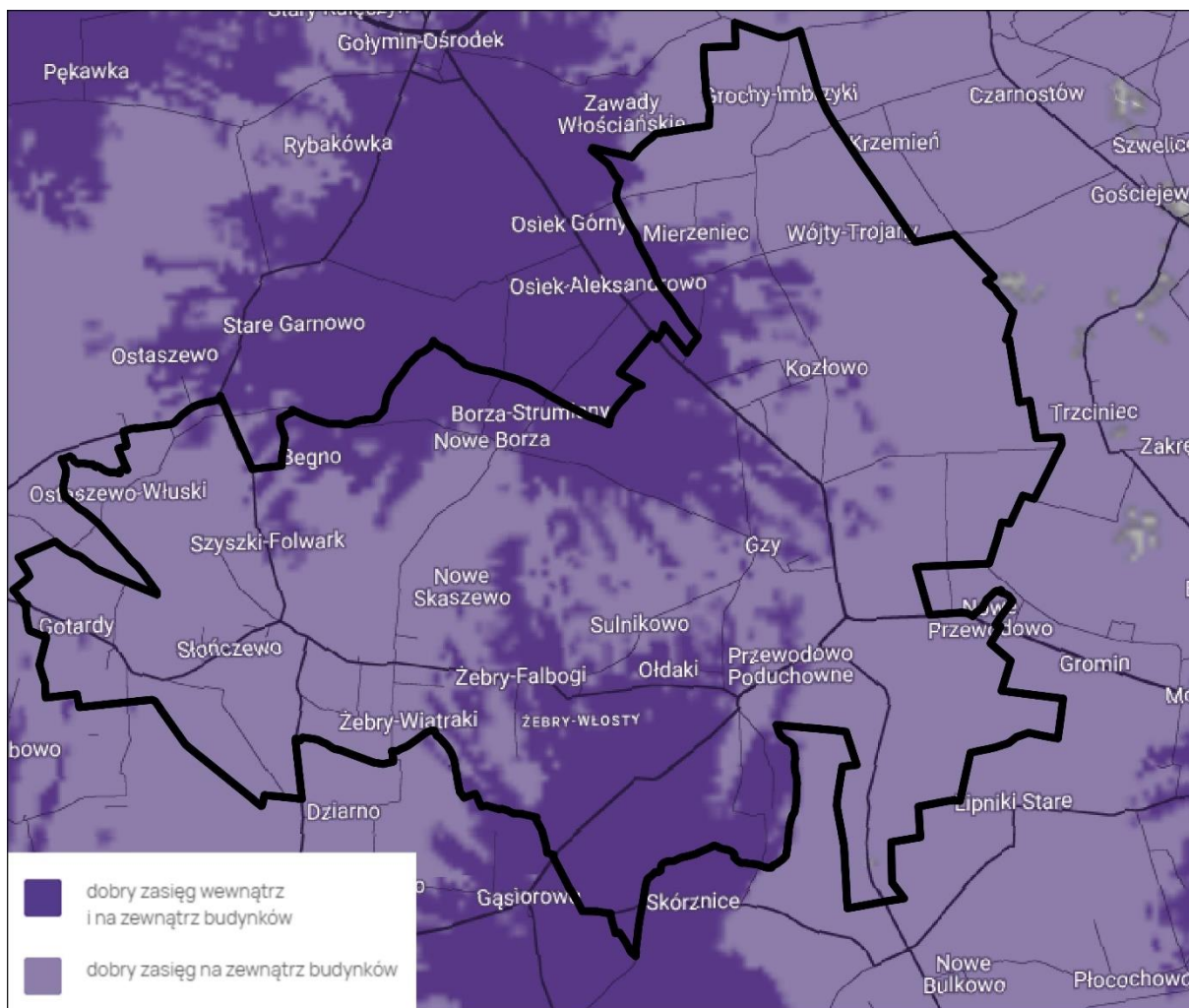
W granicach gminy Gzy planowane jest połączenie kolejowe w ramach projektu „Budowa linii kolejowej Zegrze - Przasnysz, jako realizacja szlaku "Kolei Północnego Mazowsza".

²⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

2.4. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET

Na terenie gminy Gzy znajduje się sieć telekomunikacyjna (zarówno bezprzewodowa, jak i przewodowa). Sieć telekomunikacyjna składa się z łączy telekomunikacyjnych i radiowych.

W granicach Gminy znajduje się kilka stacji bazowych telefonii komórkowej (GSM). Zasięg działania mobilnych sieci komórkowych jest w większości stosunkowo słaby. Problemy z dostępnością sieci występują głównie na terenach wiejskich, zwłaszcza w zabudowie rozproszonej. Przykład zasięgu jednej z sieci komercyjnych przedstawia poniższa rycina:

Ryc. 10 Mapa zasięgu sieci telefonii komórkowej (na przykładzie jednego z operatorów) w lipcu 2024 r.

Materiał źródłowy: Dane jednego z operatorów sieci.

Dostępność Internetu na terenie Gminy zapewniają podmioty zewnętrzne (operatorzy sieci). Wybrane miejscowości mogą korzystać z tzw. Internetu stacjonarnego, a dostęp do technologii ruchomych sieci telekomunikacyjnych 4G (LTE) jest możliwy z niemal każdego miejsca w Gminie, przy czym zróżnicowana jest jakość tego dostępu. Ponadto mieszkańcy niektórych miejscowości posiadają dostęp do sieci telekomunikacyjnej nowej generacji 5G.²¹

W ramach realizacji Programu Operacyjnego „Polska Cyfrowa” rozpoczęła się rozbudowa sieci szybkiego Internetu – sieci światłowodowej. W granicach Gminy siecią objęte są budynki użyteczności publicznej, w tym Urząd Gminy oraz szkoły podstawowe. W najbliższych latach planowane jest przedsięwzięcie pn. „Budowa sieci światłowodowej w części A powiatu pułtuskiego w celu likwidacji

²¹ Materiał źródłowy: Materiały informacyjne publikowane na stronach internetowych poszczególnych operatorów sieci.

„białych plam” w dostępie do szerokopasmowego Internetu” oraz „Budowa sieci światłowodowej w części B powiatu pułtuskiego w celu likwidacji „białych plam” w dostępie do szerokopasmowego Internetu”. Ponadto w ramach przyspieszenia procesu inwestycyjnego Gmina podpisała porozumienie współpracy z firmą IT PARTNERS TELCO sp. z o.o., która ma wybudować sieć światłowodową. Budowa sieci realizowana będzie realizowana ze środków Krajowego Programu Odbudowy i ma zakończyć się do końca II kwartału 2026 roku.²²

Dzięki infrastrukturze światłowodowej mieszkańcy mogą korzystać w przyszłości z usług internetowych i telewizyjnych oferowanych przez ogólnopolskich i lokalnych dostawców. Infrastruktura może zostać zrealizowana w technologii, która opiera się na kablach światłowodowych doprowadzanych bezpośrednio do domostw, gwarantujących szybkość i niezawodność usług cyfrowych.

W przyszłości alternatywą dla sieci światłowodowej mogą okazać się inne technologie, zapewniające dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, jak np. satelitarny system telekomunikacyjny. System satelitarny mający docelowo składać się z ok. 12 000 satelitów umieszczonych na niskiej orbicie okołoziemskiej (na wysokościach: 340 km, 550 km oraz 1150 km nad Ziemią), aktualnie jest w fazie tworzenia. Jego ideą jest globalne zapewnienie dostępu do Internetu. Ponadto niewykluczone są, kolejne generacje ruchomych sieci telekomunikacyjnych (5G i więcej).

2.5. WNIOSKI

- ! Położenie Gminy w rejonie o mało urozmaiconej rzeźbie terenu oraz relatywnie niewielkich walorach przyrodniczo-krajobrazowych.
- ! Obecność układów komunikacyjnych poziomu regionalnego (drogi wojewódzkie nr 618 i 620).
- ! W dalszym ciągu niezadowalający stan techniczny niektórych odcinków dróg lokalnych i ponadlokalnych.
- ! Brak infrastruktury kolejowej.
- ! Brak rozwiniętej infrastruktury rowerowej.
- ! Przeciętna, ale ulegająca poprawie dostępność transportowa Gminy w ujęciu krajowym.
- ! Stosunkowo niska dostępność komunikacji zbiorowej (brak transportu kolejowego, brak dworca autobusowego).
- ! Niedostateczny zasięg działania mobilnych sieci komórkowych na obszarach niezagospodarowanych oraz terenach wiejskich o rozproszonej zabudowie.
- ! Potencjał do rozwoju sieci światłowodowej w miejscowościach gminnych.

²² Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

3 LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.1. STAN LUDNOŚCI

3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gminę Gzy zamieszkuje ogółem ok. 3,6 tys. osób, co stanowi ok. 7,1% ludności powiatu pułtuskiego. Największy odsetek zamieszkuje miejscowość Pękowo oraz w dalszej kolejności Kozłówka, Gzy, Słończewo i Gotardy.²³

Tab. 6 Liczba ludności na terenie Gminy w 2023 roku

MIEJSCOWOŚĆ	LICZBA MIESZKAŃCÓW	
	OSOBY	UDZIAŁ %
BEGNO	79	2,2
BORZA-PRZECHY	28	0,8
BORZA-STRUMIANY	39	1,1
DĘBINY	10	0,3
GOTARDY	161	4,5
GROCHY-IMBRZYKI	25	0,7
GROCHY-KRUPY	23	0,6
GROCHY-SERWATKI	34	0,9
GZY	172	4,8
GZY-WISNOWA	44	1,2
KAŁĘCZYN	13	0,4
KĘSY-PAŃKI	37	1,0
KĘSY-WYPYCHY	20	0,6
KOZŁOWO	87	2,4
KOZŁÓWKA	198	5,5
ŁADY-KRAJĘCZYNO	13	0,4
MARCISZE	33	0,9
MIERZENIEC	99	2,8
NOWE BORZA	23	0,6
NOWE PRZEWODOWO	80	2,2
NOWE SKASZEWO	85	2,4
OŁDAKI	118	3,3
OŁDAKI-STEFANOWO	125	3,5
OSTASZEWO-PAŃKI	29	0,8
OSTASZEWO-WIELKIE	43	1,2
OSTASZEWO-WŁUSKI	23	0,6
PĘKOWO	298	8,3

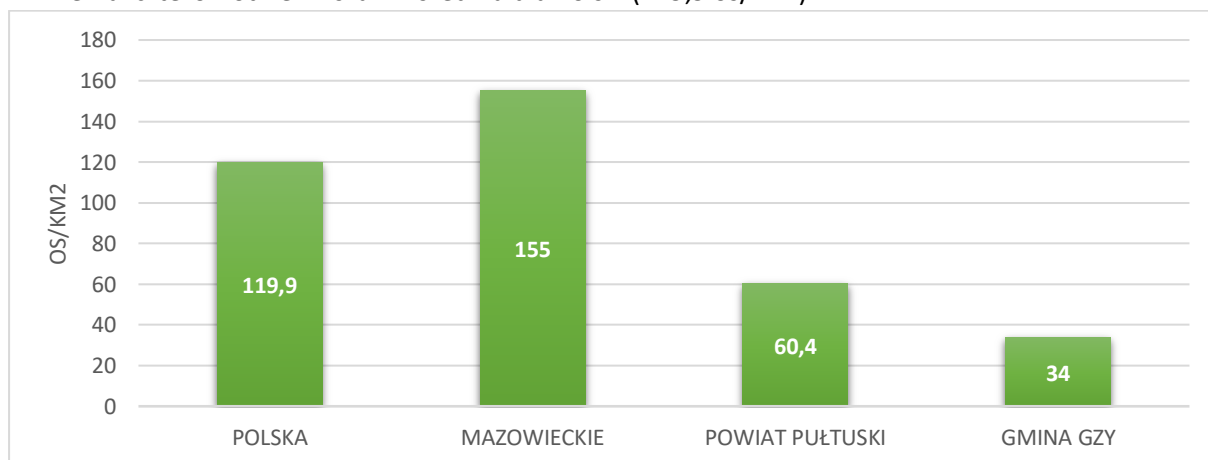
²³ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Gzy za rok 2023 oraz Dane GUS, stan na 2023 r.

PORZOWO	134	3,7
PRZEWODOWO-MAJORAT	97	2,7
PRZEWODOWO-PARCELE	111	3,1
PRZEWODOWO PODUCHOWNE	94	2,6
SISICE	75	2,1
SKASZEWO WŁOŚCIAŃSKIE	146	4,1
SŁOŃCZEWO	174	4,8
STARE GROCHY	61	1,7
SULNIKOWO	118	3,3
SZYSZKI-FOLWARK	115	3,2
SZYSZKI-WŁOŚCIAŃSKIE	99	2,8
TĄSEWY	38	1,1
WÓJTYS-TROJANY	41	1,1
WYSOCKI	33	0,9
ZALESIE-GRZYMAŁY	17	0,5
ZALESIE-LENKI	7	0,2
ZALESIE-PACUSZKI	27	0,8
ŻEBRY-FALBOGI	150	4,2
ŻEBRY-WIATRAKI	99	2,8
ŻEBRY-WŁOSTY	52	1,4
ŻEROMIN DRUGI	32	0,9

Material źródłowy: Raport o stanie gminy Gzy za rok 2023, 2024.

Gęstość zaludnienia gminy Gzy wynosi 34 os/km² i jest²⁴:

- niemal dwukrotnie niższa niż dla powiatu pułtuskiego (60,8 os/km²),
- ponad czterokrotnie niższa niż średnia dla województwa mazowieckiego (155,0 os/km²),
- niemal czterokrotnie niższa niż średnia dla Polski (119,9 os/km²).

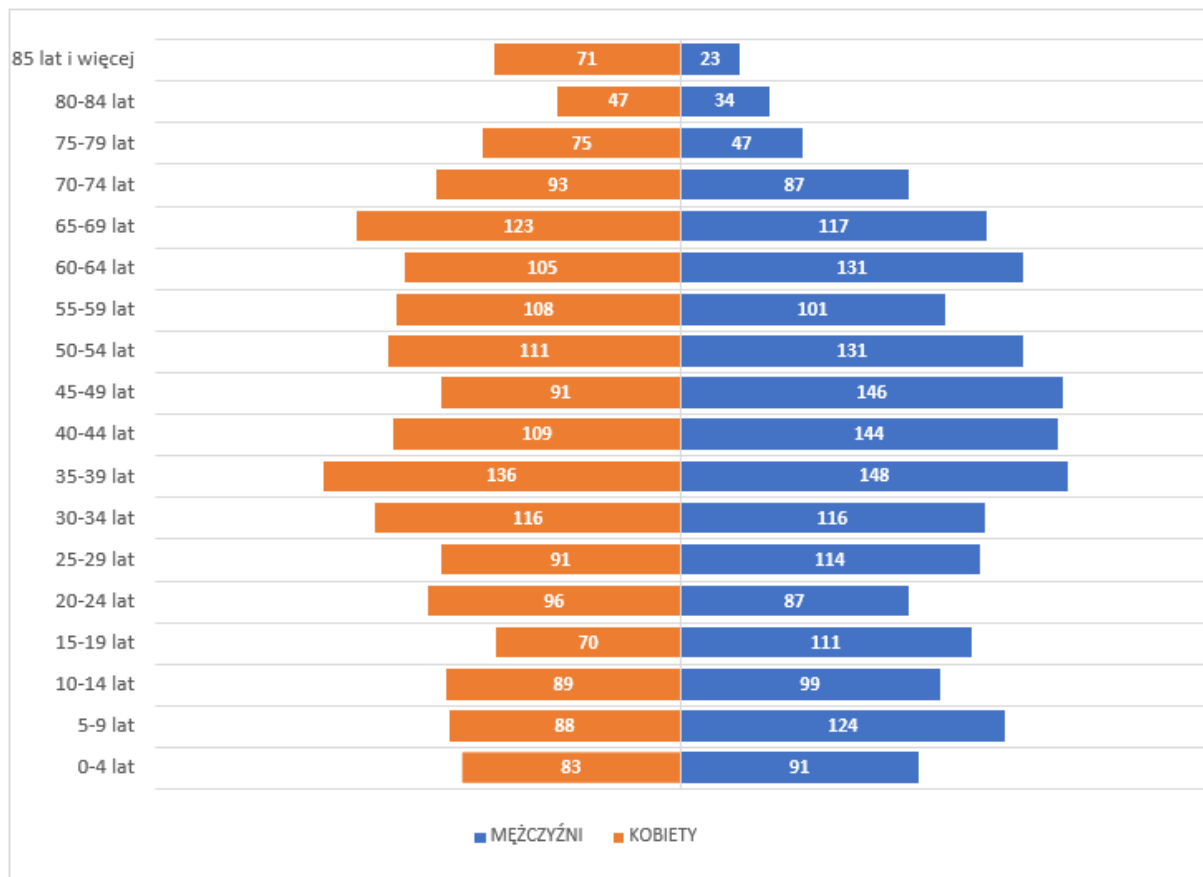
Ryc. 11 Gęstość zaludnienia Gminy na tle powiatu, województwa i kraju

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

²⁴ Material źródłowy: Dane GUS – stan ludności: gęstość zaludnienia, stan na 31.12.2023 r.

3.1.2. STRUKTURA PŁCI

W strukturze płci gminy Gzy zaznacza się przewaga mężczyzn, których liczba wynosi 1 851, w stosunku do liczby 1 702 kobiet.²⁵ Współczynnik feminizacji (tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) wynosi zatem 92, co jest wartością niższą w stosunku do średniej dla całego powiatu pułtuskiego (102) oraz do średniej dla Polski (107) i województwa mazowieckiego (109).²⁶

Ryc. 12 Piramida wieku i płci w gminie Gzy

Materiał źródłowy: Dane GUS - stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2023 r.

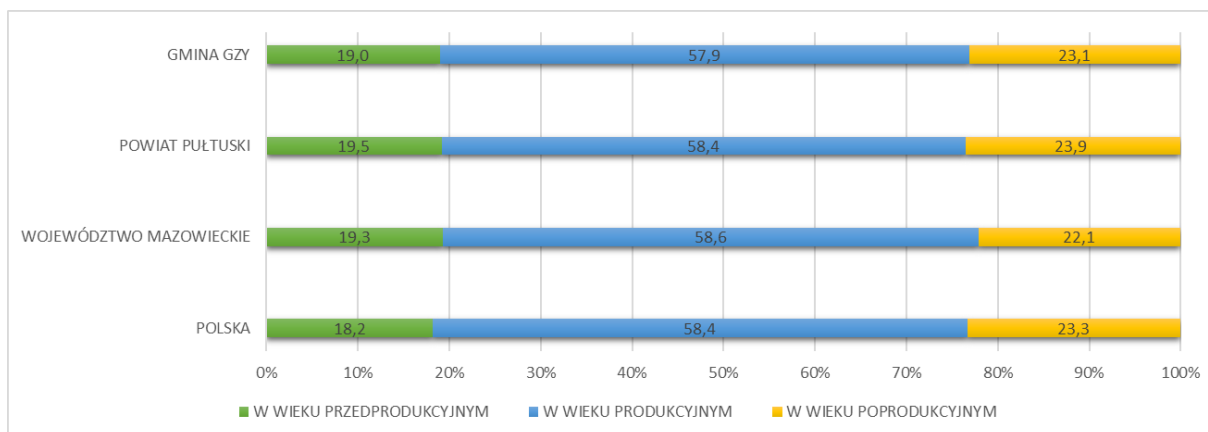
3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI

W podziale na ekonomiczne grupy wieku, w gminie Gzy dominuje ludność w wieku produkcyjnym, która stanowi 57,9% ogółu mieszkańców. Drugą grupę stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym, obejmująca 23,1% mieszkańców. Najmniej liczną grupę stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym, której udział wynosi 19%. Są to wyniki porównywalne w stosunku do powiatu pułtuskiego, województwa mazowieckiego i kraju.²⁷

²⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2023 r.

²⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: współczynnik feminizacji, stan na 31.12.2023 r.

²⁷ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 31.12.2023 r.

Ryc. 13 Udział ekonomicznych grup wieku w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 2023 r.

3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wskaźnik przyrostu naturalnego osiągał wyłącznie ujemne wartości i wahał się od -3 os. w 2017 r. do -21 os. w 2018 r. Średni przyrost naturalny na przestrzeni analizowanych lat wyniósł -12,8 os/rok, a zatem w analizowanym okresie liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń.

Tab. 7 Ruch naturalny ludności w Gminie w latach 2014-2023

RUCH NATURALNY WEDŁUG PŁCI											
ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2014-2023
URODZENIA ŻYWE [os.]											
Ogółem	39	37	41	43	36	35	35	42	31	32	37,0
Mężczyźni	18	20	29	31	13	28	17	22	19	16	21,3
Kobiety	21	17	12	12	23	15	18	20	12	16	16,6
ZGONY OGÓŁEM [os.]											
Ogółem	59	46	46	46	57	53	50	56	48	46	50,7
Mężczyźni	35	30	32	27	35	31	26	33	25	31	30,6
Kobiety	24	16	14	19	22	22	24	23	23	15	20,3
PRZYROST NATURALNY [os.]											
Ogółem	-20	-9	-5	-3	-21	-10	-15	-14	-17	-14	-12,8
Mężczyźni	-17	-10	-3	4	-22	-3	-9	-11	-6	-15	-9,2
Kobiety	-3	1	-2	-7	1	-7	-6	-3	-11	1	-3,6

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Ryc. 14 Przyrost naturalny w Gminie w latach 2014-2023

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

3.2.2. MIGRACJE

W gminie Gzy na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się w większości ujemne saldo migracji. Napływ ludności zanotowano w 2018 roku, kiedy to zameldowało się więcej osób niż wymeldowało. Najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się w 2019 r., wówczas wskaźnik ten wyniósł -39 os.

Średnie saldo migracji w analizowanych latach wyniosło -12,1 os./rok²⁸, natomiast łącznie w analizowanych latach 2014-2023²⁹ dokonano 246 zameldowań i 382 wymeldowań a zatem saldo migracji wyniosło łącznie -136 os.

Tab. 8 Migracje w Gminie w latach 2014-2023

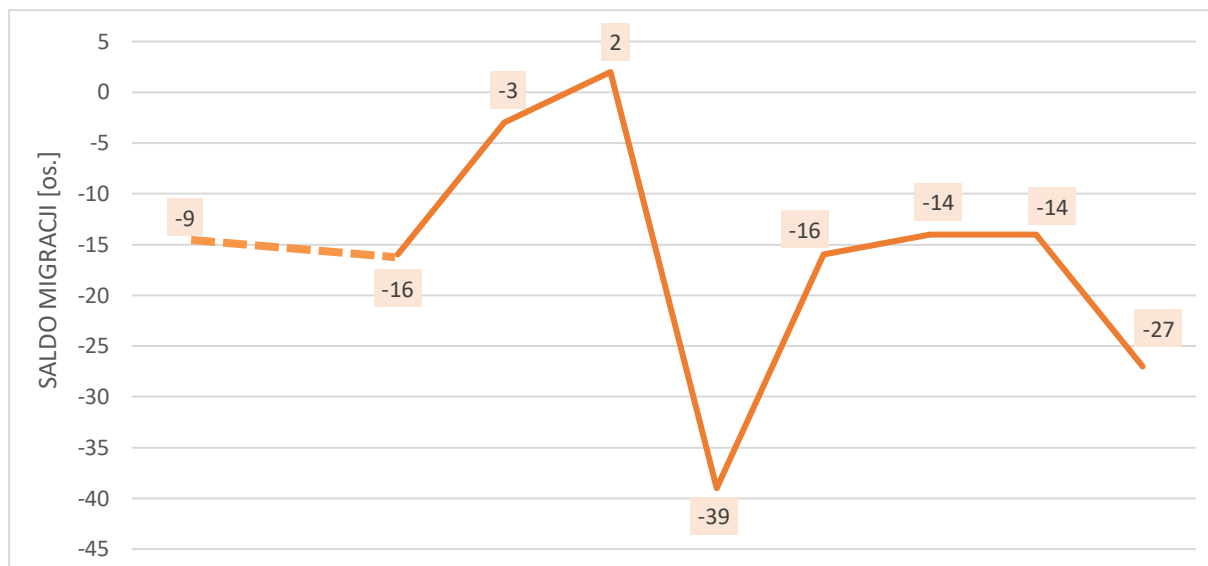
MIGRACJE WEDŁUG KIERUNKÓW											
ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2014-2023
ZAMELDOWANIA											
Ogółem	25	0*	23	35	37	23	23	26	28	26	27,3
Z miast	9	11	7	11	8	10	16	5	15	17	10,9
Ze wsi	16	17	16	24	29	13	7	21	13	9	16,5
WYMELDOWANIA											
Ogółem	34	0*	39	38	35	62	39	40	42	53	42,4
Do miast	19	24	25	19	23	33	17	21	23	30	23,4
Na wieś	15	25	14	19	12	29	22	19	19	23	19,7
SALDO MIGRACJI											
Ogółem	-9	0*	-16	-3	2	-39	-16	-14	-14	-27	-12,1

*bd – brak danych, zgodnie z informacją GUS: wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe (w tym ze względu na wysoki błąd losowy próby w badaniach reprezentacyjnych, np. BAEL albo brak informacji porównywalnych).

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

²⁸ Material źródłowy: Dane GUS – migracje wewnętrzne i zagraniczne: migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś), stan na 31.12.2023 r. (obliczenia bez uwzględnienia 2015 r.).

²⁹ Bez 2015 roku – brak danych.

Ryc. 15 Saldo migracji w Gminie w latach 2014-2023

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Szansą zahamowania ujemnego salda migracji może być podjęcie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności gminy Gzy jako miejsca do zamieszkania poprzez m.in. polepszenie warunków życia i promocję Gminy jako miejsca atrakcyjnego osiedleńczo, a także stymulowanie rozwoju lokalnego rynku pracy.

3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI

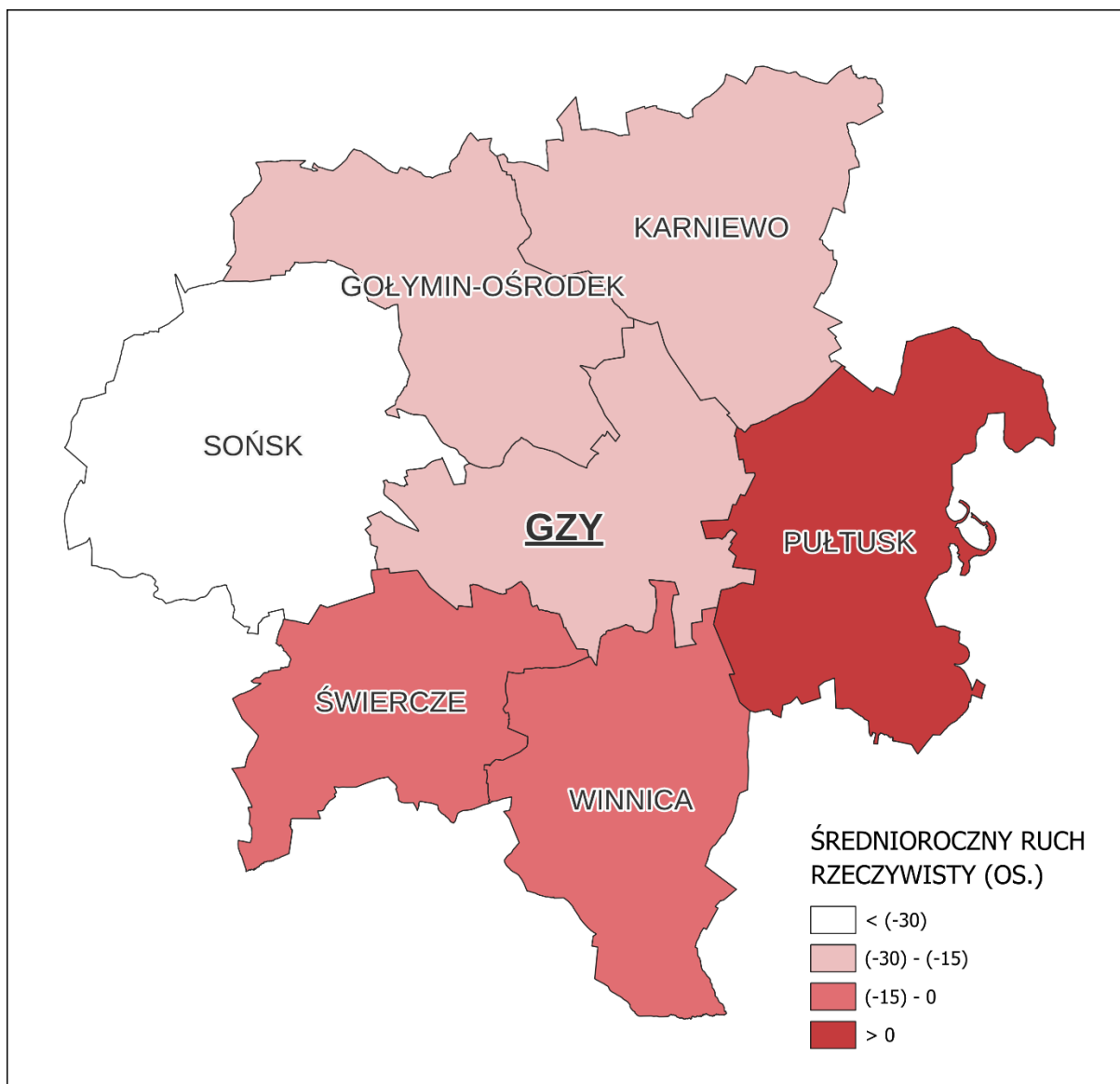
Przyrost rzeczywisty to zestawienie przyrostu naturalnego z saldem migracji, za pomocą którego można zobrazować rzeczywiste zmiany liczby ludności na terenie badanej jednostki. Z analizy współczynnika przyrostu rzeczywistego gminy Gzy i gmin sąsiednich, dokonanej dla okresu dziesięcioletniego (zestawienie roku 2014 z rokiem 2023) wynika, że w zdecydowanej większości jednostek terytorialnych zmalała liczba mieszkańców. Dodatnie wartości w/w wskaźnika zanotowano jedynie w gminie Pułtusk.

Tab. 9 Wskaźnik przyrostu rzeczywistego w gminie Gzy oraz gminach sąsiednich w latach 2014-2023

ROK	PRZYROST RZECZYWISTY										ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2014-2023
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
ŚWIERZCZE	1	-8	-28	-21	-9	2	37	-43	-6	0	-7
KARNIEWO	-38	9	-25	-4	-36	-14	-56	-78	-32	-37	-28
PUŁTUSK	58	48	135	128	41	71	-36	-65	-38	-82	15
GOŁYMIN-OŚRODEK	-18	-9	-9	-4	-39	-67	-58	-40	-20	-53	-29
SOŃSK	-52	17	-38	-44	-46	-44	-70	-82	-68	-35	-43
WINNICA	12	-1	-14	21	-1	-9	15	-27	5	1	-1
GZY	-29	9	-21	-6	-19	-49	-31	-28	-31	-41	-23

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Spadek liczby ludności w gminie Gzy wynosił średnio w analizowanych latach -23 os./rok, co jest wynikiem przeciętnym w porównaniu do gmin ościennych. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik zanotowano w gminie Pułtusk, w której liczba ludności wzrastała średniorocznie o 15 osób, natomiast najszybszy ubytek ludności nastąpił w gm. Sońsk (-43 os./rok).

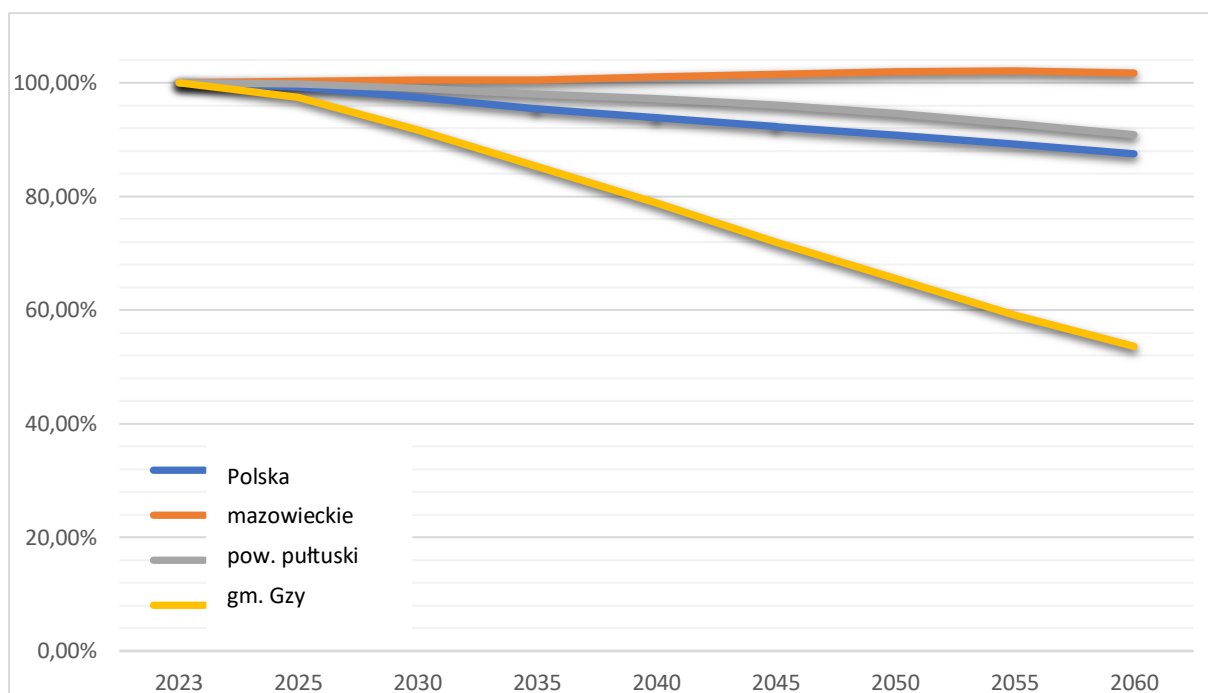

Ryc. 16 Ruch rzeczywisty w gminie Gzy i w gminach sąsiednich w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Zachodzące aktualnie w Polsce i Unii Europejskiej procesy ludnościowe określane są mianem „drugiego przejścia demograficznego” i charakteryzują się m.in. spadkiem liczby urodzeń i zgonów, przesuwaniem średniego wieku rodzenia i tworzenia związków, wzrostem liczby rozwodów oraz niską płodnością. W najbliższych kilkudziesięciu latach przewiduje się dalszy, stopniowy ubytek liczby ludności w Polsce oraz znaczące zmiany struktury wiekowej. Prognozę w tendencji zmian liczby ludności do 2060 r., w stosunku do 2023 r. (2023=100%) dla kraju, województwa, powiatu i gminy Gzy zaprezentowano na poniższym wykresie

Ryc. 17 Prognoza tendencji zmian liczby ludności do 2060 r., w stosunku do 2023 r. (2023=100%) dla Polski, województwa mazowieckiego, powiatu pułtuskiego i gminy Gzy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W perspektywie 2060 r. szacuje się następujące prognozy demograficzne³⁰:

- ubytek ludności w Polsce może wynosić ok. 12,5%;
- na terenie województwa mazowieckiego spodziewany jest wzrost liczby ludności o ok. 1,7%;
- na terenie powiatu pułtuskiego spodziewany jest ubytek ludności na poziomie ok. 9,1%;
- na terenie gminy Gzy spodziewany jest spadek liczby ludności o ok. 46,4%.

W związku z czym przewiduje się, że ubytek ludności w gminie Gzy będzie wyraźnie wyższy niż wskaźniki prognoz demograficznych dla kraju, województwa i powiatu. Początkowy wzrost liczby ludności w województwie mazowieckim można interpretować jako znaczący wpływ Warszawy i jej strefy podmiejskiej, jako miasta docelowego większości krajowych migracji.

Przewidywanie zmian w liczbie ludności zawsze obarczone jest dużą niepewnością i zależne jest od postępujących procesów globalizacyjnych oraz stale zmieniających się postaw światopoglądowych ludności. Szacowanie zaludnienia nabiera szczególnej trudności w kontekście wydarzeń w naszej części Europy (konfliktu militarnego w Ukrainie). Sytuacja z jaką mamy do czynienia od lutego 2022 r. pokazuje, jak dynamiczne mogą być zmiany zachodzące w Polsce i na świecie, w tym zmiany demograficzne. W związku z powyższym, celem strategicznego rozwoju gminy Gzy powinno być przede wszystkim zapewnienie warunków w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym do podnoszenia atrakcyjności Gminy jako miejsca do życia i prowadzenia aktywności gospodarczej, co powinno przełożyć się na sukcesywny wzrost liczby ludności.

³⁰ Materiał źródłowy: Główny Urząd Statystyczny: Prognoza ludności dla gmin, powiatów i województw na lata 2023 – 2060.

3.3. WNIOSKI

- ! Starzejące się społeczeństwo.
- ! Stale ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego.
- ! W większości ujemne saldo migracji.
- ! Stały, sukcesywny spadek liczby ludności.
- ! Przeciętne tempo ubytku liczby ludności w porównaniu do gmin ościennych na przestrzeni ostatnich lat.
- ! Niska gęstość zaludnienia, sprzyjająca pobytowi ludzi.

4 ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY

4.1. ROLNICTWO

Rolnictwo stanowi jedno z głównych aktywności i źródeł utrzymania lokalnej ludności. Przestrzenie rolnicze przeważają w strukturze użytkowania terenu gminy Gzy, stanowiąc ok. 88% jej całkowitej powierzchni tj. ok. 9,1 tys. ha, z czego: grunty orne obejmują ok. 7,1 tys. ha, łąki trwałe ok. 0,5 tys. ha, natomiast pastwiska trwałe ok. 1,4 tys. ha.³¹

Głównym kierunkiem produkcji rolnej jest produkcja roślinna poprzez uprawy zbożowe, determinowane warunkami środowiska naturalnego oraz strukturą użytkowania gruntów (przeważający udział gruntów orných). W produkcji zwierzęcej przeważa natomiast hodowla bydła, trzody chlewnej oraz drobiu. Rolniczą przestrzeń produkcyjną tworzą w znacznym stopniu gleby oznaczające się wysokimi lub przeciętnymi wartościami dla produkcji rolniczej (znaczny udział gleb III i IV klasy bonitacyjnej).

Na podstawie danych PSR 2020 w gminie Gzy znajdowały się 553 gospodarstwa rolne, z czego 551 szt. to gospodarstwa indywidualne, a ich ogólna powierzchnia wynosi ok. 10,4 tys. ha. W gospodarstwach rolnych pracuje 1017 osób, w tym 612 mężczyzn i 405 kobiet. Ponadto na terenie Gminy 493 gospodarstw prowadzi sprzedaż własnych produktów rolnych (ok. 89%).

Struktura gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych wskazuje, iż największy udział mają gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha oraz w dalszej kolejności 1-5 ha.³²

Na przestrzeni lat 2010-2020 nie zaobserwowano spadku znaczenia rolnictwa jako wiodącego sektora gospodarki na terenie gminy Gzy. Wprost przeciwnie, zanotowano wzrost jego znaczenia w niektórych obszarach. Co prawda liczba gospodarstw rolnych w ciągu analizowanych lat spadła o 140 sztuk, natomiast całkowita powierzchnia gospodarstw rolnych zwiększyła się o ok. 872 ha, a powierzchnia zasiewów upraw wzrosła o ok. 1 608 ha. Różnice zauważalne są również w pogłowie zwierząt gospodarczych. Nastąpił wzrost liczby bydła oraz znaczny spadek pogłowia trzody chlewnej i drobiu. Szczegółowe wartości dotyczące gospodarki rolnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 10 Gospodarka rolna na terenie Gminy - porównanie 2020 r. z 2010 r.

WARTOŚĆ		MIARA	2010	2020
GOSPODARSTWA ROLNE		szt.	693	553
POWIERZCHNIA GOSPODARSTW ROLNYCH WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH		ha	9 527,74	10 399,41
GOSPODARSTWA ROLNE WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH	DO 1 HA WŁĄCZNIE	szt.	60	bd*
	1 - 5 HA	szt.	155	147
	5 - 10 HA	szt.	180	127
	10 - 15 HA	szt.	117	bd*
	15 HA I WIĘCEJ	szt.	181	191
POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH	BYDŁO OGÓŁEM	szt.	5 906	6 508
	DRÓB OGÓŁEM	szt.	13 525	4 007
	TRZODA CHLEWNA OGÓŁEM	szt.	9 242	1 909
POWIERZCHNIA ZASIEWÓW UPRAW		ha	6 661,49	8 269,12
ŚREDNIA WIELKOŚĆ GOSPODARSTWA ROLNEGO	GRUNTY OGÓŁEM	ha	13,75	18,81
	UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	ha	12,41	17,52

„bd” – brak danych

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, 2010 – dane wg siedziby gospodarstwa.

³¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, powierzchnia geodezyjna kraju według kierunków wykorzystania, stan na 31.12.2014 r.

³² Materiał źródłowy: Powszechny Spis Rolny 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE

4.2.1. LICZEBNOŚĆ

Za podmiot gospodarczy uznaje się podmiot prowadzący działalność gospodarczą opartą na tzw. wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, czyli zgłoszeniu rodzaju prowadzonej działalności, miejsca jej prowadzenia i danych osoby prowadzącej w urzędzie gminy. Może nim być osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, utworzona zgodnie z przepisami prawa, jeżeli jej przedmiot działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia liczba podmiotów gospodarczych wykazywała tendencję wzrostową. W 2014 r. funkcjonowało 206 podmiotów, a w 2023 r. ich liczba wzrosła do poziomu 242. Wyraźnie przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (204 w 2023 r., tj. ok 84% wszystkich podmiotów gospodarczych w Gminie).

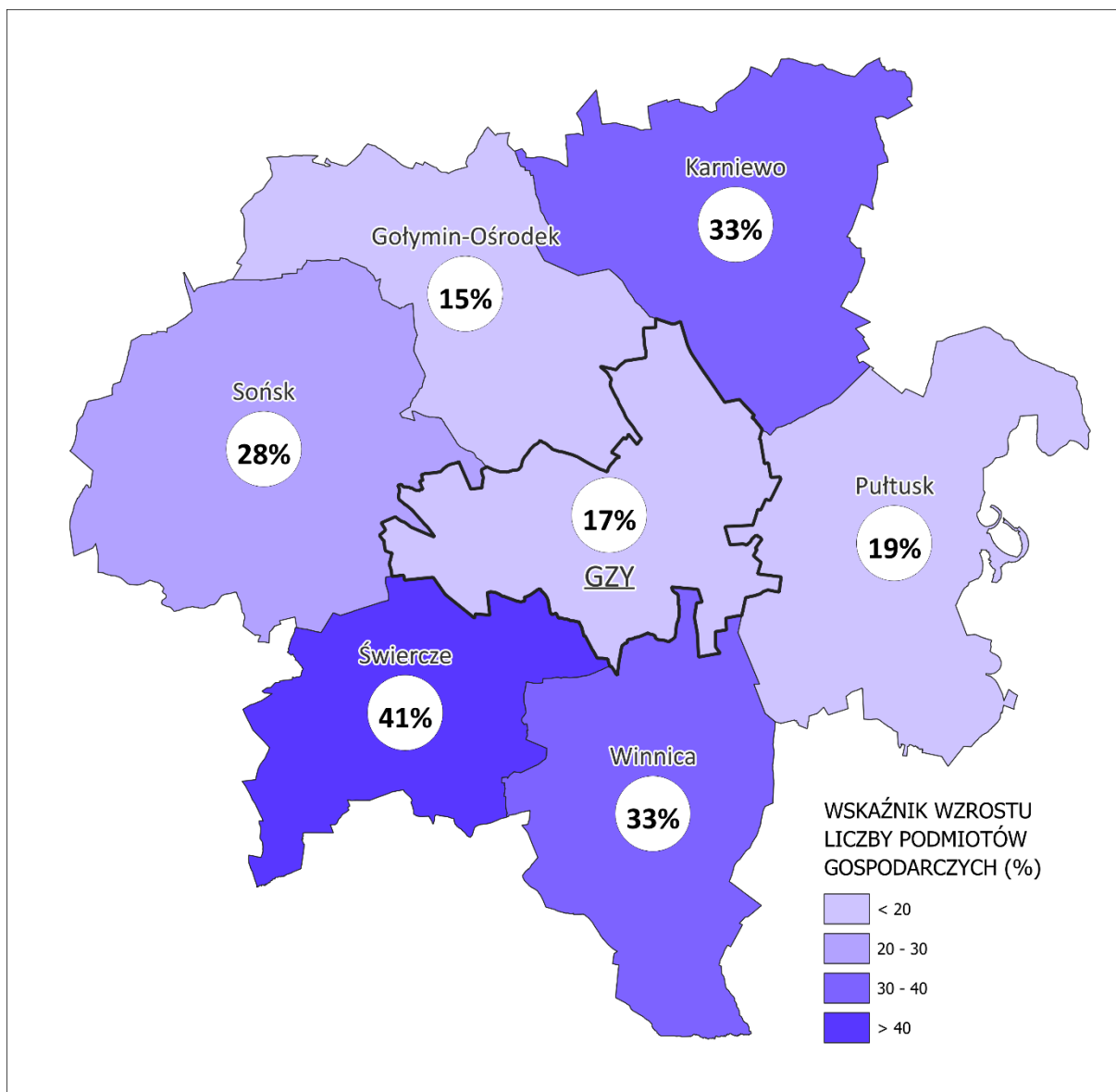
Tab. 11 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Gminy w latach 2014-2023

ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sektor publiczny	10	10	8	8	8	7	7	7	7	7
Sektor prywatny	196	200	193	184	175	203	216	228	227	234
w tym: osoby fiz. prowadzące dz. gosp.	158	161	156	147	149	176	188	200	198	204
Ogółem podmioty gospodarcze	206	210	201	192	183	210	223	235	234	242

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Analizując wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminach sąsiednich (zestawienie roku 2014 z rokiem 2023) można zauważyć, że gmina Gzy odznaczała się drugim najniższym wzrostem poziomu przedsiębiorczości. Niższe wartości zanotowano jedynie w Gołyminie-Ośrodku, natomiast w zestawieniu tym wyraźnie przoduje gmina Świercze.

Należy przy tym mieć na względzie, że analizowane zjawisko dotyczy nie tyle samego poziomu przedsiębiorczości w gminach, co jego wzrostu na przestrzeni lat, którego wielkość jest wprost zależna od sytuacji wyjściowej roku bazowego).

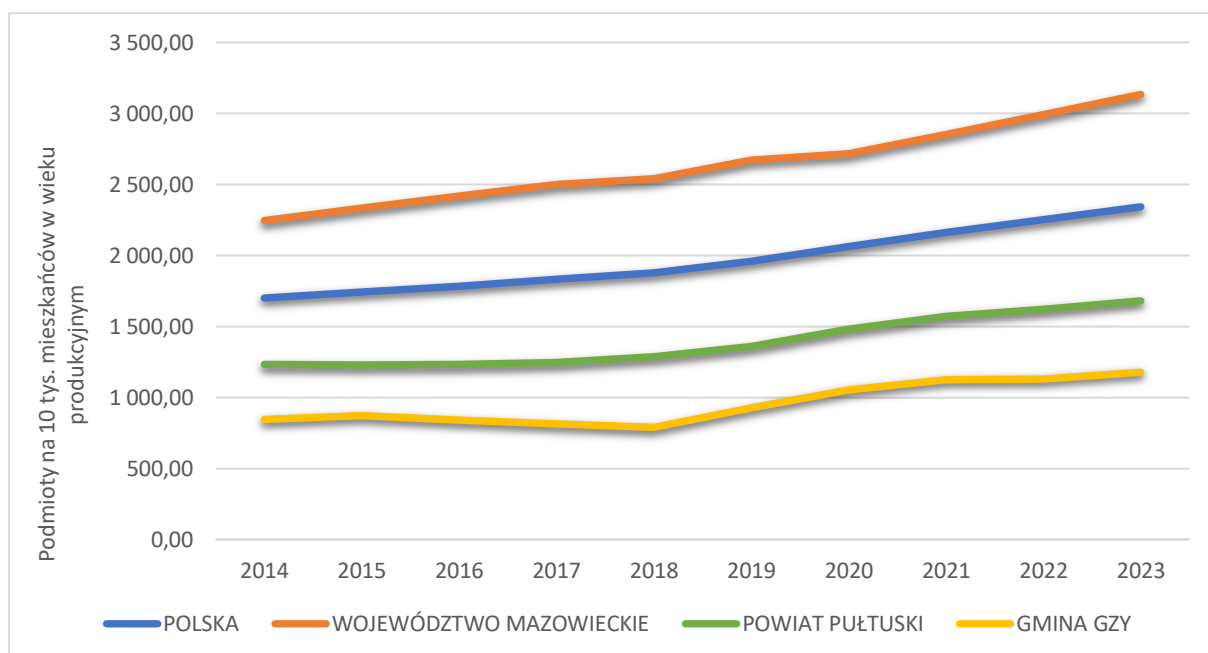
Ryc. 18 Procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Gzy i w gminach sąsiednich w latach 2014-2023

Material źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bazując na wartościach wskaźnikowych (przeliczając liczbę podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym), można dokonać analizy porównawczej zjawiska z jednostkami administracyjnymi poszczególnych poziomów terytorialnych. Dane za 2023 r. wskazują, że na terenie gminy Gzy funkcjonują 1 177 podmioty gospodarcze w przeliczeniu 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, podczas gdy średnio w:

- kraju jest to 2 342,5 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- województwie mazowieckim jest to 3 134,0 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- powiecie pułtuskim jest to 1 680,0 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym.

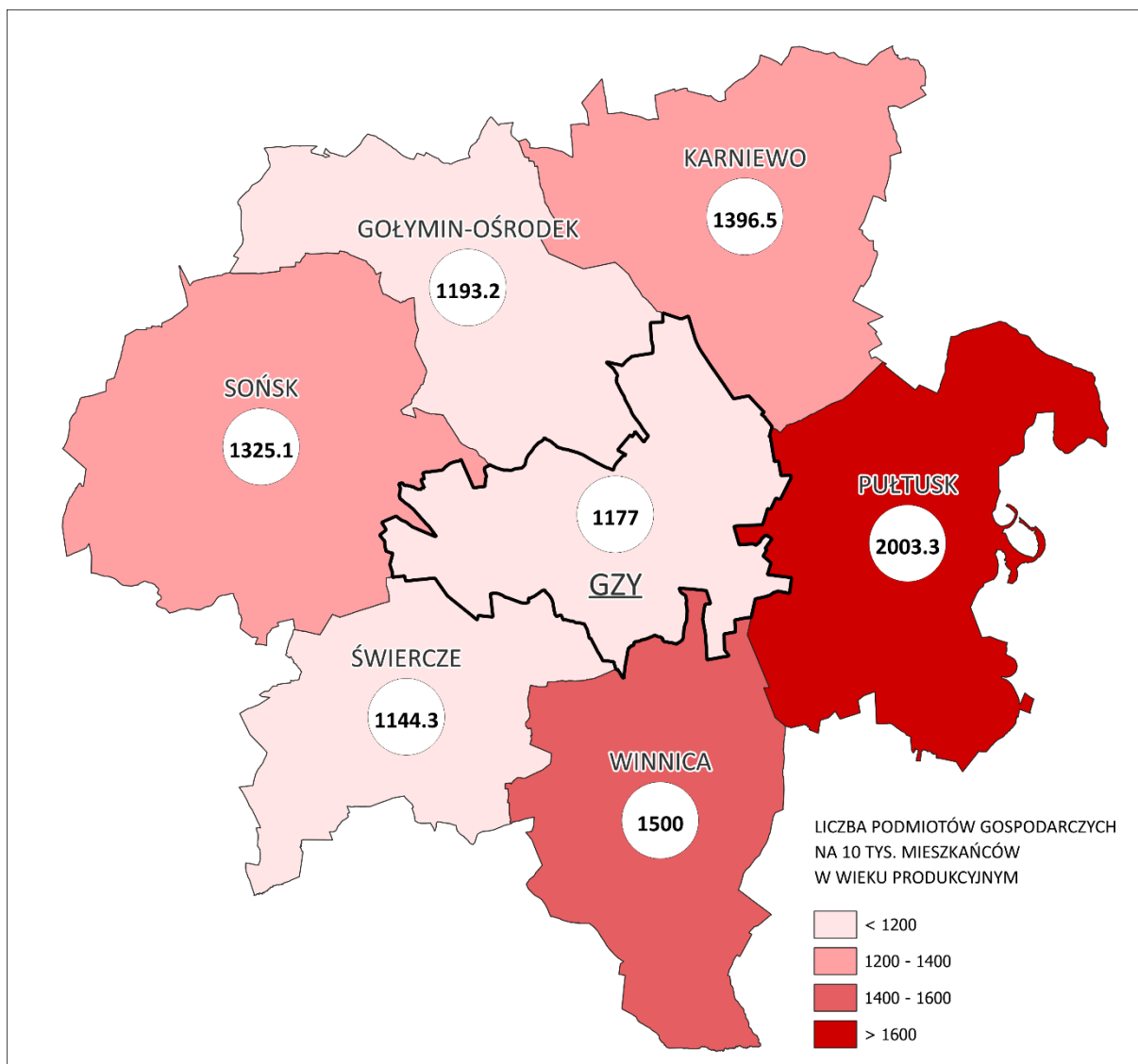
Należy zatem uznać, że poziom przedsiębiorczości w Gminie jest niższy od średniej dla powiatu, natomiast zauważalnie niższy w stosunku do województwa i kraju.

Ryc. 19 Podmioty gospodarcze w przeliczeniu 10 tys. osób w wieku produkcyjnym w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2014-2023

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Analizując opisywany wskaźnik w odniesieniu do gmin ościennych (dane za 2023 r.), uwidacznia się poziom przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach.

Ryc. 20 Liczba podmiotów gospodarczych/ 10 tys. os. w wieku produkcyjnym w gminie Gzy i w gm. sąsiednich w 2023 r.
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym na tle gmin ościennych wynika, iż gmina Gzy plasuje się na przedostatnim miejscu. W niniejszym zestawieniu przoduje gm. Pułtusk, co jest zrozumiałe ze względu na jego funkcje siedziby powiatu, natomiast w dalszej kolejności plasuje się gmina wiejska Winnica.

4.2.2. WIELKOŚĆ

Spośród funkcjonujących 242 podmiotów gospodarczych, aż 234 stanowiły podmioty zatrudniające 0-9 os., natomiast 6 podmiotów zatrudnia 10-49 os, a 2 podmioty zgłaszają zatrudnienie na poziomie 50 – 249 os.

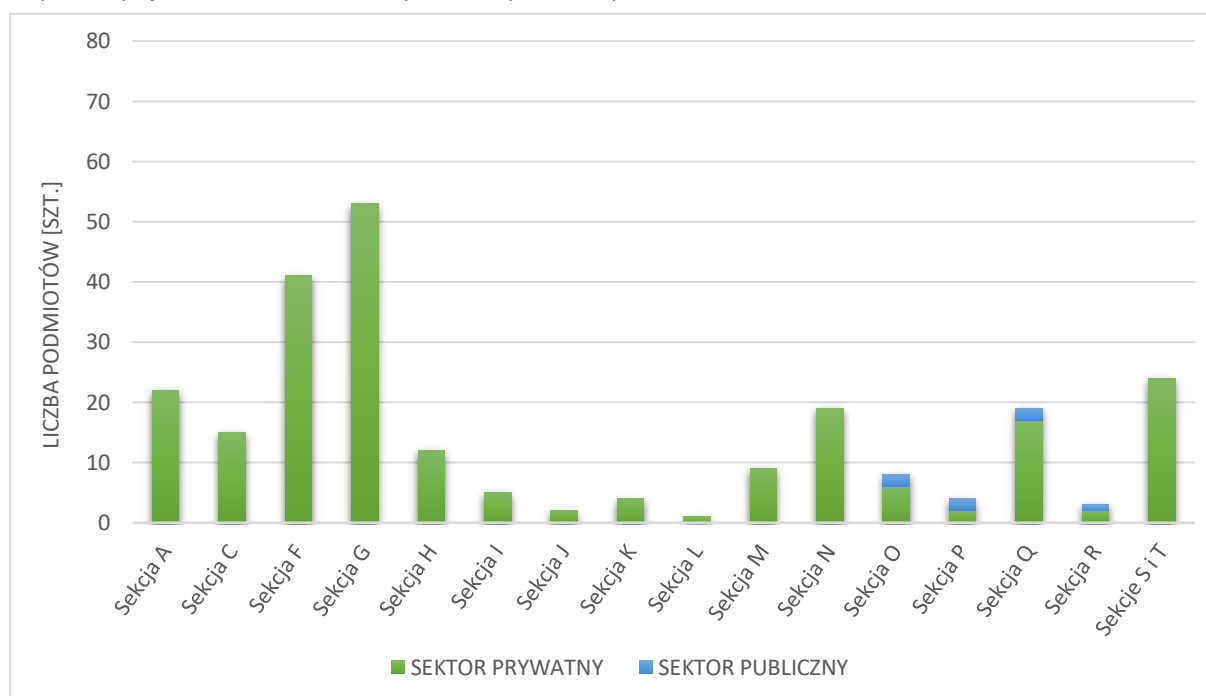
W związku z powyższym na terenie Gminy znajdują się zakłady z rodzaju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Zdecydowanie dominują podmioty mające charakter mikroprzedsiębiorstw, zaś udział małych i średnich przedsiębiorstw jest znikomy. Nie występują tutaj natomiast duże przedsiębiorstwa (dane za 2023 r.).³³

4.2.3. RODZAJ

W sektorze publicznym zarejestrowanych jest łącznie 7 podmiotów gospodarczych, które dotyczą: sektora edukacji (2), administracji publicznej i obrony narodowej wraz z obowiązkowymi zabezpieczeniami społecznymi (2), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (2), a także działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (1).

Sektor prywatny charakteryzuje się natomiast wysoką liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji F (budownictwo – 41 podmiotów) oraz sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 53 podmioty).

Ryc. 21 Podmioty gospodarcze wg sekcji działań PKD 2007 zarejestrowane na terenie Gminy w 2023 roku

Objaśnienia:

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe

Sekcja F – Budownictwo

Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa

Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Sekcja J – Informacja i komunikacja

Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

Sekcja P – Edukacja

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Sekcja S – Pozostała działalność usługowa

Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

³³ Mikroprzedsiębiorstwa – zatrudniają do 9 pracowników, osiągają roczny obrót nieprzekraczający 2 milionów euro lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekroczyły równowartości tej kwoty;

- Małe przedsiębiorstwa – zatrudniają od 10 do 49 pracowników, a roczny obrót lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekraczają równowartości 10 milionów euro;

Średnie przedsiębiorstwa – zatrudniają od 50 do 249 pracowników, natomiast roczne obroty nie przekraczają równowartości 50 milionów euro, sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie mogą przekroczyć równowartości 43 milionów euro;

Duże przedsiębiorstwa – pozostałe przedsiębiorstwa, które przekraczają limity dla wyżej wymienionych firm.

Do najważniejszych przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie Gminy zalicza się zakład mięsny, serwis ogumienia (wulkanizacja), sklep wielobranżowy i spożywczy oraz firmy handlowo-usługowe prowadzące handel detaliczny. Ponadto funkcjonuje tutaj tartak, stolarnia oraz znajduje się zakład krawiecki.³⁴

4.3. RYNEK PRACY

4.3.1. PRACUJĄCY

Na terenie gminy Gzy liczba pracujących wynosi 503 os., z czego większość stanowią kobiety – 383, wobec 120 mężczyzn. Na przestrzeni ostatnich lat nie zaobserwowano wyraźnej tendencji wzrostowej lub spadkowej liczby pracujących ogółem.

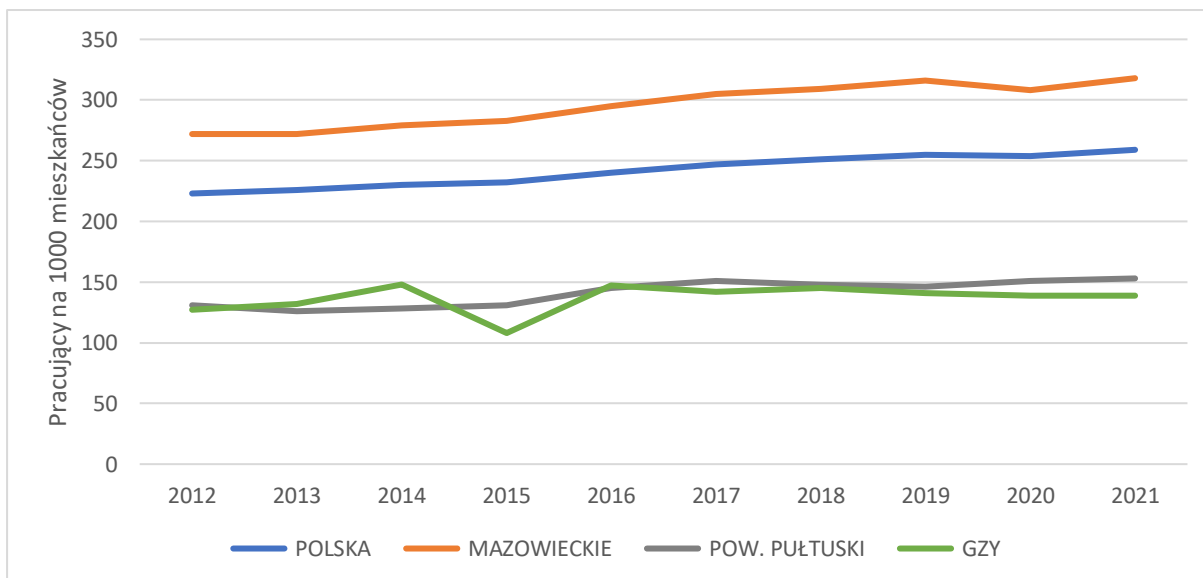
Tab. 12 Struktura osób pracujących na terenie Gminy w latach 2012-2021

PŁEĆ/ROK	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mężczyźni	164	164	185	182	176	160	156	132	122	120
Kobiety	338	356	396	238	394	389	397	397	384	383
Ogółem	502	520	581	420	570	549	553	529	506	503

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r. (brak nowszych danych).

Jednocześnie wzrósł wskaźnik liczby osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców. W 2012 r. było to 127 os./1000 mieszk., podczas gdy w 2021 r. wartość ta wzrosła do poziomu 139 os./1000 mieszk.

Średnia liczba osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców w dalszym ciągu jest niższa w stosunku do średniej dla powiatu pułtuskiego (153 os.), województwa mazowieckiego (318 os.) oraz kraju (259 os.).

Ryc. 22 Pracujący na 1000 mieszkańców w Gminie na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2012-2021

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2021 r.

³⁴ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

4.3.2. BEZROBOCIE

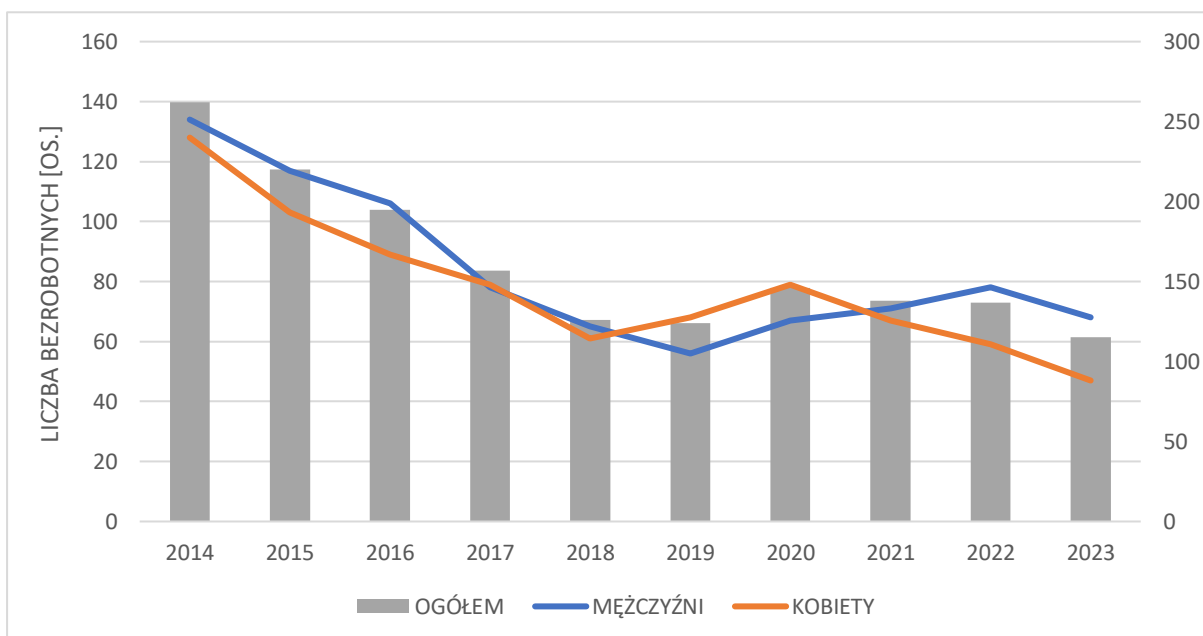
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Gzy wynosi 5,6%, przy czym bezrobocie wśród mężczyzn wynosi 5,8%, a wśród kobiet 5,3%. W 2023 r. zarejestrowanych bezrobotnych było w sumie 115 os., z czego 68 os. stanowili mężczyźni, wobec 47 kobiet.³⁵

Tab. 13 Liczba bezrobotnych na terenie Gminy w latach 2014-2023

PIĘĆ/ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mężczyźni	134	117	106	78	65	56	67	71	78	68
Kobiety	128	103	89	79	61	68	79	67	59	47
Ogółem	262	220	195	157	126	124	146	138	137	115

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia zanotowano wyraźny spadek bezrobocia w Gminie, natomiast wskaźnik stopy bezrobocia jest nieco niższy od średniej krajowej (3,6%), a jednocześnie niższy od średniej dla powiatu pułtuskiego (8,1%). Liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła w okresie 2014-2023 o 147 osób, czyli o ponad połowę. Najwyższą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w 2014 r. – 262 osoby, zaś najniższą w 2023 r. – 115 osób.³⁶

Ryc. 23 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

4.4. TERENY INWESTYCYJNE

Gmina Gzy nie posiada kompleksowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

³⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2023 r.

³⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2023 r.

4.5. WNIOSKI

- ! Stosunkowo korzystne warunki rozwoju gospodarki rolnej.
- ! Stosunkowo niewielkie rozdrobnienie gospodarstw rolnych, w tym przeważający udział gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha.
- ! W dalszym ciągu niższy od średniej w powiecie, województwie i kraju poziom przedsiębiorczości.
- ! Stosunkowo niski w stosunku do gmin ościennych poziom przedsiębiorczości.
- ! Brak dużych zakładów pracy.
- ! Malejący poziom bezrobocia, przy jednoczesnym wzroście aktywności gospodarczej.
- ! W dalszym ciągu zbyt niski wskaźnik zatrudnienia.
- ! Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

5 ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

5.1. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE

5.1.1. UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Rzeźba terenu na obszarze gminy Gzy posiada mało zróżnicowane cechy i ukształtowana została głównie w wyniku procesów glacialnych w czasie zlodowacenia środkowopolskiego (nie sięgało tutaj zlodowacenie północnopolskie), a także w trakcie późniejszych procesów zachodzących w holocenie. Obszar Gminy w całości położony jest w obrębie zdenudowanej wysoczyzny morenowej z płytko wciętymi dolinami rzecznyymi.

Z uwagi na w/w uwarunkowania powierzchnia terenu Gminy jest w większości równinna lub lekko falista, o przeważnie znikomych spadkach terenowych, które zazwyczaj nie przekraczają 5-10°.

Wysokości bezwzględne osiągają maksymalnie ok. 133 m n.p.m. w pobliżu miejscowości Skaszewo Włociańskie, natomiast minimalne ok. 95 m n.p.m. w dolinie rzeki Przewodówki w wschodniej części Gminy. Deniwelacje terenu to maksymalnie kilkadziesiąt metrów, przy czym na terenie Gminy nie sklasyfikowano rejonów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych oraz osuwisk.

W związku z powyższym należy uznać, iż rzeźba terenu nie stwarza w większości istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych, a jednocześnie nie stanowi znaczącego potencjału prorozwojowego.

5.1.2. LITOSFERA I GLEBY

Powierzchnia gminy Gzy zbudowana jest głównie z utworów trudno przepuszczalnych (glin zwałowych), co związane jest z jej położeniem w obrębie zdenudowanej wysoczyzny morenowej. Niektóre fragmenty Gminy zajęte są również przez mułki i piaski tarasów kemowych, piaski wodnolodowcowe, a także piaski pyłowo-żwirowate zwietrzelinowe na glinach zwałowych. W dolinach rzecznych i w obrębie niektórych zagłębieniach terenowych występować mogą namuły, piaski deluwialne, iły i mułki zastoiskowe oraz lokalnie torfy i gytie.³⁷

W ujęciu generalnym dominują gleby bielicowe, brunatne (w tym wyługowane) oraz czarne ziemie, które przeważają w centralnej i północnej części Gminy. Gleby bielicowe wykształciły się z piasków gliniastych lekkich na glinie lub pyle, natomiast gleby brunatne ukształtowały się głównie na piaskach gliniastych. Czarne ziemie występują w rejonie występowania glin zwałowych, przede wszystkim na terenach płaskich lub obniżonych.

Rolniczą przestrzeń produkcyjną tworzą w znacznym stopniu gleby oznaczające się wysokimi lub przeciętnymi wartościami dla produkcji rolniczej (znaczny udział gleb III i IV klasy bonitacyjnej).³⁸

³⁷ Materiał źródłowy: Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, 1:50 000, arkusz Przewodowo.

³⁸ Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gzy, 2022.

5.1.3. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Pod względem podziału hydrograficznego obszar gminy Gzy położony jest na terenie dorzecza Wisły (I rzędu). Jednostkami niższego rzędu są:

- Zlewnia rzeki Narew (II rzędu);
 - Zlewnia Narwi od Pisy do zbiornika Dębe (III rzędu);
 - Zlewnia Narwi od Orzyca do jez. Zegrzyńskiego (IV rzędu);
 - Zlewnia rzeki Wkra (III rzędu);
 - Zlewnia rzeki Sona (IV rzędu).

Najważniejszą rzeką gminy Gzy jest Przewodówka, która stanowi prawostronny dopływ rzeki Pełta, natomiast jej całkowita długość to ponad 30 km. Przepływa ona we wschodniej oraz zachodniej części Gminy, w tym m.in. Kozłówkę, Kozłowo, Stare Grochy, Mierzeniec, Nowe Przewodowo.

Kolejnym ważnym ciekim w strukturze hydrograficznej jest Kolnica, która stanowi lewy dopływ rzeki Sony i odwadnia zachodnią część Gminy. Ponadto występują tutaj również inne, mniejsze (w tym bezimienne) cieki będące dopływami powyższych rzek. Na zasoby wód powierzchniowych składają się również liczne stawy hodowlane oraz mniejsze oczka wodne na gruntach prywatnych, rozproszone w różnych częściach Gminy. Ponadto funkcjonuje tutaj system rowów melioracyjnych, który znajduje się na terenach użytkowanych rolniczo. W granicach Gminy nie występują większe zbiorniki wodne w postaci jezior.

Gmina położona jest na obszarze zarządzanym przez PGW Wody Polskie Zarząd Zlewni w Ciechanowie i Dębem. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 roku w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300) Gmina znajduje się w zasięgu następujących jednolitych części wód:

Tab. 14 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy

NAZWA I KOD JCWP	STATUS	POWIERZCHNIA (km ²)	OCENA STANU OGÓLNEGO
Sona do Dopływu spod Kraszewa (RW200010268891)	Naturalny	385,89	Zły
Przewodówka (RW2000102659689)	Naturalny	148,24	Zły
Pełta od Dopływu z Chelch do ujścia (RW200011265969)	Naturalny	105,36	Zły
Narew od Orzyca do jez. Zegrzyńskiego (RW200012265999)	Naturalny	176,07	Zły
KOD JCWPd	MONITORING	POWIERZCHNIA (km ²)	OCENA STANU
GW200050	Tak	6246,13	Dobry
GW200049	Tak	5353,97	Dobry
GW200054	Tak	2175,24	Dobry

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl/>

W obszarze Gminy zasięg ma także Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 „Subniecka Warszawska”, obejmujący niemal całe Mazowsze. Jest to jednak zbiornik nieudokumentowany, nie posiadający obecnie znaczenia gospodarczego. Znajduje się on w utworach trzeciorzędowych, zalegających głęboko, średnio ok. 160 m p.p.t.

Nie występują główne zbiorniki wód podziemnych udokumentowane.

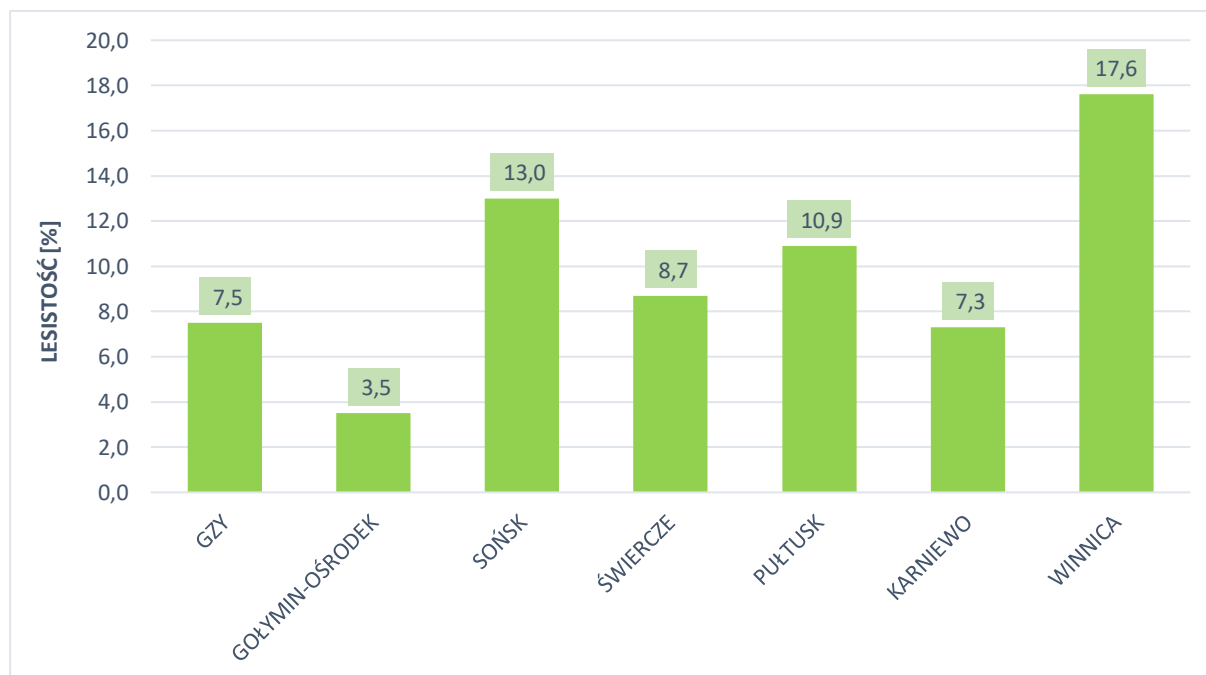
5.1.4. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN

W granicach gminy Gzy nie występują udokumentowane złoża kopalin.³⁹

5.1.5. ZASOBY LEŚNE

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Gzy wynosi 795,29 ha, z czego ok. 41% to grunty prywatne, natomiast pozostałe z nich to grunty publiczne należące do nadleśnictwa Pułtusk. Lesistość w Gminie (7,5%) jest znacznie niższa w stosunku do średniej dla powiatu pułtuskiego (19,2%), województwa mazowieckiego (23,4%), jak i kraju (29,6%).⁴⁰

Na tle gmin sąsiednich lesistość natomiast przyjmuje następujące wartości:

Ryc. 24 Lesistość gminy Gzy na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Gmina Gzy w stosunku do gmin ościennych odznacza się trzecim najniższym wskaźnikiem lesistości (zaraz po gminie Gołymin-Ośrodek oraz Karniewo). Nieznacznie wyższa wartość występuje w przypadku gminy Świercze (8,7%), natomiast najkorzystniej sytuacja kształtuje się w gminie Winnica, gdzie wskaźnik lesistości wynosi 17,6%, co nadal jest wynikiem niższym od średniej dla powiatu pułtuskiego i kraju.

Lasy występują tutaj zarówno w postaci zwartych kompleksów, jak również rozczłonkowane w postaci większych i mniejszych enklaw, przy czym koncentrują się przede wszystkim we wschodniej części Gminy.

Warto podkreślić, iż część zbiorowisk leśnych posiada statut lasów szczególnie chronionych (wodochronnych), w rozumieniu Ustawy z dnia 28 września o lasach.⁴¹

³⁹ Materiał źródłowy: Bilans Kopalni PIG, regionalny system ewidencji zasobów złóż „MIDAS”.

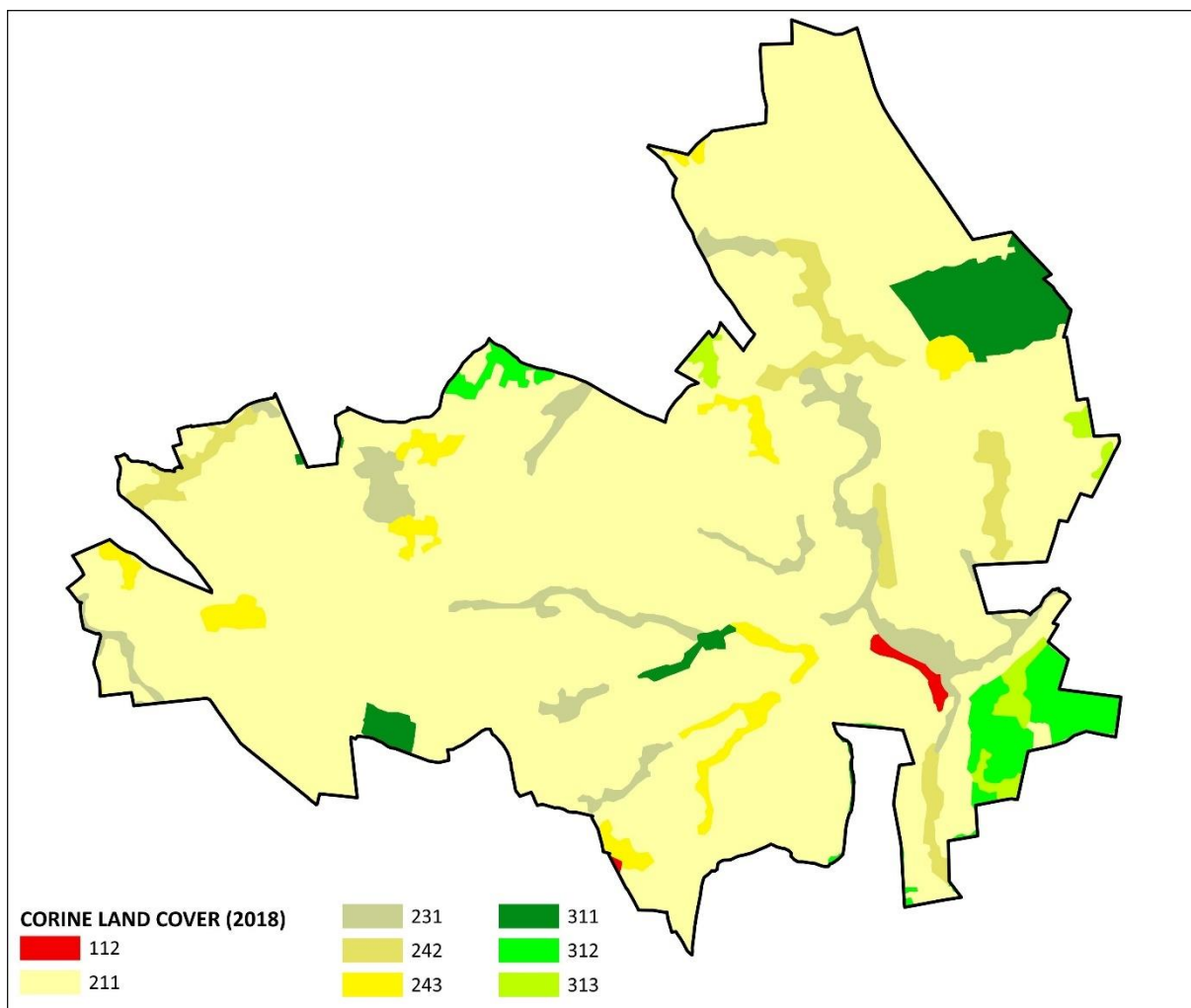
⁴⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2023 rok.

⁴¹ Materiał źródłowy: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>

5.2. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW

Zasklepienie gruntów wiąże ze sobą szereg negatywnych konsekwencji zarówno przyrodniczych jak i społeczno-gospodarczych. Proces ten polega bowiem na sztucznym utwardzaniu wierzchniej warstwy litologicznej, co skutkować może m.in. degradacją naturalnego profilu glebowego oraz większą podatnością terenu na zjawisko suszy poprzez zwiększony spływ powierzchniowy.⁴²

Analizując strukturę pokrycia terenów na podstawie Corine Land Cover (CLC2018) stwierdza się, iż zdecydowanie dominują przestrzenie rolnicze oraz w dalszej kolejności tereny leśne i zadrzewione. Tereny antropogeniczne objęte zabudową luźną obejmują niewielki udział w całkowitej powierzchni (ok. 0,3% pow. Gminy). Tereny, na których podłoże zostało sztucznie utwardzone obejmują zatem niewielkie arealy. W związku z powyższym stwierdza się niski stopień zasklepienia gruntów na terenie Gminy.

Ryc. 25 Pokrycie terenu Gminy na podstawie Corine Land Cover (CLC2018)

Objaśnienia:

112 – Zabudowa luźna

211 - Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających

231 - łąki, pastwiska

242 - Złożone systemy upraw i działek

243 - Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej

311 - Lasy liściaste

312 - Lasy iglaste

313 - Lasy mieszane

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie CLC 2018 (www.clc.gios.gov.pl)

⁴² Materiał źródłowy: Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.

5.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY

5.3.1. USTANOWIONE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Spośród form ochrony przyrody, rozróżnionych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w granicach gminy Gzy występują:

- Nasielsko-Karniewski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- pomniki przyrody.

Całkowita powierzchnia obszarów objętych ochroną wynosi 1 889,4 ha, co stanowi 18,1% obszaru gminy Gzy. Ponadto obowiązuje ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, obowiązkowa na terytorium całego kraju.

W odniesieniu do poszczególnych obszarów chronionych obowiązują stosowne akty prawne, z których wynikają m.in. zakazy, nakazy i ograniczenia w sposobie zagospodarowania i użytkowania terenu. Występowanie powierzchniowych lub obiektowych form ochrony przyrody niesie za sobą ograniczenia w możliwościach rozwoju zagospodarowania przestrzennego – gospodarowanie przestrzenią w obrębie form ochrony przyrody podporządkowane jest przede wszystkim celom przyrodniczym. W zależności od rodzaju formy ochrony przyrody jest ono bardziej restrykcyjne (np. zakaz zabudowy), lub mniej restrykcyjne (np. sytuowanie zabudowy ograniczone, ale możliwe pod pewnymi warunkami).

5.3.2. PLANOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Biorąc pod uwagę ustalenia i wytyczne aktualnie obowiązujących krajowych oraz wojewódzkich dokumentów planistycznych i strategicznych, w tym m.in.:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego;
- Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+;
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego do 2030 roku;

stwierdza się, że na terenie gminy Gzy nie występują planowane do ustanowienia formy ochrony przyrody.

5.4. SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY

KONCEPCJA KORYTARZY EKOLOGICZNYCH W UJĘCIU KRAJOWYM

Według koncepcji korytarzy ekologicznych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska⁴³, stwierdza się, iż gmina Gzy zlokalizowana jest poza zasięgiem ponadlokalnych korytarzy ekologicznych.

DELIMITACJA SYSTEMU PRZYRODNICZEGO GMINY

Analiza krajowych i wojewódzkich koncepcjach systemu przyrodniczego oraz lokalnej struktury środowiska i jego przekształceń, pozwala na wytypowanie następujących komponentów współtworzące ponadlokalny system przyrodniczy Gminy:

- komponenty o znaczeniu lokalnym (gminnym i międzygminnym):
 - korytarze lokalne – obejmują doliny rzek i cieków wraz z najbliższym otoczeniem (mozaika terenów rolniczych, z lokalnymi podmokłościami);
 - płaty lokalne – stanowią pojedyncze enklawy terenów leśnych i zadrzewionych i są zlokalizowane głównie we wschodniej części Gminy.

⁴³ Materiał źródłowy: Ochrona różnorodności biologicznej poprzez wdrożenie łądowych korytarzy ekologicznych na terenie Polski.

- Ponadto znajdują się tu również mikrokorytarze oraz mikropłaty ekologiczne, do których należą:
- mikrokorytarze ekologiczne drobnych cieków i sieci rowów melioracyjnych;
 - mikropłaty ekologiczne enklaw leśnych i semileśnych;
 - mikrokorytarze ekologiczne pasmowych zadrzewień (ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych);
 - mikropłaty ekologiczne drobnych zbiorników wodnych wraz z towarzyszącą im roślinnością.

Korytarze i płaty ekologiczne zasługują na zachowanie i ochronę w działaniach planistycznych Gminy. Są to obszary, które należy chronić ze względu na spójność współżycia między środowiskiem przyrodniczym i potrzebą funkcjonowania człowieka jako ważnego elementu tego środowiska. Dotyczy to zwłaszcza korytarzy ekologicznych ponadlokalnych. Wskazane powyżej tereny tworzące system przyrodniczy Gminy przedstawiają model teoretyczny powiązań sieci ekologicznej i nie zawsze będą tożsame z rzeczywistymi trasami migracji roślin i zwierząt. Stanowią natomiast cenne i powiązane ze sobą elementy systemu ekologicznego, przenikające się wzajemnie i stanowiące spójną całość.

5.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

5.5.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej wynosi 93,7%, natomiast jej łączna długość to 173,3 km, z której korzysta 3 359 osób.⁴⁴

Tab. 15 Sieć wodociągowa w Gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej*	93,7%
Długość sieci wodociągowej	173,3 km
Liczba osób korzystających z sieci*	3 359 os.
Ilość wody dostarczonej do gospodarstw domowych	204,1 dam ³
Liczba przyłączy wodociągowych	1 013 szt.
Średnie zużycie wody na jednego mieszkańca*	56,8 m ³

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2023 r., a w przypadku braku danych: * stan na 2022 r.

W granicach Gminy zlokalizowane są następujące ujęcia wody przeznaczone do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę:⁴⁵

- w miejscowości Gzy Wisnowa, działka nr ewid. 1/2, obręb Gzy Wisnowa,
- w miejscowości Szyszki, działka nr ewid. 124/4, obręb Szyszki.

Nadzór nad utrzymaniem oraz eksploatacją sieci wodociągowej oraz ujęć wody, zlokalizowanych na terenie gminy Gzy pełni: Zakład Usług Wodnych dla Potrzeb Rolnictwa w Mławie.

5.5.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

Na terenie gminy Gzy nie istnieje system kanalizacji sanitarnej. W związku z powyższym dalszym ciągu mieszkańcy Gminy korzystają z indywidualnych systemów unieszkodliwiania ścieków sanitarnych, tzn. ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości (szamb) lub z przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenie Gminy nie ma oczyszczalni ścieków, która jest administrowana przez gminę Gzy. Ścieki komunalno – bytowe odbierane są od mieszkańców przez uprawnione firmy i wywożone do

⁴⁴ Materiał źródłowy: Dane GUS.

⁴⁵ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

oczyszczalni poza teren gminy. Obszar Gminy położony jest poza zasięgiem aglomeracji priorytetowych, natomiast najbliższa z nich została wyznaczona w Pułtusku.

W celu zachowania właściwego stanu jakości wód należy właściwie kształtować gospodarkę wodno-ściekową. W tym kontekście szczególnie istotne jest dążenie do objęcia systemem sieci kanalizacji największych miejscowości w Gminie, natomiast w przypadku braku technicznych lub ekonomicznych możliwości (głównie w przypadku zabudowy rozproszonej), stosować przydomowe oczyszczalnie ścieków, sukcesywnie zastępując tradycyjne zbiorniki na nieczystości (szamba).

5.5.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie mieszkańców Gminy w energię elektryczną, regularność dostaw, jakość dostarczanej energii, obsługę odbiorców, kontrolowanie eksploatacji sieci, przeprowadzanie modernizacji oraz usuwanie usterek jest podmiot zewnętrzny.

Przez teren Gminy nie przebiegają obecnie linie najwyższych napięć (NN) oraz linie wysokiego napięcia (WN). Ponadto nie znajdują się tutaj również Główne Punkty Zasilania (GPZ). Energia elektryczna rozprowadzana jest z pomocą sieci elektroenergetycznej złożonej ze stacji transformatorowych 15/04 kV oraz linii średniego i niskiego napięcia (15 i 0,4kV).

Jednocześnie planowana jest budowa linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 110 kV przebiegająca od stacji rozdzielczej 110/15 kV w gm. Gołymin – Ośrodek.⁴⁶

5.5.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA

Nie istnieje centralny system ciepłowniczy. Mieszkańcy korzystają ze źródeł rozproszonych, indywidualnych, głównie w postaci kotłów na paliwa stałe.

W coraz większym stopniu wykorzystywana jest energia cieplna pochodząca ze źródeł odnawialnych za pomocą mikroinstalacji OZE, jak kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne i pompy ciepła.

5.5.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W granicach gminy Gzy nie funkcjonują obecnie wolnostojące farmy fotowoltaiczne i elektrownie wiatrowe, natomiast realizowana jest biogazownia o mocy do 999 kW na terenie miejscowości Nowe Borza.⁴⁷

W odniesieniu do mikroinstalacji OZE zaznacza się, że zainstalowane są tutaj 53 szt. kolektorów słonecznych oraz 36 szt. pomp ciepła⁴⁸. Pomimo wzrastającego zainteresowania zastosowaniem mikroinstalacji OZE należy nadmienić, iż w dalszym ciągu wykorzystywane są one w niewystarczającym zakresie.

5.5.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA

Aktualnie nie istnieje zbiorczy, scentralizowany system zaopatrzenia mieszkańców w gaz. Potrzeby cieplne w gospodarce komunalno-bytowej w gospodarstwach domowych są zaspokajane dostawą gazu płynnego, dostarczanego w butlach gazowych.

⁴⁶ Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gzy, 2022 r.

⁴⁷ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

⁴⁸ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

5.5.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Od 2019 r. obowiązuje nowelizacja przepisów prawa z zakresu gospodarowania odpadami. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579) zniesiony został podział województw na regiony gospodarki odpadami. Ponadto zrezygnowano z regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), które zaadaptowane zostały jako instalacje komunalne. Równolegle, wraz z przyjęciem nowelizacji, uchylone zostały uchwały w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami. Na podstawie zapisów w/w Ustawy oraz innych ustaw Marszałek Województwa w Biuletynie Informacji Publicznej prowadzi listę:

- funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów,
- instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Lista aktualizowana jest na bieżąco, natomiast wpis dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną. Bezpośrednio na terenie Gminy nie ma zlokalizowanych instalacji gospodarowania odpadami wymienionych na listach prowadzonych przez Marszałka Województwa. Odpady komunalne są zbierane w sposób zorganizowany oraz wywożone poza jej teren. Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany jest natomiast w miejscowości Gzy, na terenie działki nr 61/3.⁴⁹

Dane dotyczące ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2020-2023, z podziałem na odpady zebrane selektywnie oraz zmieszane, przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 16 Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu Gminy w latach 2020-2023

ROK	2020	2021	2022	2023
Odpady odebrane ogółem w ciągu roku (t)	598,81	645,57	484,63	469,63
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	416,29	420,87	213,36	213,73
Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku (t)	182,52	224,70	271,27	255,90
Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	69,5	65,2	44,0	45,5

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2023 r.

Na przestrzeni omawianego okresu nieznacznie zmalała całkowita ilość odebranych odpadów komunalnych. Jednocześnie zaobserwowano wyraźny spadek udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów na przestrzeni ostatnich kilku lat.⁵⁰ W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań mających na celu odwrócenie niekorzystnego trendu spadkowego w kolejnych latach.

Należy zaznaczyć, że nie dopuszcza się lokalizowania grzebowisk martwych zwierząt i składowisk odpadów, zarówno komunalnych, jak i odpadów niebezpiecznych⁵¹.

Szczegółowe zadania, obowiązki i wymagania z zakresu wykonywania gospodarki odpadami określa aktualnie obowiązujący Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy.⁵²

⁴⁹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

⁵⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS.

⁵¹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

⁵² Aktualnie obowiązuje Uchwała Nr XV/112/2020 Rady Gminy Gzy z dnia 28 lipca 2020 r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Gzy.

5.6. WNIOSKI

- ! W większości sprzyjające zabudowie ukształtowanie terenu (brak istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych).
- ! W większości brak znaczących utrudnień geologiczno-inżynierskich (za wyjątkiem dolin rzecznych i lokalnych zagłębień terenowych).
- ! Przewaga gleb o korzystnych oraz przeciętnych warunkach dla produkcji rolniczej.
- ! Relatywnie niewielki potencjał zasobów wodnych. Na terenie Gminy nie występują jeziora oraz większe zbiorniki wodne.
- ! Zły stan ogólny jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).
- ! Stosunkowo niewielkie przekształcenia środowiska, w tym niski stopień zasklepienia gruntów.
- ! Obecność obszarowych form ochrony przyrody (obszar chronionego krajobrazu).
- ! Ustanowiona ochrona pomnikowa dla wartościowych okazów drzew.
- ! Stosunkowo niskie walory przyrodniczo-krajobrazowe Gminy, w tym położenie poza zasięgiem ponadlokalnego systemu przyrodniczego oraz bardzo niski wskaźnik lesistości.
- ! Brak potencjału surowcowego (nie występują udokumentowane złoża kopalin).
- ! Bardzo wysoki poziom zwodociągowania Gminy.
- ! Brak sieci kanalizacyjnej oraz niewystarczające wyposażenie mieszkańców w indywidualne systemy oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie ścieków).
- ! Dostatecznie rozwinięty system przesyłu energii elektrycznej.
- ! Brak sieci ciepłowniczej i możliwości jej realizacji.
- ! Brak sieci gazowniczej (gazu przewodowego).
- ! Niewystarczający stopień rozwoju sektora odnawialnych źródeł energii.
- ! Spadek udziału odpadów zbieranych selektywnie na przestrzeni ostatnich kilku lat.
- ! Obecność wyrobów zawierających azbest.
- ! Dostosowany do wymogów i standardów i krajowych system gospodarki odpadami.

6 KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

6.1. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią tzw. zasoby dziedzictwa kulturowego. Stanowią one istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Aktualnie w Polsce obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

6.1.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Jedną ze sztandarowych i najbardziej powszechnych form ochrony zabytków jest rejestr zabytków. Rejestr prowadzony jest w podziale na odrębne księgi prowadzone i oznaczone wg następujących kategorii: A – zabytek nieruchomy; B – zabytek ruchomy; C – zabytek archeologiczny.

Na terenie gminy Gzy znajdują się następujące zabytki nieruchome, wpisane do Rejestru Zabytków.

Tab. 17 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

LP	NR REJESTRU	DATA WPISU	OBIEKT/OBECNA FUNKCJA	MIEJSCOWOŚĆ
1.	A-913	1 kwietnia 2010 r.	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP, mur., 1872-1874 r.	Gzy
			dzwonnica, mur., 4 ćw. XIX w.	
			cmentarz przykościelny, ok. 1377 r. wraz z kamiennym ogrodzeniem, pocz. XX w.	
2.	204/79-898A/70	30 listopada 1970 r.	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-66:10 (osada wczesnośredniowieczna)	Nowe Przewodowo
3.	A-173	1 marca 1976 r.	park podworski, koniec XIX w.	Ołdaki
4.	A-1208	19 września 2013 r.	dwór, mur., 2 poł. XIX w., (odbudowany po 1945 r.)	Pękowo
5.	A-174	1 marca 1976 r.	park podworski, 2 poł. XIX w. (ok. 1850 r. - 1860 r.)	
6.	203/79-882/70	30 listopada 1970 r.	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-66:32 (osada z okresu późnolateńskiego)	Przewodowo Majorat
7.	933	5 listopada 1971 r.	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-66:12 (ślady osady starożytnej)	Przewodowo Parcele
8.	205/79-934/71 WA	5 listopada 1971 r.	stanowisko archeologiczne 6 AZP 46-66:33 (osada z okresu wpływów rzymskich)	
9.	A-334	19 listopada 1998 r.	kościół p.w. św. Anny, mur., 1875 r. -1877 r.	Przewodowo Poduchowne
			kaplica grobowa, mur., 2 ćw. XIX w.	
			cmentarz przykościelny z warstwą kulturową oraz ogrodzeniem murowanym, 4 ćw. XIX w.	
10.	A-782	13 grudnia 2007 r.	park i ogród użytkowy, koniec XIX w. (pozostałości zespołu podworskiego)	Słończewo

LP	NR REJESTRU	DATA WPISU	OBIEKT/OBECNA FUNKCJA	MIEJSCOWOŚĆ
11.	A-815	30 stycznia 2008 r.	kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego, 1877 r. -1899 r. ogrodzenie cmentarza przykościelnego wraz z otoczeniem, pocz. XX w. (1900 r. - 1909 r.)	Szyszki

Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Gzy, 2023.

6.1.2. OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTEKÓW

W ewidencji zabytków ujmowane są: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome, zabytki ruchome wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Wśród obiektów wpisanych do ewidencji znajduje się m.in.: zabytkowe parki podworskie, cmentarze, drewniana zabudowa z I poł XX w., kapliczki przydrożne.

Wykaz obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Gzy przedstawiono w poniższej tabeli:

Tab. 18 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do ewidencji zabytków

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATOWANIE	NR REJESTRU
1	Begno	stanowisko archeologiczne 1 AZP 45-65:9	--	--
2	Begno	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:16	--	--
3	Begno	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:17	--	--
4	Begno	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:18	--	--
5	Begno	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-inwestycyjn65:43	--	--
6	Begno	stanowisko archeologiczne 5 AZP 46-65:44	--	--
7	Begno	stanowisko archeologiczne 6 AZP 46-65:48	--	--
8	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 1 AZP 45-65:15	--	--
9	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 2 AZP 45-65:16	--	--
10	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 3 AZP 45-65:17	--	--
11	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 4 AZP 45-65:19	--	--
12	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:22	--	--
13	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:23	--	--
14	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:27	--	--
15	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-65:41	--	--
16	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 5 AZP 46-65:42	--	--
17	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 6 AZP 46-65:49	--	--

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATOWANIE	NR REJESTRU
18	Borza Strumiany	stanowisko archeologiczne 7 AZP 46-65:50	--	--
19	Gotardy	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-64:17	--	--
20	Gotardy	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-64:18	--	--
21	Gotardy	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-64:19	--	--
22	Gotardy	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-64:20	--	--
23	Gotardy	stanowisko archeologiczne 5 AZP 46-64:21	--	--
24	Gotardy	stanowisko archeologiczne 6 AZP 46-64:22	--	--
25	Gotardy	stanowisko archeologiczne 7 AZP 46-64:23	--	--
26	Gotardy	stanowisko archeologiczne 8 AZP 46-64:24	--	--
27	Gotardy	stanowisko archeologiczne 9 AZP 46-64:25	--	--
28	Grochy-Serwatki	stanowisko archeologiczne 1 AZP 45-65:10	--	--
29	Grochy-Serwatki	stanowisko archeologiczne 2 AZP 45-65:11	--	--
30	Grochy-Serwatki	stanowisko archeologiczne 3 AZP 45-65:14	--	--
31	Grochy-Serwatki	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:46	--	--
32	Grochy-Serwatki	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:47	--	--
33	Gzy	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP, mur.	1872-1874 r.	A-913
34	Gzy	dzwonnica, mur.	4 ćw. XIX w.	A-913
35	Gzy	cmentarz przykościelny, kamienne ogrodzeniem	ok. 1377, pocz. XX w	A-913
36	Gzy	budynek Urzędu Gminy, mur.	1910 r.	--
37	Gzy	cmentarz parafialny rzym.-kat.	2 poł. XIX w.	--
38	Gzy	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-66:17	--	--
39	Gzy	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:45	--	--
40	Gzy	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-66:18	--	--
41	Gzy	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-66:19	--	--
42	Kęsy-Pańki	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:5	--	--
43	Kęsy-Wypychy	stanowisko archeologiczne 1 AZP 47-65:5	--	--
44	Kęsy-Wypychy	stanowisko archeologiczne 1 AZP 47-65:12	--	--

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATOWANIE	NR REJESTRU
45	Kęsy-Wypychy	stanowisko archeologiczne 2 AZP 47-65:13	--	--
46	Kęsy-Wypychy	stanowisko archeologiczne 3 AZP 47-65:18	--	--
47	Kozłowo	park podworski	lata 70 - 80 XIX w. (cz. wsch.), przełom XIX i XX w. (cz. zach.)	--
48	Kozłówka	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-66:20	--	--
49	Kozłówka	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-66:21	--	--
50	Kozłówka	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-66:22	--	--
51	Nowe Przewodowo	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-66:7	--	--
52	Nowe Przewodowo	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-66:10	--	204/79-898A/70
53	Nowe Skaszewo	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:19	--	--
54	Nowe Skaszewo	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:20	--	--
55	Nowe Skaszewo	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:21	--	--
56	Nowe Skaszewo	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-65:26	--	--
57	Nowe Skaszewo	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:33	--	--
58	Nowe Skaszewo	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:34	--	--
59	Ołdaki	park podworski	koniec XIX w.	A-173
60	Ołdaki	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:1	--	--
61	Ołdaki	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:2	--	--
62	Ołdaki	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:3	--	--
63	Ołdaki	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-65:4	--	--
64	Ołdaki	stanowisko archeologiczne 5 AZP 46-65:6	--	--
65	Ołdaki	stanowisko archeologiczne 6 AZP 46-65:14	--	--
66	Ołdaki	stanowisko archeologiczne 7 AZP 46-65:15	--	--
67	Ołdaki	stanowisko archeologiczne 8 AZP 46-65:51	--	--
68	Ostaszewo-Włuski	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-64:15	--	--
69	Ostaszewo-Włuski	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-64:16	--	--
70	Pękowo	dwór, mur. (odbudowany po 1945 r.)	2 poł. XIX w.,	A-1208
71	Pękowo	park podworski	ok. 1850-1860	A-174

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATOWANIE	NR REJESTRU
72	Przewodowo Majorat	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-66:31	--	--
73	Przewodowo Majorat	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-66:28	--	--
74	Przewodowo Majorat	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-66:29	--	--
75	Przewodowo Majorat	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-66:30	--	--
76	Przewodowo Majorat	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-66:32	--	203/79-882/70
77	Przewodowo Parcele	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-66:11	--	--
78	Przewodowo Parcele	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-66:12	--	933
79	Przewodowo Parcele	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-66:13	--	--
80	Przewodowo Parcele	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-66:14	--	--
81	Przewodowo Parcele	stanowisko archeologiczne 5 AZP 46-66:23	--	--
82	Przewodowo Parcele	stanowisko archeologiczne 6 AZP 46-66:33	--	205/79-934/71 WA
83	Przewodowo Poduchowne	kościół p.w. św. Anny, mur.	1875 r. -1877 r.	A-334
84	Przewodowo Poduchowne	kaplica grobowa, mur.	2 ćw. XIX w.	
85	Przewodowo Poduchowne	cmentarz przykościelny z warstwą kulturową oraz ogrodzeniem murowanym	4 ćw. XIX w.	
86	Przewodowo Poduchowne	kapliczka przydrożna, mur.	1857 r.	--
87	Przewodowo Poduchowne	cmentarz parafialny, rzym. - kat.	1 poł. XIX w.	--
88	Przewodowo Poduchowne	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-66:15	--	--
89	Przewodowo Poduchowne	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-66:16	--	--
90	Sisice	stanowisko archeologiczne 1 AZP 47-66:1	--	--
91	Sisice	stanowisko archeologiczne 1 AZP 47-66:1	--	--
92	Skaszewo Włociańskie	dwór, drewn./ mur.	2 poł. XIX w. - pocz. XX w	--
93	Skaszewo Włociańskie	park podworski	XIX w.	--
94	Skaszewo Włociańskie	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:25	--	--
95	Skaszewo Włociańskie	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:30	--	--
96	Skaszewo Włociańskie	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:36	--	--
97	Skaszewo Włociańskie	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-65:37	--	--

LP	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	DATOWANIE	NR REJESTRU
98	Skaszewo Włociańskie	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:29	--	--
99	Słończewo	park i ogród użytkowy	koniec XIX w.	A-782
100	Słończewo	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-64:26	--	--
101	Słończewo	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-64:27	--	--
102	Słończewo	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-64:28	--	--
103	Słończewo	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-64:29	--	--
104	Sulnikowo	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:31	--	--
105	Sulnikowo	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:35	--	--
106	Sulnikowo	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:39	--	--
107	Sulnikowo	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-65:40	--	--
108	Szyszki	kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego	1877 r. - 1899 r.	A-815
109	Szyszki	ogrodzenie cmentarza przykościelnego wraz z otoczeniem	1900 r. - 1909 r.	
110	Szyszki	cmentarz parafialny rzym. - kat.	1 poł. XIX w.	--
111	Szyszki	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:24	--	--
112	Szyszki	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-64:30	--	--
113	Szyszki	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:28	--	--
114	Szyszki	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-64:31	--	--
115	Szyszki	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:32	--	--
116	Żebry-Falbogi	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:9	--	--
117	Żebry-Falbogi	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:10	--	--
118	Żebry-Falbogi	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:38	--	--
119	Żebry-Wiatraki	park podworski	lata 80-te XIX w.	--
120	Żebry-Wiatraki	stanowisko archeologiczne 1 AZP 46-65:7	--	--
121	Żebry-Wiatraki	stanowisko archeologiczne 2 AZP 46-65:8	--	--
122	Żebry-Wiatraki	stanowisko archeologiczne 3 AZP 46-65:11	--	--
123	Żebry-Wiatraki	stanowisko archeologiczne 4 AZP 46-65:12	--	--
124	Żebry-Wiatraki	stanowisko archeologiczne 5 AZP 46-65:13	--	--

Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Gzy, 2023.

6.1.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

Łącznie na terenie gminy Gzy zidentyfikowano ponad 100 stanowisk archeologicznych. Zostały one ujęte w gminnej ewidencji zabytków (zob. tab. w rozdz. 6.1.2.), w tym 4 wpisane zostały do rejestru zabytków tj.:

- Osada z okresu późnolateńskiego w miejscowości Przewodowo Majorat (nr rejestru: 203/79-882/70 WA);
- Osada wczesnośredniowieczna w miejscowości Przewodowo Nowe (nr rejestru: 204/79-898A/70);
- Osada z okresu wpływów rzymskich w miejscowości Przewodowo Parcele (nr rejestru: 205/79-934/71 WA);
- Ślady osady starożytnej w miejscowości Przewodowo Parcele (nr rejestru: 933/71 WA).

6.1.4. ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia zasób dziedzictwa kulturowego może doprowadzić szereg przyczyn wewnętrznych, zewnętrznych i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej;
- brak użytkownika;
- nadmierna intensywność użytkowania lub wadliwa gospodarka;
- kradzież, zaginięcie lub nielegalny wywóz;
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane);
- niewłaściwa eksploatacja (użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu);
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Najważniejsze są:

- działalność gospodarcza;
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód oraz zachwianie gospodarki wodnej.

Przyczyny ogólne, powodujące uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych to m.in.:

- działanie czasu;
- klęski losowe, jak np. wichury, trąby powietrzne, powodzie itp.;
- zmiany kierunków artystycznych;
- warunki atmosferyczne;
- działanie biologiczne;
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwe dla zabytku.

6.2. INSTYTUCJE KULTURY

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

Na terenie Gminy w Gzach funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna, która posiada swoją Filię Biblioteczną w Skaszewie Włościańskim. Całkowity księgozbiór bibliotek w 2023 roku wyniósł 19 633 wolumenów, z której wypożyczono łącznie 4 646 książek, natomiast z samej biblioteki korzystało 275 czytelników.⁵³ Do głównych zadań gminnej biblioteki należy:

- gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych za szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu oraz udostępnianie materiałów bibliotecznych;
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej;
- popularyzacja książki i czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwoju i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.

W ramach działalności biblioteki w 2023 roku zorganizowano m.in. lekcję biblioteczną dla uczniów szkół podstawowych, konkurs recytatorski „Przebudzenie wiosny” oraz „Barwy Jesieni – słowem malowane”. Ponadto zrealizowano projekt pn. „Z pasją, zdrowo, na sportowo-Dzieciaki w Akcji”. Zorganizowano wówczas aktywne i atrakcyjne spędzanie czasu wakacji dla dzieci w ramach cyklu warsztatów, inicjatyw sportowych i rekreacyjnych.⁵⁴

ŚWIETLICE WIEJSKIE

Na terenie gminy Gzy funkcjonują obecnie 3 świetlice wiejskie. Zlokalizowane są one w miejscowościach: Gzy, Szyszki Włościańskie i Kozłówka.⁵⁵ W świetlicach organizowane są regularne spotkania, wydarzenia dla mieszkańców poszczególnych miejscowości, których celem jest m.in. integracja lokalnej społeczności i ich aktywizacja.

6.3. LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Na przestrzeni ostatnich lat na terenie gminy Gzy organizowanych jest szereg wydarzeń społeczno-kulturalnych, których jednym z celów jest integracja wśród mieszkańców. Najważniejszą imprezą gminną są tzw. Dożynki Gminne, które cieszą się największym zainteresowaniem wśród mieszkańców. W trakcie wydarzenia odbywają się liczne przemówienia i spotkania, a także odbywają się występy artystyczne oraz atrakcje dla dzieci. W 2023 roku w okresie świąt Bożego Narodzenia w hali sportowej w Gazach odbyło się Spotkanie Wigilijne dla mieszkańców Gminy.⁵⁶

6.4. WNIOSKI

- ! Obecność obiektów zabytkowych (m.in. obiekty wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków).
- ! Zły stan techniczny niektórych obiektów ujętych w ewidencji zabytków, powodujący stopniowe niszczenie obiektów tradycyjnej zabudowy.
- ! Obecność instytucji kultury na terenie Gminy.
- ! Organizowane wydarzenia i imprezy kulturalne, realizowane w ramach promowania i upowszechniania historii oraz integracji lokalnej społeczności.

⁵³ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

⁵⁴ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Gzy za rok 2023, 2024.

⁵⁵ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

⁵⁶ Materiał źródłowy: Raport o stanie gminy Gzy za rok 2023, 2024.

7 SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

7.1. INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE

Do obiektów zaplecza sportowo-rekreacyjnego w gminie Gzy zalicza się:⁵⁷

- hala sportowa w miejscowości Gzy;
- siłownie plenerowe w miejscowościach: Stare Grochy, Gzy, Gzy Wisnowa;
- place zabaw w miejscowościach: Pękowo, Żebry Falbogi, Szyszki Włóściańskie.

Gminna baza sportowo-rekreacyjna służy rozwojowi aktywności fizycznej, ruchowej i psychicznej, nauki współpracy i współzawodnictwa mieszkańców, którzy mogą korzystać z infrastruktury sportowej w sposób indywidualny lub zorganizowany. Wartym podkreślenia jest także rola placów zabaw i siłowni zewnętrznych, jako czynników korzystnych dla najmłodszych mieszkańców oraz całych rodzin. W przyszłości planowana jest również budowa nowej siłowni zewnętrznej w Skaszewie Włóściańskim.

Obecnie na terenie gminy Gzy nie funkcjonuje żaden klub sportowy.⁵⁸

7.2. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

7.2.1. WALORY PRZYRODNICZE

Obszar gminy Gzy nie jest szczególnie cenny pod względem przyrodniczo-krajobrazowym, z uwagi na jej wybitnie rolniczy charakter. Nie występują tutaj bowiem żadne jeziora oraz większe zbiorniki wodne. Ponadto gmina oznacza się bardzo niskim wskaźnikiem lesistości, co z pewnością ogranicza potencjał w zakresie turystyki kwalifikowanej (np. łowiectwo) lub rekreacyjnej (pieszo-rowerowej).

Ponadto obszar gminy położony jest poza zasięgiem ponadlokalnego systemu przyrodniczego (płatów i korytarzy ekologicznych). Tereny o relatywnie najwyższych walorach przyrodniczych występują we wschodniej części Gminy, gdzie znajdują się enklawy leśne i ustanowiony został Nasielsko-Krajewski Obszar Chronionego Krajobrazu. Nie mniej sam rejon nie jest szczególnie predysponowany do pełnienia funkcji turystycznej, co związane jest z obecnością rozległych gruntów rolnych, gdzie nie istnieje rozwinięta infrastruktura turystyczna, natomiast występujące enklawy leśne pełnią często funkcje gospodarcze.

Warto zaznaczyć, iż Gminę cechuje niewielka gęstość zaludnienia, co jest niewątpliwym atutem dla potencjalnych turystów szukających wyciszenia i spokoju.

7.2.2. WALORY ANTROPOGENICZNE

Wśród walorów antropogenicznych, na terenie Gminy wyróżnia się zabytki architektury i budownictwa w tym zwłaszcza:

- kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP z II poł. XIX w. wraz z dzwonnica i cmentarzem w Gzach;
- kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego z II poł. XIX w. wraz ze strefą przykościelną w Szyskach Włóściańskich;
- kościół parafialny pw. św. Anny z XIX w. wraz z terenem przykościelnym i cmentarzem w Przewodowie Poduchownym;

⁵⁷ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

⁵⁸ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

- park podworski w Ołdakach z XIX w. oraz inne zabytkowe parki;
- budynek dworu w Pękowie z XIX w;
- liczne zabytki archeologiczne, w tym osady starożytne i wczesnośredniowieczne;
- drewniana zabudowa z początku XX w.

Do walorów antropogenicznych uznać można także działalność gminnej biblioteki publicznej oraz świetlic wiejskich, w tym poprzez organizację licznych wydarzeń i imprez integrujących mieszkańców i turystów. Należy zaznaczyć, że przez teren Gminy nie przebiegają obecnie żadne szlaki turystyczne.

7.2.3. BAZA MATERIALNA TURYSTYKI

Gminną bazę noclegową tworzą wszelkie obiekty i urządzenia umożliwiające nocleg poza miejscem zamieszkania, do których należą m.in. hotel, miejsca noclegowe w zajazdach gastronomicznych, miejsca noclegowe prywatne, gospodarstwa agroturystyczne oraz kamping i pole namiotowe. Należy nadmienić, iż baza noclegowa w Gminie nie jest szczególnie rozwinięta. W miejscowości Nowe Skaszewo znajduje się gospodarstwo agroturystyczne „Chata za wsią”, w której znajdują się miejsca noclegowe oraz organizowane są imprezy okolicznościowe. Jednocześnie nie funkcjonują tutaj obiekty zbiorowego zakwaterowania.

Gminną bazę żywieniową stanowią wszelkie obiekty gastronomiczne służące zaspokojeniu potrzeb żywnościowych turystów, takie jak restauracje, kawiarnie, bary, punkty gastronomiczne. Do grupy tej zalicza się również zakłady zaopatrujące odwiedzających w artykuły żywnościowe. Na terenie gminy Gzy infrastruktura gastronomiczna nie jest rozwinięta. Nie znajdują się tutaj restauracje, bary i inne punkty gastronomiczne⁵⁹.

Na bazę komunikacyjną składa się sieć połączeń, dróg i szlaków komunikacyjnych. Poziom rozwinięcia bazy komunikacyjnej stanowi o dostępności oraz łatwości poruszania się po obszarze Gminy przez potencjalnych turystów.

Do bazy komunikacyjnej gminy Gzy w szczególności zalicza się:

- sieć dróg publicznych, w tym drogi wojewódzkie nr 618 i 620, drogi powiatowe oraz gminne;
- przystanki autobusowe.

Do bazy towarzyszącej zalicza się wszelkiego rodzaju urządzenia sportowo-rekreacyjne obszaru turystycznego, które pozwalają turystom na uprawianie różnych form rekreacji. Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną opisano we wcześniejszej części (rozdz. 7.1.). Ponadto w zakres bazy towarzyszącej wchodzi cała gminna infrastruktura techniczna (wodociągi, sieć energetyczna) oraz społeczna (przychodnia, biblioteka, poczta).

⁵⁹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

7.3. WNIOSKI

- ! W dalszym ciągu stosunkowo niewielka liczba obiektów i obszarów sportowo-rekreacyjnych.
- ! Brak funkcjonujących klubów sportowych.
- ! Niewystarczająca zasobność w obiekty bazy turystycznej.
- ! Mało rozwinięta baza noclegowa na terenie Gminy.
- ! Obecność obiektów i obszarów zabytkowych.
- ! Stosunkowo niewielkie walory przyrodnicze (w tym brak jezior i większych zbiorników wodnych, brak dużych kompleksów leśnych oraz położenie poza ponadlokalnym systemem przyrodniczym).
- ! Brak wydatków na rozwój turystyki.

8 PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

8.1. PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE

8.1.1. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadza nowe przepisy dotyczące hierarchii dokumentów planistycznych w gminach w Polsce. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zastąpione zostaną przez plany ogólne gmin (które stanowić będą, w odróżnieniu od studiów, akty prawa miejscowego) oraz przez strategie rozwoju (zwłaszcza w zakresie ustaleń dotyczących polityki rozwoju). Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują ważność do końca 2025 r. lub do uchwalenia planu ogólnego gminy.

W chwili obecnej obowiązującym, nadrzędnym dokumentem planistycznym pozostaje nadal Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gzy, przyjęte Uchwałą Nr XXX/210/2022 Rady Gminy Gzy z dnia 28 czerwca 2022 r. Dokument zawiera generalne zasady zagospodarowania przestrzennego oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu polityki przestrzennej. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, stanowi natomiast wiążącą wytyczną (podstawę) do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium, co do zasady, definiuje kierunki polityki przestrzennej gminy w zakresie:

- celów rozwoju społeczno-gospodarczych gminy;
- priorytetów rozwojowych gminy;
- funkcji gminy;
- hierarchii sieci osadniczej;
- struktury funkcjonalno-przestrzennej;
- ochrony środowiska, w tym w aspekcie uwarunkowań prawnych i Przyrodniczego Systemu Gminy;
- kierunków zagospodarowania przestrzennego Przyrodniczego Systemu Gminy (wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego);
- kierunków działań w strefach funkcjonalnych;
- kierunków i zasad ochrony dóbr kultury (wytyczne do miejscowego planu zagospodarowania)
- stref ochrony konserwatorskiej;
- ochrony krajobrazu kulturowego;
- kierunków działań w zakresie dóbr kultury;
- kierunków i zadań rozwoju infrastruktury społecznej i obszarów dla tych potrzeb;
- kierunków rozwoju komunikacji;
- kierunków działań w dziedzinie gospodarki odpadami;
- kierunków rozwoju elektroenergetyki, zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, ciepłownictwa, gazownictwa i telekomunikacji;
- obrony cywilnej i ochrony przeciwpożarowej;
- kierunków działań i zadań władz samorządowych w celu realizacji polityki.

Na podstawie istniejących uwarunkowań, wskazano w obowiązującym Studium główne kierunki zmian w przeznaczeniu i zagospodarowaniu terenów na obszarze gminy Gzy tj.:

- pozostawienie funkcji rolniczej jako dominującej w Gminie,
- wyznacza się tereny zabudowy o dominujących funkcjach: mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zagrodowej wraz z uzupełniającą je zabudową usługową usług I i II rzędu,
- wyznacza się nowe tereny produkcji energii odnawialnej o mocy powyżej 500 kW.

W ramach tworzenia warunków dla zrównoważonego rozwoju Gminy wydzielono w Studium trzy podstawowe kategorie terenów o odmiennych kierunkach przeznaczenia i zasadach zagospodarowania oraz różniące się potencjałem urbanistycznym (str. 92, część kierunków):

- tereny przeznaczone pod zabudowę;
 - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
 - tereny zabudowy zagrodowej,
 - tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub usługowej,
 - tereny zabudowy usługowej,
 - tereny zabudowy usługowej – usług publicznych,
 - tereny zabudowy usługowej – usług oświaty,
 - tereny zabudowy usługowej – usług sakralnych,
 - tereny zabudowy usługowej oraz obiektów produkcyjnych, składów i magazynów,
 - tereny produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych;
- tereny o specjalnych warunkach zabudowy i zagospodarowania;
 - tereny infrastruktury technicznej,
 - tereny produkcji energii elektrycznej o mocy powyżej 500 kW z odnawialnych źródeł energii,
 - tereny oczyszczalni ścieków,
 - tereny cmentarzy;
- tereny wyłączone z zabudowy;
 - tereny lasów,
 - tereny rolnicze,
 - tereny wód powierzchniowych.

Dla każdej z kategorii terenów określono rodzaje kierunków przeznaczenia z ustaleniami dotyczącymi funkcji wiodących, uzupełniających oraz główne zasady zagospodarowania, przy czym dla terenów wyłączonych z zabudowy, ze względu na ich charakter, określono zakazy i dopuszczenia obowiązujące w ich zagospodarowaniu.

Zgodnie z Uchwałą Nr XLII/303/2024 Rady Gminy Gzy z dnia 27 marca 2024 r. stwierdza się, że gmina Gzy przystąpiła do sporządzenia planu ogólnego.

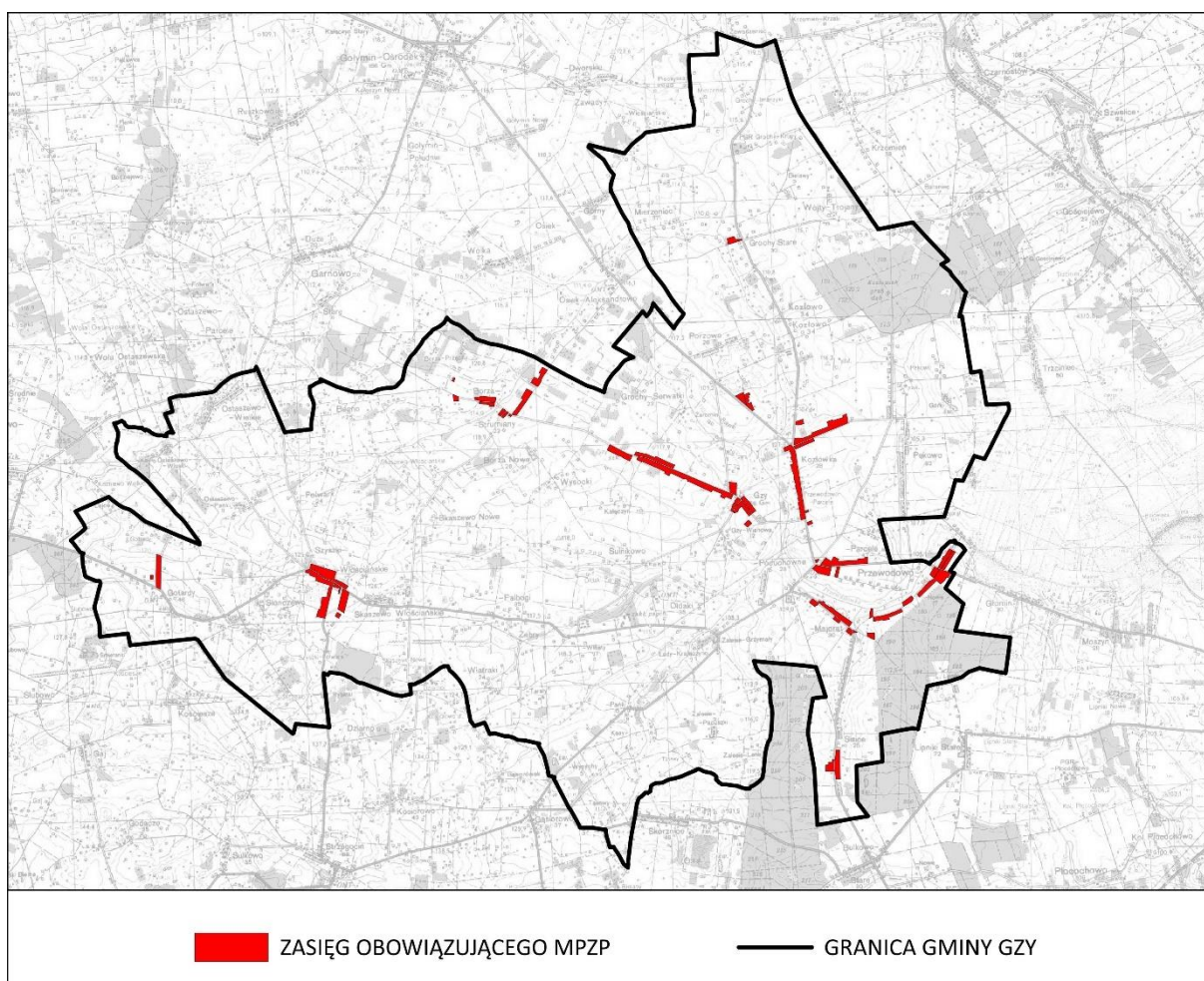
Nowo formułowana Strategia Rozwoju stanowić będzie kontynuację i rozwinięcie dotychczas podejmowanych inicjatyw i aktywności na rzecz dalszego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy Gzy.

8.1.2. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Głównym narzędziem w kształtowaniu ładu przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Uregulowane zasady zagospodarowania przestrzennego posiadają niektóre fragmenty miejscowości, które obejmują obszar 143,7 ha, co stanowi 1,4% całkowitej powierzchni Gminy.

Na terenie Gminy obowiązują aktualnie jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego tj.:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentów miejscowości: Borza Strumiany, Grochy Stare, Gotardy, Gzy, Kozłówka, Porzowo, Przewodowo Majorat, Przewodowo Nowe, Przewodowo Parcele, Sisice i Szyszki, gmina Gzy, przyjęty na mocy Uchwały Nr XI/40/11 Rady Gminy Gzy z dnia 18 listopada 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego 2011 poz. 245).

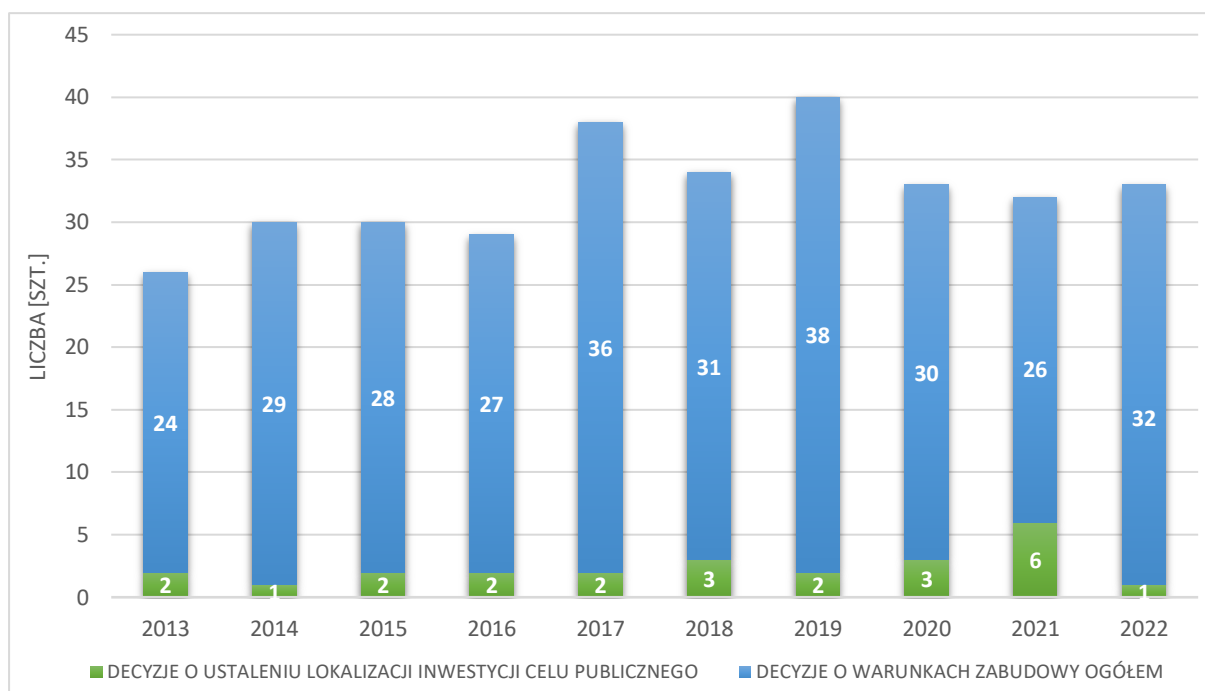

Ryc. 26 Zasięg obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na tle gminy Gzy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie <https://gzy.e-mapa.net/>

8.1.3. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

W obszarach nie objętych ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego realizacja inwestycji możliwa jest po uzyskaniu decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dynamika liczby wydawanych decyzji na przestrzeni lat przedstawia się następująco:

Ryc. 27 Wydane w Gminie decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r. (brak nowszych danych – stan na lipiec 2024 r.).

Średnio w analizowanych latach wydanych zostało ok. 33 decyzji/rok, z czego ok. 30 decyzji wz/rok i 3 decyzje icp/rok. W odniesieniu do decyzji ustalenia warunków zabudowy na przestrzeni omawianego okresu średnio 12 decyzji/rok dotyczyło zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, dla inwestycji usługowych była to średnio 1 decyzja rocznie, zaś dla innej zabudowy średnio ok. 18 decyzji/rok.

8.2. STRUKTURA OSADNICZA

Najistotniejszym i jednym z najbardziej zaludnionych ośrodków funkcjonalnych jest miejscowość Gzy. W obrębie Gzów skupiają się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturowe, handlowo-gospodarcze, religijne oraz mieszkaniowe i rolnicze. Ponadto znajdują się obiekty o charakterze sportowo-rekreacyjnym.

Za „ośrodki wspomagające” uznano miejscowości odznaczające się najwyższym zaludnieniem (w tym wyższym niż w Gzach) oraz miejscowości wspomagające „centrum funkcjonalne” na tle religijnym, kulturowym, edukacyjnym, medycznym i ochrony zdrowia, czy handlowo-gospodarczym, tj.: Kozłówka, Gotardy, Skaszewo Włociańskie, Szyszki Włociańskie, Przewodowo Poduchowne, Przewodowo Parcele, Przewodowo Majorat, Ołdaki, Pękowo i Słończewo. Miejscowości te odznaczają się stosunkowo zwartym charakterem istniejącej zabudowy.

Pozostałe miejscowości pełnią głównie funkcje rolnicze i mieszkalne oraz odznaczają się niskim lub bardzo niskim stopniem zaludnienia i często rozproszoną zabudową.

8.3. REWITALIZACJA

Według ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Rada Gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej.

Ponadto w drodze uchwały Gminy sporządzany jest Gminny Program Rewitalizacji dla obszaru rewitalizacji. Na podstawie art. 15.1. pkt. 2 w/w Ustawy, Gminny program rewitalizacji powinien zawierać opis powiązań z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych.

Gmina Gzy aktualnie nie posiada Gminnego Programu Rewitalizacji, jednakże wskazane jest podjęcie działań mających na celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego.

8.4. OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) stanowią formę współpracy, w ramach której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich. Ponadto celem wdrażania instrumentu ZIT jest również budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Istotne jest także wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego niezbędnych do przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT lub strategii rozwoju ponadlokalnego.

W ramach ZIT możliwe są następujące formy partnerstwa⁶⁰:

- stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego;
- porozumienie międzygminne;
- związek międzygminny, powiatowy lub powiatowo-gminny;
- związek metropolitalny województwa.

Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT) stanowią element wdrażania funduszy europejskich, dzięki którym część środków pozostawiona jest w zarządzaniu związków lokalnych samorządów.

Obszar gminy Gzy położony jest poza obszarem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) i Regionalnych Inwestycji Terytorialnych (RIT).

⁶⁰ Materiał źródłowy: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

8.5. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Zgodnie z ustaleniami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na terenie gminy Gzy planowana jest przebudowa drogi wojewódzkiej nr 618 relacji Gołymin - Wyszaków w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Jednocześnie zaznacza się, iż w granicach gminy Gzy planowana jest budowa linii kolejowej na odcinku Zegrze – Przasnysz, która stanowić będzie tzw. Kolej Północnego Mazowsza. Projekt ten zainicjowany został przez miasto i gminę Serock jako lider grupy samorządów reprezentujących region północnego Mazowsza przy wsparciu Samorządu Województwa Mazowieckiego.

8.6. WNIOSKI

- !** Obecność obiektów i obszarów wymagających poprawy estetyki zainwestowania.
- !** Niski stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (ok. 1,4%) – oparcie większości inwestycji budowlanych, publicznych i prywatnych, na doraźnych decyzjach administracyjnych wz/icp.
- !** Rozproszona struktura przestrzenna zabudowy.

9 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

9.1. PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

Zadania własne Gminy w zakresie zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnoty w ramach porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także ochrony przeciwpożarowej wskazane są w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych.

Podmioty które są odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Gzy to Wójt Gminy, Policja i Ochotnicza Straż Pożarna. Na terenie gminy Gzy nie ma posterunku Policji, natomiast najbliższa Komenda Powiatowa Policji ma swoją siedzibę w Pułtusk. ⁶¹

Zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego, porządku i opieki nad bezpieczeństwem ludzi i ich mienia na terenie gminy Gzy sprawuje dzielnicowy gminy Gzy.

Na terenie gminy Gzy, zadania w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego, realizuje sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej tj.: ⁶²

- OSP Gzy;
- OSP Przewodowo Majorat;
- OSP Szyszki;
- OSP Pękowo;
- OSP Porzowo;
- OSP Ostaszewo Wielkie.

Jednostki OSP wyposażone są łącznie w 5 samochodów ratowniczo-gaśniczych, 2 samochody lekkie oraz podstawowy sprzęt ratownictwa przeciwpożarowego. W szeregach OSP na terenie Gminy działa ok. 180 druhow. Jednostki w Gzach, Przewodowie oraz Szyszkach dysponują samochodami oraz dobrym zapleczem lokalowym z garażami, które pozwalają na gotowość bojową niezależnie od pory roku. Jednostki w Porzowie oraz Ostaszewie nie posiadają samochodów, a ich działalność opiera się głównie na realizacji celów statutowych. ⁶³

9.2. PRZESTĘPCZOŚĆ

Na terenie gminy Gzy obserwuje się stosunkowo nieregularny poziom przestępczości na przestrzeni ostatnich lat (zob. tabela poniżej). Biorąc pod uwagę charakter popełnianych przestępstw wynika, iż przeważają zazwyczaj przestępstwa o charakterze kryminalnym, gospodarczym oraz przeciwko mieniu.

Tab. 19 Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Gzy w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
LICZBA PRZESTĘPSTW	120	85	89	70	66	72	82	73	78	127

Materiał źródłowy: www.polskawliczbach.pl/

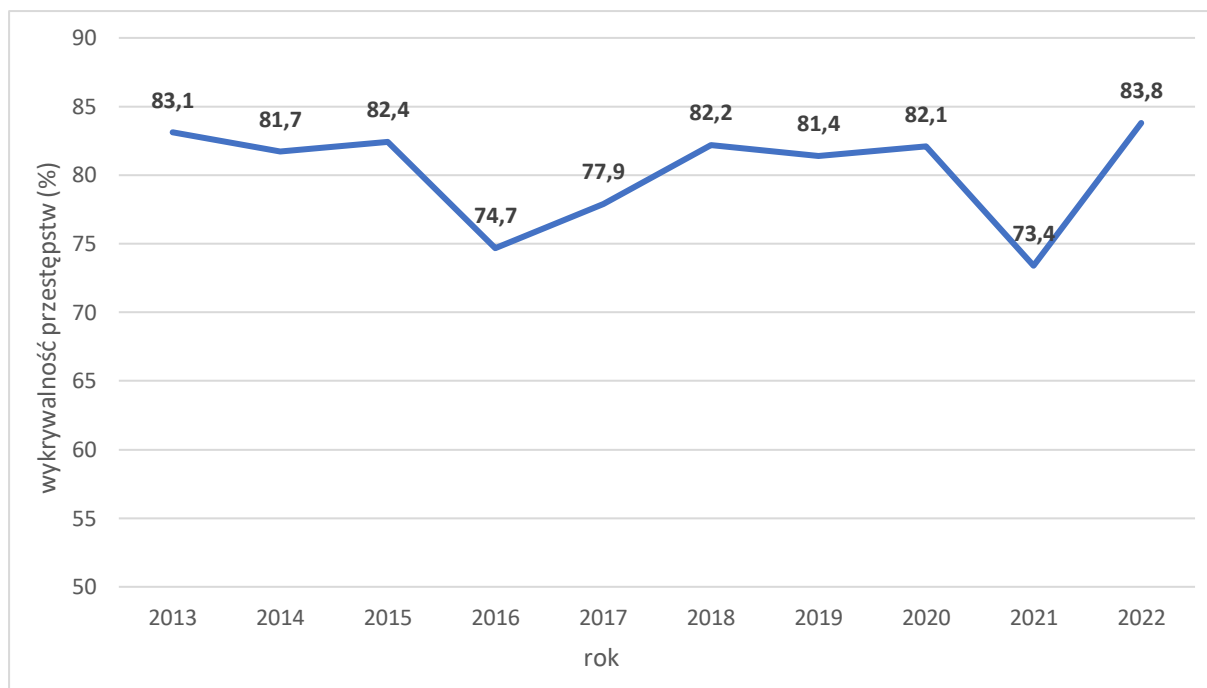
⁶¹ Materiał źródłowy: <https://mazowiecka.policja.gov.pl/>

⁶² Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Gzy za 2023 rok.

⁶³ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Gzy za 2023 rok.

W roku 2022 r. stwierdzono 127 przestępstw, co oznacza, że w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano średnio 35,4 przestępstw. Wskaźnik ten jest znacznie wyższy niż średnia dla kraju (22,81) oraz województwa mazowieckiego (23,30).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w Gminie wynosi w przybliżeniu 83,8%, co jest wartością znacznie wyższą w stosunku do średniej dla województwa mazowieckiego (ok. 63%) i kraju (ok. 71%).⁶⁴

Ryc. 28 Wykrywalność sprawców popełnionych przestępstw w gminie w Gzy w latach 2013-2022

Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

9.3. ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, wynikające z położenia geograficznego, dotyczyć mogą przede wszystkim środowiska naturalnego, działalności człowieka, a także zdarzeń spowodowanych działaniem sił przyrody.

9.3.1. ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Główną przyczyną zanieczyszczenia powietrza w gminie Gzy jest tzw. emisja powierzchniowa związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Wzmożona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana jest spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych kotłach oraz nierzadko, spalaniem odpadów. Zagrożenie dodatkowo potęgują okresy niekorzystnych warunków klimatycznych w okresie zimowym (długotrwałe okresy chłodu lub ekstremalnie niskie temperatury).

Zagrożeniem dla powietrza atmosferycznego jest także tzw. emisja liniowa, związana z transportem samochodowym i emisją spalin. Zagrożenie to uzależnione jest od charakterystyki ruchu, rodzaju pojazdów i stosowanego w nich paliwa oraz rodzaju i jakości nawierzchni tras. Na terenie gminy Gzy najbardziej zagrożone emisją liniową są tereny mieszkaniowe, przez które przebiegają drogi

⁶⁴ Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/> (Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na liczby mieszkańców powiatu oraz mieszkańców gminy Gzy).

o relatywnie największym nasileniu ruchu pojazdów silnikowych, tzn. drogi wojewódzkie nr 618 i 620. Zagrożenie w wyrażnie mniejszym stopniu dotyczy dróg powiatowych i gminnych.

Stosunkowo niewielkie jest zagrożenie tzw. emisją punktową. Ten rodzaj emisji związany jest z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi (odprowadzającymi substancje do powietrza za pośrednictwem emitorów w sposób zorganizowany), a na terenie gminy Gzy nie występują zakłady szczególnie uciążliwe dla środowiska.

Ponadto jako potencjalne zagrożenie dla jakości powietrza można wskazać zagrożenia naturalne, związane z procesami i zagrożeniami przyrodniczymi takimi jak np. pożary lasów, erozja gleb, pylenie z terenów zielonych.

9.3.2. ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU

Problematyka zmian klimatu stanowi jeden z kluczowych aspektów politycznych, społecznych i gospodarczych. Klimat na Ziemi zmieniał się wielokrotnie, przechodząc długie okresy zlodowacenia i wyższych temperatur. Od początku XX wieku temperatura na Ziemi zaczęła stopniowo wzrastać, a trend ten utrzymuje się do dzisiaj. Prognozuje się dalszy wzrost średniej temperatury, który z największą intensywnością wystąpi na półkuli północnej, zwłaszcza na obszarach polarnych.

Globalne zmiany klimatyczne zauważalne są także w gminie Gzy. Analizując wybrane lata (2014 r., 2017 r., 2019 r.) można zauważyć, że w porównaniu do okresu wielolecia 1971-2000, w rejonie Gminy wystąpiło:

- ocieplenie (wzrostem średniej rocznej temperatury powietrza),
- okresowe zmniejszenie ilości opadów, w tym wydłużenie okresów suchych,
- coraz częstsze występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w postaci:
 - intensywnych burz i nawałnic,
 - gradobić,
 - huraganowych wiatrów i trąb powietrznych,
- zwiększenie średniego, rocznego usłonecznienia.

Prognozuje się, że postępujące zmiany klimatu będą miały zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki, przy czym dominować będą konsekwencje negatywne⁶⁵:

- do najważniejszych skutków pozytywnych należeć będą m.in.:
 - wydłużenie okresu wegetacyjnego,
 - skrócenie okresu grzewczego,
 - wydłużenie sezonu turystycznego,
- do najważniejszych skutków negatywnych należeć będą m.in.:
 - niekorzystne zmiany hydrologiczne (a co za tym idzie niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze),
 - zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof;
 - nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód,
 - zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza,
 - większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, czy też zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

⁶⁵ Materiał źródłowy: Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

9.3.3. ZAGROŻENIE ZALEWOWE

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM POWODZI

- Zgodnie z ustawą Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się:
- *obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,*
 - *obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,*
 - *obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 18, stanowiące działki ewidencyjne,*
 - *pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.*

Na obszarze gminy Gzy nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzi.

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM PODTAPIANIA

W granicach gminy Gzy dochodzić może do zjawiska podtapiania terenu, na które potencjalnie narażone są tereny z płytko zalegającą wodą gruntową, zagłębienia terenu oraz obszary położone w dnach dolin rzecznych. Zjawisko to może być spowodowane przede wszystkim przez opady atmosferyczne lub gwałtowne topnienie dużej ilości pokrywy śnieżnej. Podtopienia mogą również wystąpić na skutek wahań poziomu wody gruntowej. W większości przypadków cykliczne, najczęściej wiosenne, podwyższone stany wód nie powodują strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone lub grunty orne. Relatywnie najbardziej narażone na zjawisko podtopień (od wód gruntowych) są obszary zlokalizowane w pobliżu przebiegającej sieci rzecznej (głównie cieków Przewodówka i Kolnica), co uwarunkowane jest ukształtowaniem terenu, warunkami podłoża i płytkim zaleganiem zwierciadła wody podziemnej.

9.3.4. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI

Zjawisko ruchów masowych związane jest przede wszystkim z budową geologiczną, warunkami geomorfologicznymi oraz czynnikami inicjującymi. Na ich rozwój wpływ mają intensywne opady atmosferyczne, infiltracja wód opadowych i roztopowych, erozja zboczy dolin i wąwozów a także działalność antropogeniczna. Obszarem predysponowanym do występowania ruchów masowych jest zazwyczaj obszar, w którym uwarunkowania geologiczno-geomorfologiczne nie wykluczają rozwoju takich procesów w przyszłości.

Na obszarze gminy Gzy nie występują tereny kwalifikowane jako rejony predysponowane do występowania ruchów masowych. W związku z powyższym stwierdza się, iż rzeźba terenu nie stwarza większych ograniczeń dla rozwoju zagospodarowania przestrzennego.

9.3.5. ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE

Gmina Gzy w całości położona jest na terenach „silnie zagrożonych” zjawiskiem suszy. Zagrożenie to występują głównie na obszarach użytkowanych rolniczo, gdzie użytkowy poziom wód podziemnych znajduje się stosunkowo głęboko. Nieco niższe zagrożenie suszą obejmuje obszary położone w bliskim sąsiedztwie najważniejszych dolin rzecznych, gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się płytko pod powierzchnią terenu.

W celu przeciwdziałania skutkom suszy na poziomie krajowym uchwalony został *Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS)*. Dokument ten sporządzony został na okres 6 lat (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa

krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej.⁶⁶

Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Z uwagi na wyżej opisane zagrożenie, obowiązują stosowne plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach.

Panujące długotrwałe susze przyczynić się mogą do przesuszenia runa leśnego oraz ściółki, czego przejawem może być wystąpienie pożaru. Pożary lasów niosą za sobą szereg negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego oraz człowieka (m.in. zniszczenie szaty roślinnej, w tym utrata siedlisk dla wielu gatunków zwierząt, degradacja naturalnego profilu glebowego, emisja dwutlenku węgla). Najbardziej narażone na ryzyko wystąpienia pożaru są kompleksy leśne zlokalizowane na terenach z głęboko zalegającą warstwą wodonośną.

Obszar gminy Gzy w mniej niż 10 % pokryty jest gruntami leśnymi, a zatem niebezpieczeństwo wystąpienia pożarów leśnych jest stosunkowo niewielkie. Do głównych, potencjalnych przyczyn pożarów należy zaliczyć:

- nieostrożność osób dorosłych przy postępowaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapałki;
- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych i instalacji;
- wady środków transportu oraz niezachowanie zasad bezpieczeństwa środków transportu;
- wyładowania atmosferyczne oraz inne ekstremalne zjawiska pogodowe jak huragany i silne wiatry;
- podpalenia.

Na podstawie danych GUS w 2023 roku na terenie gminy Gzy odnotowano łącznie 9 pożarów, z czego 8 sklasyfikowanych zostało jako „mały” oraz jeden jako „średni”. Wśród miejscowych zagrożeń wytypowano łącznie 18 zdarzeń, z czego: 5 dotyczyły silnego wiatru, 4 zdarzenia medyczne oraz 7 zdarzeń w komunikacji.⁶⁷

9.3.6. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Na terenie gminy Gzy nie znajdują się zakłady zakwalifikowane jako potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych (zakłady o dużym ryzyku ZDR, zakłady o zwiększonym ryzyku ZZR, zakłady pozostałe PSPA).⁶⁸

Zagrożenie wynikające z wystąpienia poważnej awarii przemysłowej jest stosunkowo niewielkie ze względu na brak dużych zakładów przemysłowych. Funkcjonuje tutaj m.in. stolarnia, tartak, zakład rzeźniczo-masarski, sklep wielobranżowy i spożywczy, firma handlowo-usługowa prowadząca handel detaliczny, serwis ogumienia (wulkanizacja). W przypadku awarii sprzętu lub wystąpienia innych zdarzeń losowych należy przestrzegać obowiązujących przepisów prawa, w tym regulaminów, a także powiadomić odpowiednie służby bezpieczeństwa. Do ewentualnych zagrożeń zaliczyć można również transport substancji niebezpiecznych w ruchu drogowym (substancje ropopochodne, gazy płynne). Przebieg przez teren Gminy ważnych szlaków komunikacyjnych (drogi wojewódzkie nr 618 i 620) stanowi nie tylko potencjał rozwojowy, ale także zwiększają możliwości wystąpienia zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych.

⁶⁶ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U.2021 poz. 1615).

⁶⁷ Materiał źródłowy: Dane GUS: Organizacja państwa i wymiar sprawiedliwości: Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej, stan na 31.12.2022 r.

⁶⁸ Materiał źródłowy: www.gios.gov.pl/pl/

9.4. WNIOSKI

- ! Funkcjonujące na terenie Gminy podmioty i instytucje zaangażowane w zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego (zwłaszcza straż pożarna i policja).
- ! Wyższy w stosunku do średniej dla województwa i kraju wskaźnik popełnianych przestępstw.
- ! Wysoka wykrywalność sprawców przestępstw na tle województwa i kraju.
- ! Występujące okresowo zjawisko niskiej emisji w obszarach zwartej zabudowy i związane z tym okresowe pogarszanie stanu sanitarnego powietrza (w sezonie grzewczym).
- ! Relatywnie czyste powietrze w skali roku, w tym brak dużych, punktowych emitorów zanieczyszczeń.
- ! Brak obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.
- ! Brak terenów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych.
- ! Znaczne zagrożenie suszą i związane z nią zagrożenia pożarowe.
- ! Stosunkowo niski poziom zagrożenia poważną awarią przemysłową, ze względu na brak dużych zakładów.
- ! Wystąpienie na odcinkach dróg wojewódzkich zagrożeń związanych z zwiększonym hałasem, zanieczyszczeniem powietrza oraz możliwością wystąpienia awarii (transport substancji niebezpiecznych).

10 POLITYKA SPOŁECZNA

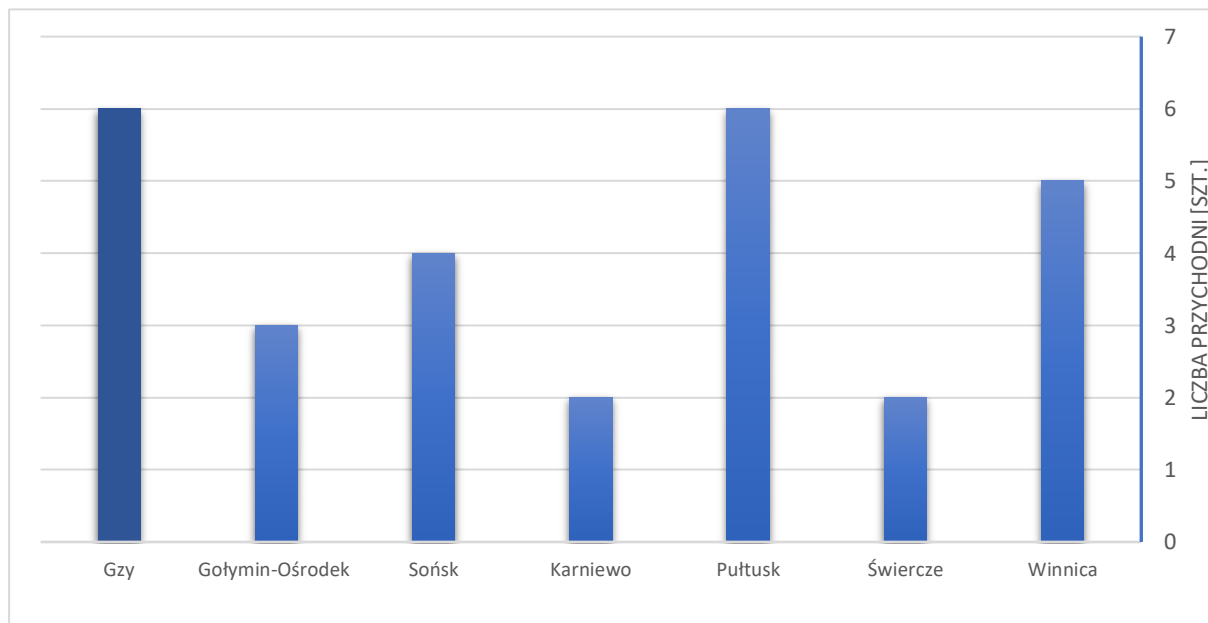
10.1. -OCHRONA ZDROWIA

Na terenie Gminy funkcjonują następujące obiekty związane z ochroną zdrowia⁶⁹:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DAR-MED” w Przewodowie Parcelach – Filia nr 2;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „DAR-MED.” w Szyszkach Włociańskich – Filia nr 3;
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy „Palium” w Tąsewach.

Najbliższa stacja ratownictwa medycznego oraz szpitale świadczące specjalistyczne usługi zdrowotne znajdują się w Pułtusk. W razie potrzeby mieszkańcy Gminy korzystać mogą również z usług zdrowotnych w Ciechanowie lub Makowie Mazowieckim. W granicach gminy Gzy nie znajdują się żadne apteki ogólnodostępne oraz punkty apteczne.⁷⁰

Wskaźnik zasobności w przychodnie lekarskie wynosi 6 obiektów na 10 tys. osób, co jest najwyższym wynikiem w porównaniu do gmin ościennych (wraz z gm. Pułtusk). Najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gminach Karniewo i Świercze, gdzie na 10 tys. mieszkańców przypadają jedynie 2 ośrodki zdrowia.

Ryc. 29 Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2023 r.

Jednocześnie dla powiatu pułtuskiego wskaźnik ten wynosi 5 obiektów na 10 tys. osób, natomiast dla woj. mazowieckiego 6 obiektów na 10 tys. osób. W związku z powyższym sytuacja w Gminie jest nieco korzystniejsza w stosunku do średniej powiatowej i równa średniej wojewódzkiej.

Z uwagi na ww. uwarunkowania można zatem uznać, że dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy Gzy jest przeciętny. Niedostateczna jest również dostępność lekarzy specjalistów i rehabilitacji z refundacją NFZ.

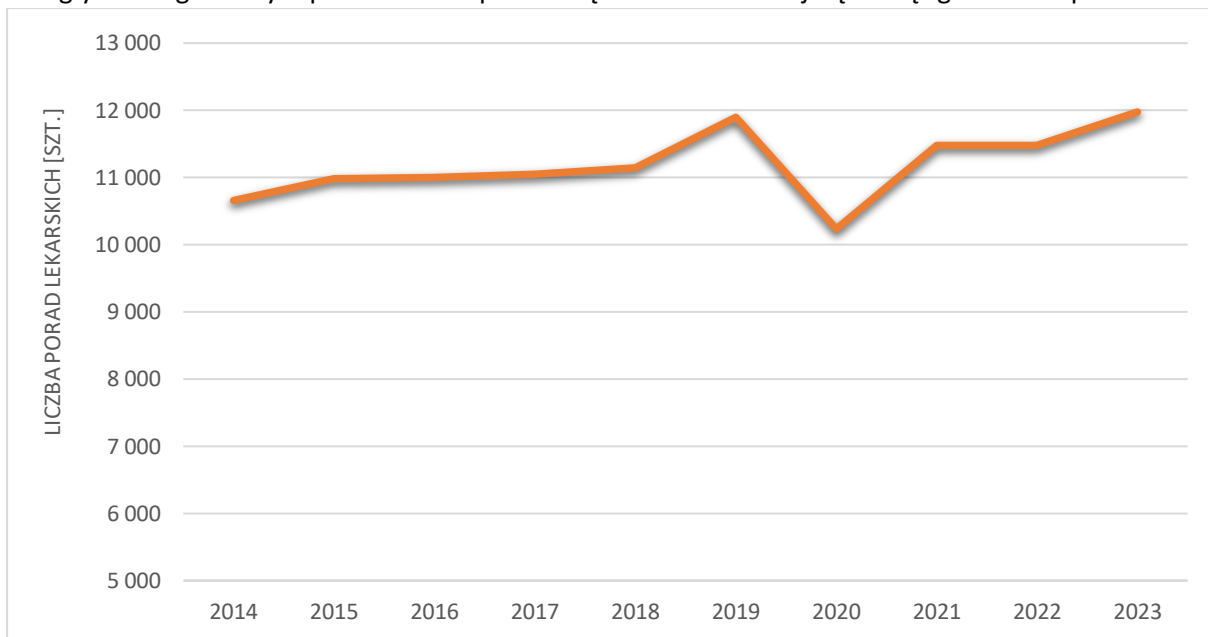
⁶⁹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy.

⁷⁰ Zgodnie z Ustawą z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne:

1. Poza aptekami obrót detaliczny produktami leczniczymi, z uwzględnieniem art. 71 ust. 1 i 3 pkt 2, mogą prowadzić punkty apteczne. (...).

3. Punkty apteczne tworzone po dniu wejścia w życie ustawy mogą być usytuowane jedynie na terenach wiejskich, jeżeli na terenie danej wsi nie jest prowadzona apteka ogólnodostępna.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat udzielono rokrocznie od 10,2 tys. do ok. 12,0 tys. porad lekarskich, przy czym rok 2020 odznaczył się wyraźnym spadkiem udzielanych porad w stosunku do lat ubiegłych. Mogło to być spowodowane pandemią COVID-19 i mniejszą liczbą zgłoszeń do poradni.

Ryc. 30 Liczba udzielanych porad lekarskich w Gminie w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2023 r.

10.2. POMOC SPOŁECZNA

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż Gmina podejmuje szereg działań mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych, których wymiar strategiczny znajduje odzwierciedlenie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gzy na lata 2021-2025 (Uchwała Nr XXVII/190/2021 Rady Gminy Gzy z dnia 27 grudnia 2021 r.), a także w bieżąco aktualizowanych programach:

- Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Gzy na lata 2024 – 2026;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2023;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Gzy na lata 2023-2027;
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy w 2023 roku.
- Lokalny program wspierania edukacji uzdolnionych uczniów uczęszczających do szkół podstawowych na terenie Gminy Gzy.

Institucją pomocy społecznej finansowaną z budżetu gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gzach. Jednym z najważniejszych celów w/w podmiotu jest umożliwienie osobom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie rozwiązać przy wykorzystaniu własnych możliwości, umiejętności i zasobów.

Na terenie gminy Gzy w miejscowości Ołdaki znajduje się Dom Pomocy Społecznej, stanowiący jednostkę organizacyjną Powiatu Pułtuskiego.

Tab. 20 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
LICZBA OSÓB (OS.)	429	416	410	375	374	362	328	246	217	254
ODSETEK MIESZKAŃCÓW (%)	10,9	10,6	10,6	9,7	9,7	9,5	8,6	6,8	6,0	7,1

Materiał źródłowy: Dane GUS.

W Gminie zauważalny jest spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2022 roku z pomocy społecznej skorzystały 254 osoby, czyli o 175 osób mniej niż w 2013 roku. Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną są: bezrobocie, ubóstwo, potrzeba ochrony macierzyństwa, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

W 2023 r. realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym obejmującej udzielanie świadczeń pieniężnych, pomocy usługowej, pomocy rzeczowej i innego rodzaju wsparcia przedstawiało się następująco:

Tab. 21 Świadczenia oraz formy pomocy realizowane w ramach pomocy społecznej w Gminie

FORMA POMOCY	PONIESIONE KOSZTY [zł]	LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW
Zasiłki stałe	108 343,78	17 os.
Zasiłki okresowe	43 900,00	16 os.
Zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe	9 000,00	19 os.
Program „Posiłek w szkole i w domu”	181 253,30	134 os.
Specjalne usługi opiekuńcze	18 150,00	2 os.
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	49 766,53	1 os.
Opiekun prawny	10 356,00	3 os.
Organizacja pochówku osób zmarłych	17 300,00	4 os.
Karta Dużej Rodziny	--	34 rodziny
Program „Asystent rodziny”	74 435,46	8 rodzin
Świadczenia rodzinne	1 777 031,86	243
Wsparcie i pomoc dla obywateli Ukrainy, w tym:		
- świadczenia rodzinne	10 462,00	100 świadczeń
- jednorazowe świadczenia pieniężne	900,00	3 świadczenia
- obiady w szkołach dla dzieci z Ukrainy	1 215,24	--
- zakwaterowanie i wyżywienie dla obywateli Ukrainy	23 880,00	5 os.

Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Gzy za rok 2023, 2024.

10.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie Gminy znajduje się 1036 budynków mieszkalnych, a sama liczba mieszkań wynosi 1041. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 101,9 m², co jest wartością zdecydowanie wyższą niż średnia dla powiatu pułtuskiego (85,8 m²).⁷¹

⁷¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Tab. 22 Gospodarka mieszkaniowa Gminy w latach 2014-2023

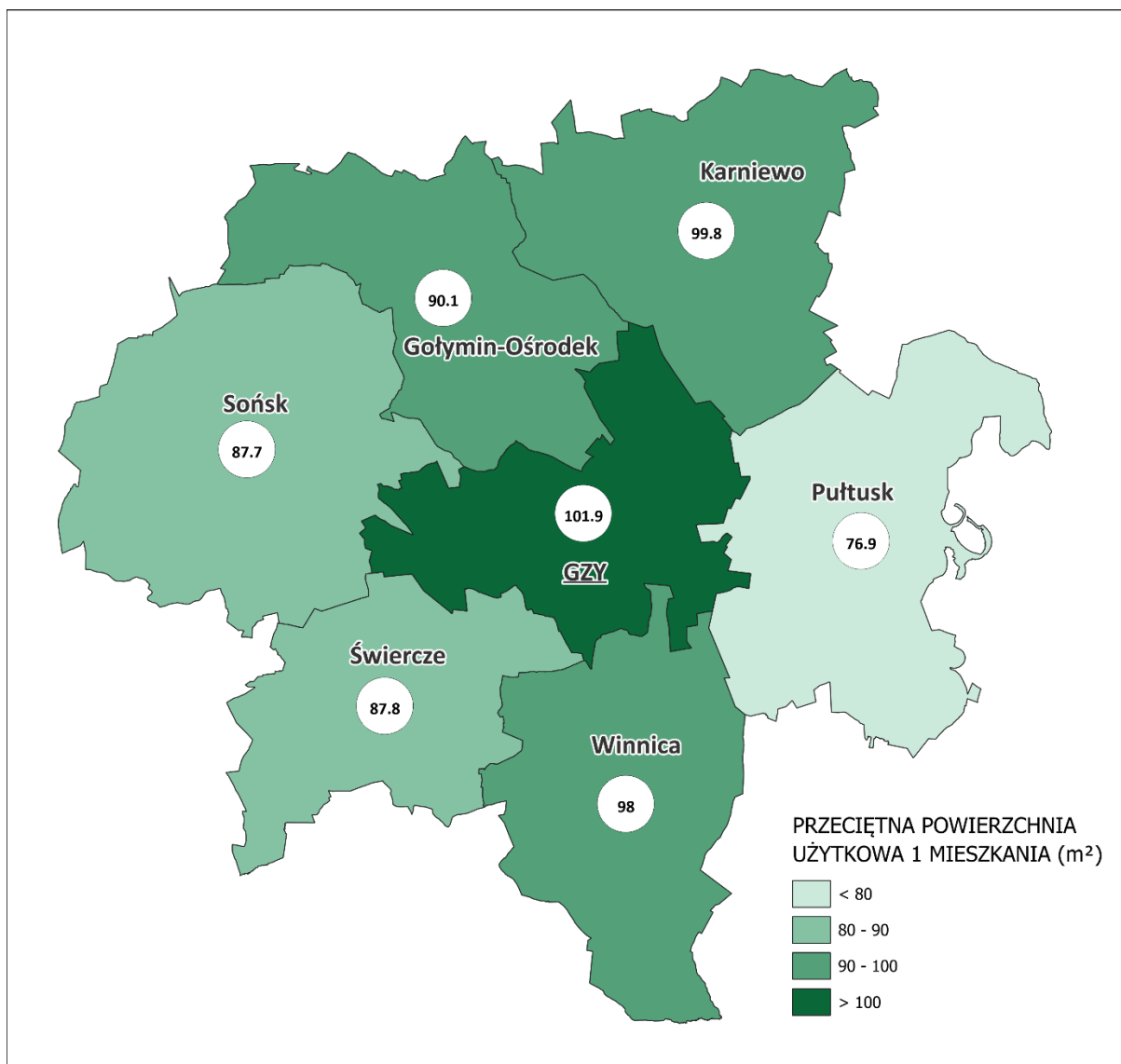
2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
liczba budynków mieszkalnych									
1018	1020	1020	1026	1032	1048	1026	1036	1032	1036
liczba mieszkań									
1044	1046	1046	1053	1059	1066	1026	1032	1037	1041
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²									
99,8	100,1	100,1	100,5	100,8	101,0	101,5	101,6	101,7	101,9

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Jak wynika z powyższej tabeli na terenie gminy Gzy:

- nieznacznie wzrasta liczba budynków mieszkalnych;
- liczba mieszkań utrzymuje się na względnie stałym poziomie;
- wzrastają przeciętne powierzchnie użytkowe mieszkań.

Gmina Gzy w porównaniu do wszystkich gmin ościennych odznacza się najwyższym wskaźnikiem przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania. Zdecydowanie najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gm. Pułtusk (76,9 m²). Jednocześnie zaznacza się, iż na terenach miast znajduje się zazwyczaj wyraźnie więcej budynków wielorodzinnych, co w konsekwencji przekłada się na niższą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkań.

Ryc. 31 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie Gzy oraz gminach ościennych w 2023 roku

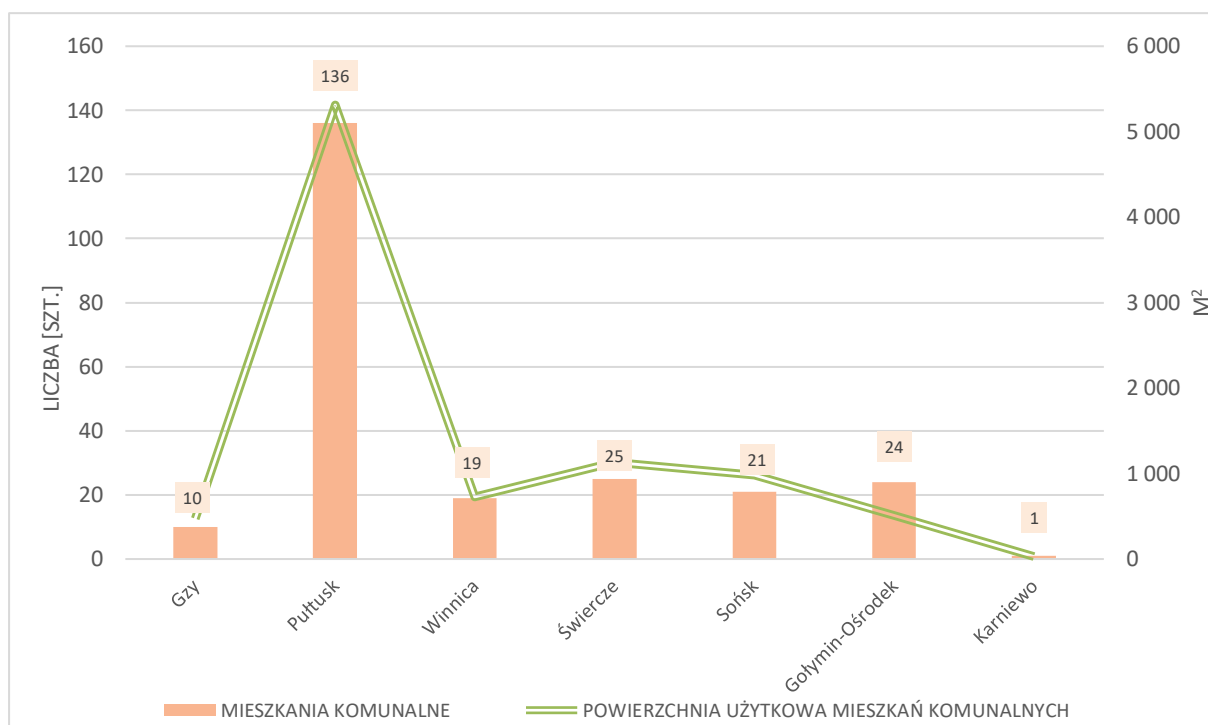
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2023 r.

Gmina Gzy posiada zasoby komunalne w liczbie 10 mieszkań (w tym 6 socjalnych), o łącznej powierzchni 472,48 m² o dostatecznym stanie technicznym. Wszystkie mieszkania posiadają dostęp do sieci wodociągowej, natomiast nie mają obecnie możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania.⁷²

W zestawieniu do gmin ościennych sytuacja kształtuje się mało korzystnie, gdyż jedynie na terenie gminy Karniewo znajduje się mniejsza liczba mieszkań komunalnych. Zdecydowanie najkorzystniejszą sytuacją kształtuje się w gm. Pułtusk, gdzie znajduje się w sumie 136 mieszkań komunalnych, o całkowitej powierzchni wynoszącej 5 312 m². Jednocześnie zaznacza się, iż na obszarze miasta znaczną część zasobów mieszkaniowych stanowią budynki wielorodzinne, przez co wynik ten nie jest w pełni reprezentatywny. W przypadku pozostałych gmin wiejskich przoduje w tym zestawieniu gmina Świercze, w której znajduje się 25 mieszkań, o łącznej powierzchni 1 130 m².⁷³

⁷² Materiał źródłowy: Urząd Gminy Gzy oraz Dane GUS, stan na 2022 r.

⁷³ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2022 r.

Ryc. 32 Mieszkania komunalne w gminie Gzy i gminach sąsiednich

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2022 r. oraz dane Urzędu Gminy Gzy.

Mieszkania treningowe lub wspomagane stanowią formę pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego. Na terenie gminy Gzy nie znajdują się żadne mieszkania treningowe i wspomagane.

10.4. WNIOSKI

- ! Obecność placówek podstawowej opieki zdrowotnej.
- ! Ograniczony dostęp do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- ! Brak dostępu do aptek oraz punktów aptecznych.
- ! Niski udział wydatków na ochronę zdrowia.
- ! Występowanie problemów społecznych wśród mieszkańców (ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, niepełna rodzina lub wielodzietność).
- ! Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach.
- ! Funkcjonujące instytucje pomocy społecznej.
- ! Realizacja szeregu działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych oraz wspierania rodziny.
- ! Najwyższy wskaźnik przeciętnej wielkości mieszkań w stosunku do wszystkich gmin ościennych.
- ! Niewielka liczba mieszkań komunalnych w stosunku do większości gmin ościennych.
- ! Brak mieszkań treningowych i wspomaganych.

11 EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.1. PLACÓWKI OŚWIATOWE

Na terenie gminy Gzy funkcjonują następujące placówki oświatowe⁷⁴:

- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Przyjaźni Polsko-Węgierskiej w Przewodowie Poduchownym, wraz z oddziałem przedszkolnym;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Skaszewie Włociańskim, wraz z oddziałem przedszkolnym;
- Społeczna Szkoła Podstawowa w Gzach (niepubliczna), wraz z oddziałem przedszkolnym.

11.2. LICZBA UCZNIÓW I WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI

Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób uczęszczających do placówek oświatowych w gminie Gzy kształtowała się następująco:

Tab. 23 Osoby uczęszczające do placówek oświatowych w gminie Gzy w latach 2013-2022

ROK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE										
Dzieci	92	112	93	99	109	111	91	102	115	122
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE (WRAZ Z GIMNAZJAMI*)										
Uczniowie	199	198	219	210	239	267	274	270	264	259

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r. (brak nowszych danych – stan na lipiec 2024).

* dotyczy lat 2013-2018. Wraz z końcem roku szkolnego 2018/2019 zlikwidowano wszystkie oddziały gimnazjalne.

W gminie Gzy obserwowany jest od kilku lat nieznaczny wzrost liczby uczniów szkół podstawowych. Jednocześnie zaznacza się, iż wzrost, który nastąpił w 2017 i 2018 roku wynikał bezpośrednio z przeprowadzonej reformy szkolnictwa, zgodnie z którą wraz z początkiem roku szkolnego 2019/2020 przestały istnieć oddziały gimnazjalne⁷⁵ (do szkół podstawowych i gimnazjów uczęszczało 9 roczników, zaś do szkół podstawowych po reformie jest to 8 roczników).

W gminie Gzy na 1 oddział w szkole podstawowej przypada w przybliżeniu 11 uczniów, co w zestawieniu do gmin ościennych jest najniższym wynikiem. Świadczy to o małym obciążeniu placówek oświaty w Gminie.

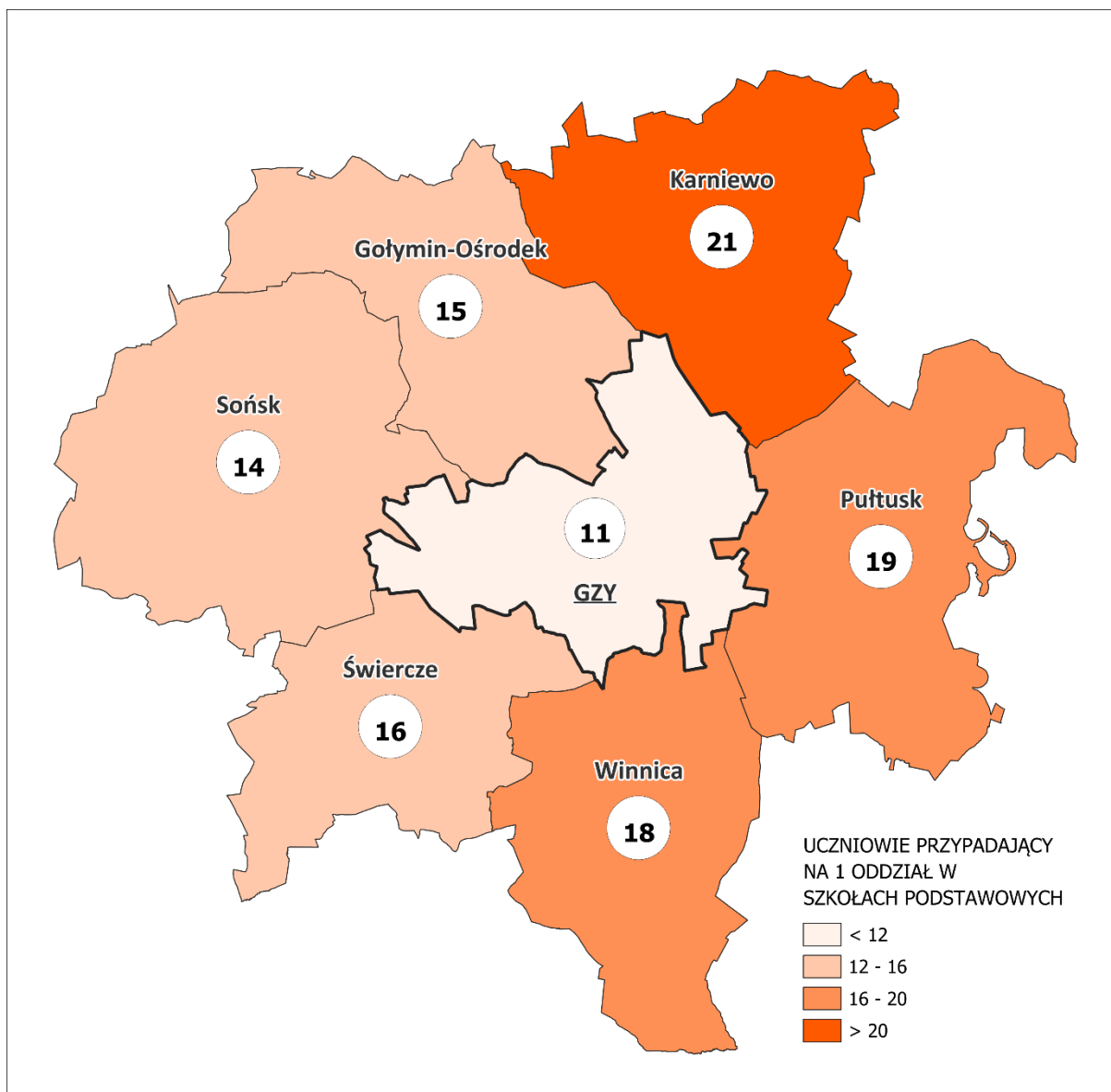
Najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gminach Karniewo oraz Pułtusk, gdzie liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w placówce oświaty wynosi odpowiednio 21 i 19. W obu przypadkach jest to wynik wyższy od średniej krajowej (17).

W przypadku wychowania przedszkolnego obserwuje się stosunkowo stabilną liczebność dzieci uczęszczających do placówek na przestrzeni ostatnich lat.

⁷⁴ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Gzy za rok 2023, 2024.

⁷⁵ Reforma szkolnictwa z 2017 roku zakładała m.in.:

- likwidację gimnazjów;
- wprowadzenie ośmioletniego roku nauczania w szkołach podstawowych;
- wprowadzenie czteroletniego toku nauczania w liceach ogólnokształcących;
- wprowadzenie pięcioletniego roku nauczania w technikum.

Ryc. 33 Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych w gminie Gzy na tle gmin ościennych w 2022 r.

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Współczynnik skolaryzacji brutto to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Współczynnik skolaryzacji netto – relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.⁷⁶

Zgodnie z danymi GUS za 2022 rok stwierdza się, iż współczynniki skolaryzacji w szkołach podstawowych w gminie Gzy (84,92% brutto; 84,59% netto) są zauważalnie niższe w stosunku do całego powiatu pułtuskiego (94,48% brutto; 93,45% netto).

⁷⁶ Definicje Głównego Urzędu Statystycznego (GUS).

11.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.3.1. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA

W gminie Gzy funkcjonuje obecnie 10 zarejestrowanych stowarzyszeń pozarządowych, co przekłada się na wskaźnik 2,8 organizacji na 1000 mieszkańców. Jest to wynik nieco niższy w stosunku do średniej dla województwa mazowieckiego (3,0 organizacji), a jednocześnie zbliżony w stosunku do średniej ogólnokrajowej (2,7 organizacji).⁷⁷

Na terenie gminy Gzy funkcjonują następujące organizacje i stowarzyszenia:

- Stowarzyszenia zarejestrowane w KRS:
 - Gminny Związek Kółek Rolniczych i Organizacji Rolniczych w Gzach;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Gzach;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Ostaszewie Wielkim;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Pękowie;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Porzowie;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Przewodowie Majorat;
 - Ochotnicza Straż Pożarna w Szyszkach;
 - Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Otwarte Serca”;
 - Stowarzyszenie Przewodówka;
 - Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Gzy;
- Koła Gospodyń Wiejskich (zarejestrowane w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa);
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Gzach;
 - Koło Gospodyń Wiejskich „Majoratki” w Przewodowie-Majorat;
 - Koło Gospodyń Wiejskich Mierzeniec;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Szyszkach.

11.3.2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH

Uczestnictwo w wyborach powszechnych jest jednym z najważniejszych przejawów aktywności obywatelskiej. Społeczeństwo w sposób realny wywiera bowiem wpływ na sprawy bieżące Kraju oraz mniejsze jednostki samorządu. Dane dotyczące frekwencji wyborczej w gminie Gzy w latach 2015-2024 przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 24 Frekwencja wyborcza w Gminie podczas Wyborów Powszechnych w Polsce w latach 2015-2024

ROK	NAZWA	FREKWENCJA W GMINIE (%)	FREKWENCJA W KRAJU (%)
2015	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	42,4	49,0
2015	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	50,9	55,3
2015	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	20,3	50,9
2018	Wybory Samorządowe	58,2	48,8
2019	Wybory do Parlamentu Europejskiego	38,0	45,6
2019	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	54,5	61,7
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	58,1	64,5
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	65,7	68,2

⁷⁷ Materiał źródłowy: Krajowy Rejestr Sądowy, www.ekrs.ms.gov.pl oraz <https://stat.gov.pl/>

ROK	NAZWA	FREKWENCJA W GMINIE (%)	FREKWENCJA W KRAJU (%)
2023	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	66,6	74,4
2023	Referendum Ogólnokrajowe	53,4	40,9
2024	Wybory Samorządowe	61,5	51,9
2024	Wybory do Parlamentu Europejskiego	32,4	40,7

Materiał źródłowy: <https://wybory.gov.pl/>.

Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Gzy w zakresie partycypacji podczas wyborów powszechnych w okresie 2015-2024 jest stosunkowo nieregularna. Jednocześnie zaznacza się, iż frekwencja w poszczególnych wyborach w Gminie jest zazwyczaj niższa niż średnia dla Polski. Jedynie podczas Wyborów Samorządowych w 2018 i 2024 roku oraz Referendum Ogólnokrajowym w 2023 r. wskaźnik ten był wyższy niż średnia ogólnokrajowa.⁷⁸

11.4. WNIOSKI

- ! Zadowalający poziom dostępności do usług oświatowych na poziomie wczesnoszkolnym.
- ! Brak żłobka lub klubu dziecięcego.
- ! Wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych na przestrzeni ostatnich kilku lat.
- ! Utrzymująca się od kilku lat liczba dzieci uczęszczająca do placówek wychowania przedszkolnego.
- ! Niski na tle powiatu współczynnik skolaryzacji.
- ! Brak placówki ponadpodstawowej.
- ! Stosunkowo aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia lokalne, o wskaźniku liczebności zbliżonym do średniej dla województwa i kraju.
- ! Zazwyczaj niska w stosunku do średniej krajowej frekwencja wyborcza.

⁷⁸ Materiał źródłowy: www.wybory.gov.pl.

12 FINANSE SAMORZĄDOWE

Podstawowym celem działalności samorządu gminnego jest zapewnienie jak najlepszych warunków dla funkcjonowania i rozwoju społeczności lokalnej. Realizacja tego działania wymaga zapewnienia stałego dopływu środków, które są niezbędne do finansowania odpowiedniego poziomu dóbr i usług publicznych służących do zaspokajania potrzeb społeczności, a także przedsięwzięć o charakterze rozwojowym.

W procesie strategicznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego zasadniczą rolę odgrywa możliwość finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Możliwości finansowe, w powiązaniu z jakością zarządzania, stanowią podstawę do wyznaczenia strategicznych celów jej rozwoju, rozumianego jako proces kształtowania zmian w pożądanym kierunku, akceptowanym społecznie, ekonomicznie i środowiskowo, zgodnie z wymogami racjonalnego gospodarowania przestrzenią. Między rozwojem lokalnym a finansami Gminy występują wzajemne powiązania i uwarunkowania, gmina bowiem ponosi najpierw wydatki, w określonych działach, aby mógł dokonać się rozwój społeczno-gospodarczy.

Istotnym elementem w kształtowaniu polityki rozwoju danej jednostki administracyjnej jest Budżet Gminy, będący głównym źródłem finansowania usług publicznych i inwestycji związanych z realizacją zadań infrastrukturalnych. Działania te stwarzają warunki do inwestowania dla podmiotów gospodarczych i poprawy standardów życia mieszkańców.

12.1. DOCHODY GMINY

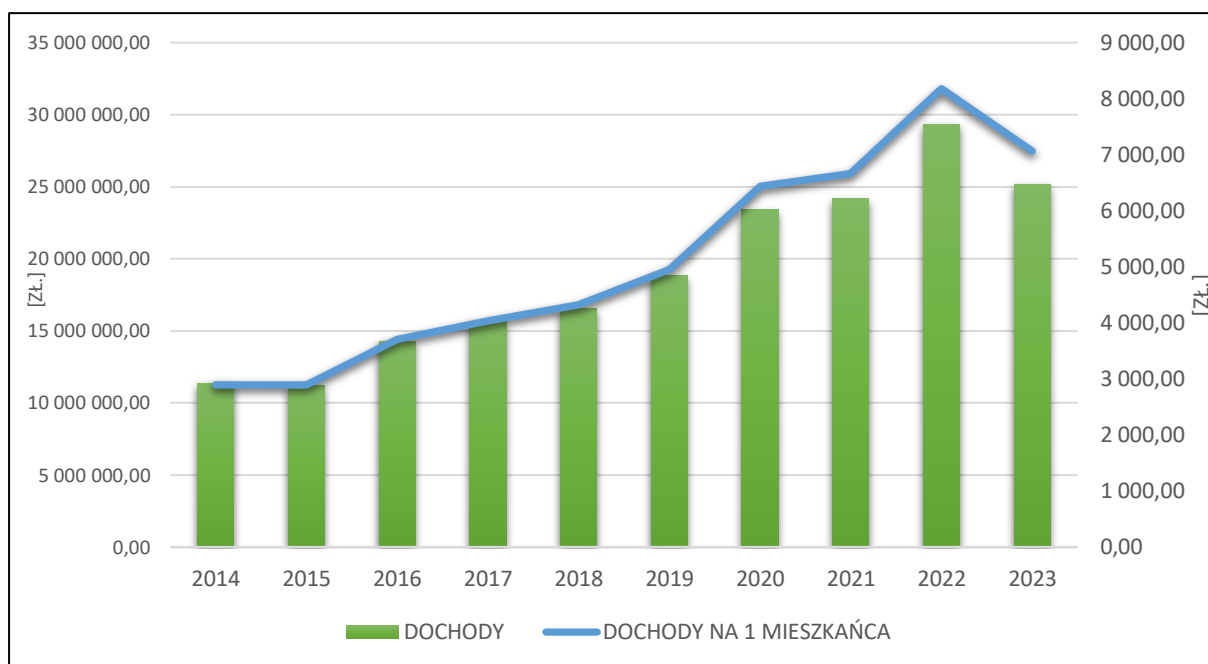
Dochody ogółem gminy Gzy na przestrzeni analizowanych lat wzrosły ponad dwukrotnie (z ok. 11,4 mln zł w 2014 r. do ok. 25,2 mln zł w 2023 r.). Ma to również przełożenie na dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 2 897 zł/os. w 2014 r. do ok. 7 066 zł/os. w 2023 r.).⁷⁹ Warto nadmienić, iż w 2023 roku nastąpił spadek dochodów w stosunku do roku poprzedniego.

Tab. 25 Dochody ogółem Gminy w latach 2014-2023

ROK	DOCHODY OGÓŁEM [zł]	DOCHÓD GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2014	11 358 199,87	2 896,76
2015	11 216 364,74	2 893,05
2016	14 295 001,23	3 700,49
2017	15 629 744,05	4 041,83
2018	16 532 747,37	4 320,03
2019	18 816 489,49	4 955,62
2020	23 395 636,64	6 434,44
2021	24 167 486,01	6 668,73
2022	29 342 720,74	8 178,02
2023	25 170 055,79	7 066,27

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

⁷⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS – finanse publiczne: dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu: dochody ogółem oraz dochody na 1 mieszkańca, stan na 31.12.2023 r.

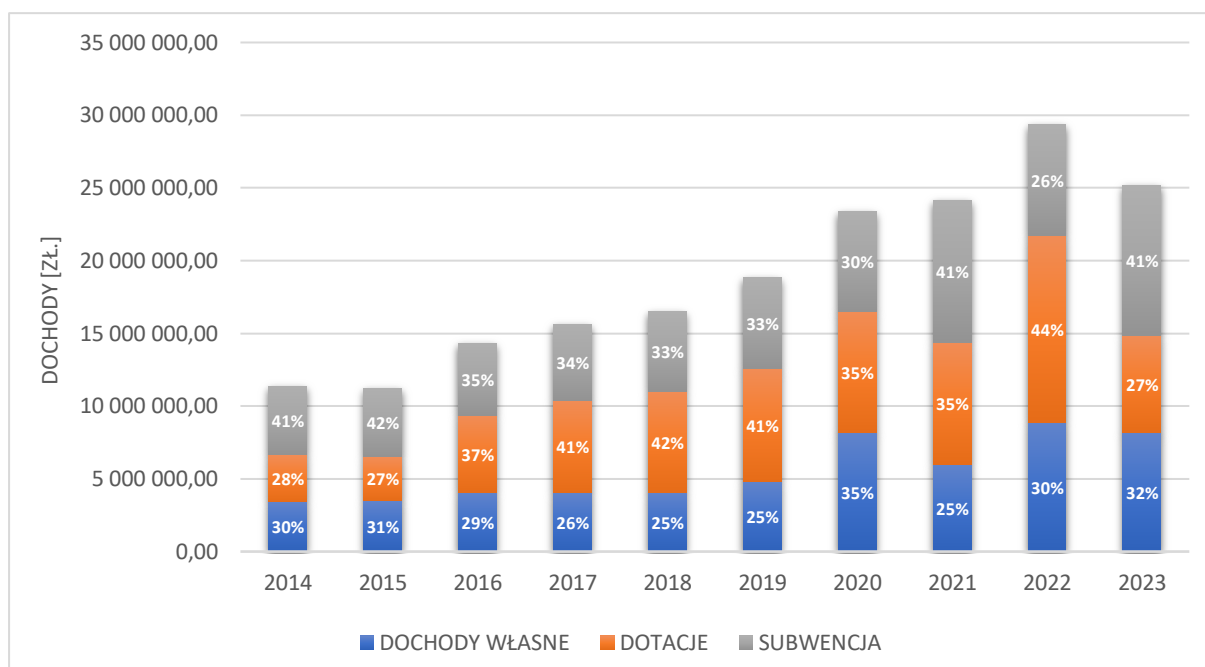

Ryc. 34 Dochody ogółem Gminy w latach 2014-2023 wraz z przeliczeniem na 1 mieszkańca

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczny dochód ogółem w dalszym ciągu będzie sukcesywnie wzrastać. Należy przy tym podkreślić, że są to wartości pieniężne nominalne. Realna wartość nabywcza pieniądza uzależniona jest od różnych czynników, a wpływa na nią m.in. inflacja.

Strukturę dochodów gminy Gzy tworzą kolejno: dochody własne, dotacje oraz subwencje ogólne. W okresie 2014-2023 całkowita suma dochodów własnych wzrosła ponad dwukrotnie (z ok. 3,4 mln zł w 2014 r. do ok. 8,2 mln zł w 2023 r.). Wzrost każdej ze składowych dochodu Gminy w analizowanym okresie oscylował w granicach 40-48%, a największym udziałem w jej dochodach w ostatnim roku analizy charakteryzowała się subwencja (41%). Należy nadmienić, że duży wzrost w wysokościach dotacji dla Gminy w latach 2020-2022 mógł być związany z działaniami podjętymi przez Rząd w celu odbudowy gospodarczej po pandemii COVID-19.

Ryc. 35 Struktura dochodów w Gminie w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody własne pochodzą ze źródeł finansowania, gdzie swój udział mają m.in.:⁸⁰

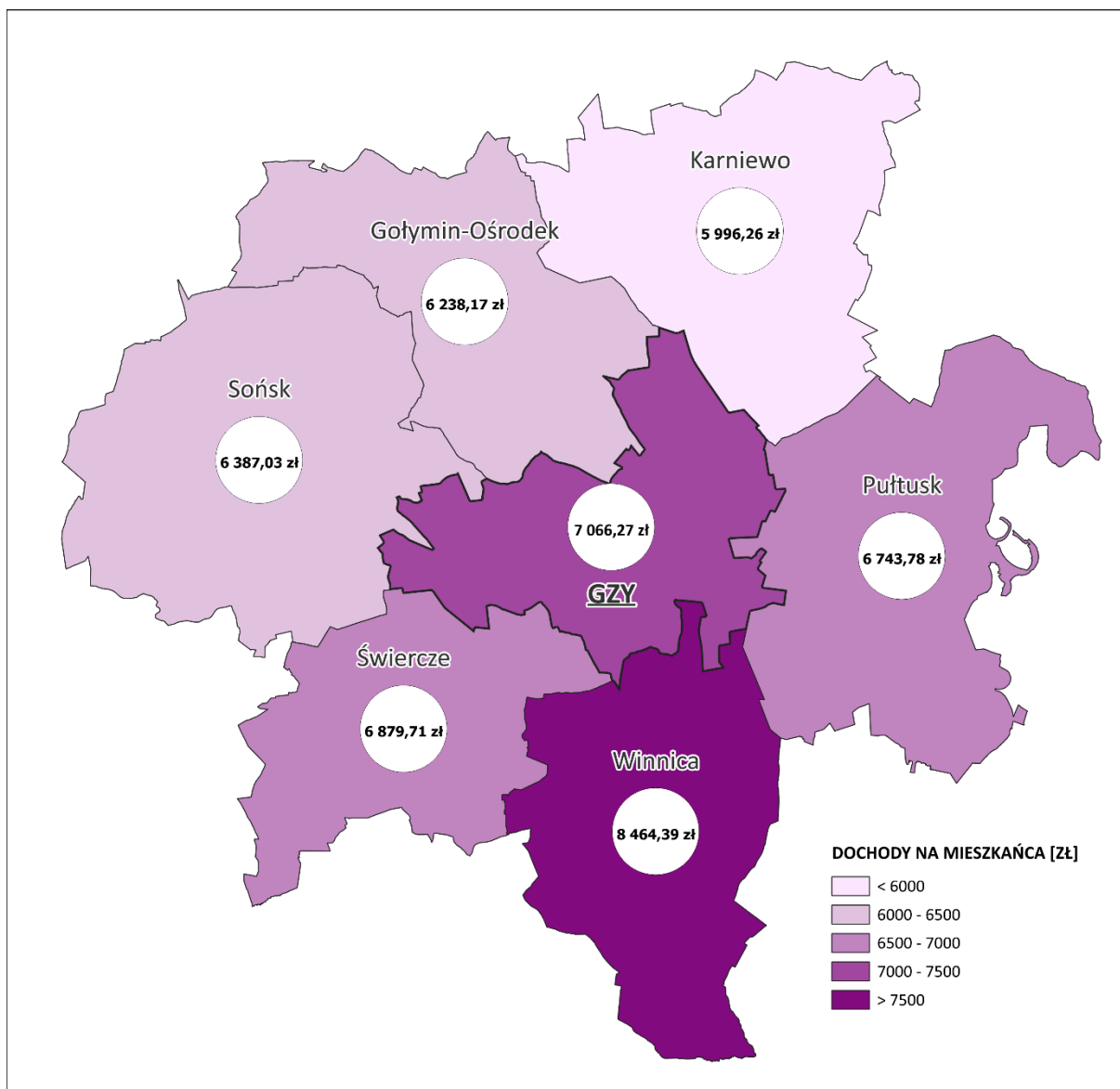
- dochody z tytułu dochodów podatkowych od osób fizycznych (PIT);
- dochody z tytułu dochodów podatkowych, ustalanych na podstawie odrębnych ustaw;
- dochody z tytułu podatku od nieruchomości;
- dochody z tytułu wpływu z lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw;
- dochody z tytułu podatku rolnego;
- dochody z tytułu podatku od środków transportowych;
- dochody z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych;
- dochody z tytułu podatku leśnego;
- dochody z tytułu wpływu z usług.

Subwencja ogólna składa się natomiast z części:

- oświatowej;
- wyrównawczej.

Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Gzy w odniesieniu do gmin sąsiadujących kształtują się następująco:

⁸⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS.

Ryc. 36 Wysokość dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Gzy i w gminach sąsiednich w 2023 r.
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2023 r. poziom dochodów na mieszkańca w gminie Gzy był drugim najwyższym spośród wszystkich gmin sąsiednich, ustępując jedynie gminie Winnica, gdzie dochód na 1 mieszkańca wyniósł 8,5 tys. zł. Najniższy wynik zanotowano w gminie Karniewo, gdzie kwota ta nie przekroczyła granicy 6 tys. zł na osobę.

12.2. WYDATKI GMINY

Konsekwencją wzrostu dochodów Gminy był sukcesywny wzrost wydatków ogółem. Na przestrzeni analizowanych lat wydatki wzrosły ponad dwukrotnie, z poziomu ok. 11,2 mln zł w 2014 r. do ok. 26,1 mln zł w 2023 r. Ma to również przełożenie na wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 2 858 zł/os. w 2014 r. do ok. 7 327 zł/os. w 2023 r.).⁸¹

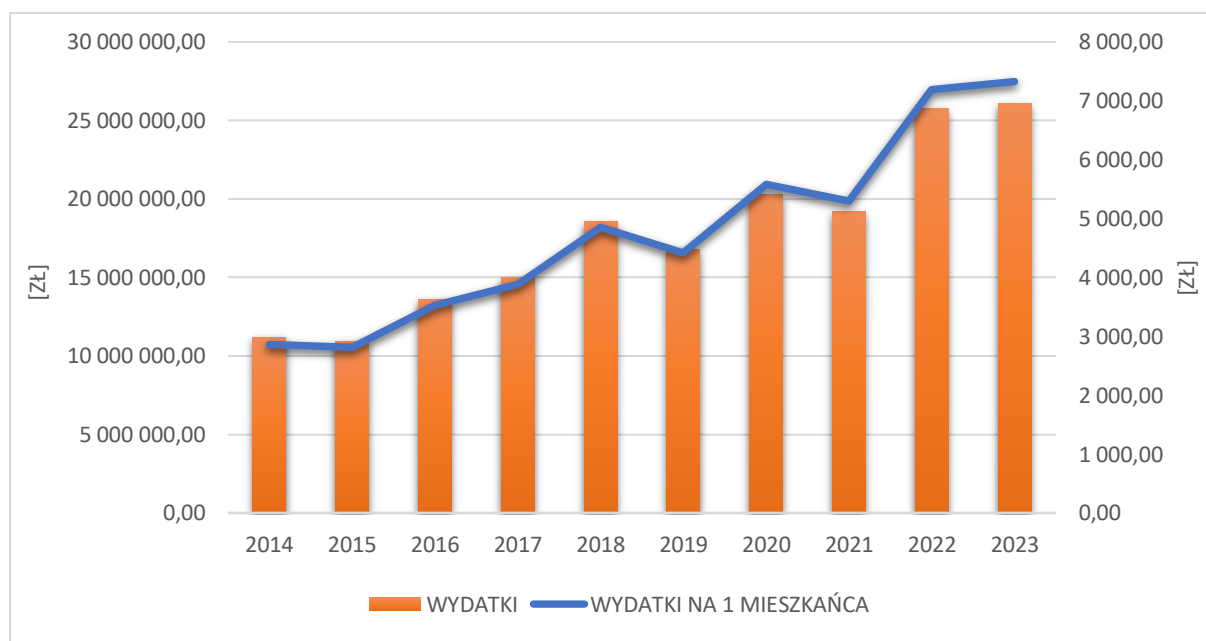
⁸¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Tab. 26 Wydatki ogółem Gminy w latach 2014-2023

ROK	WYDATKI OGÓŁEM [zł]	WYDATKI GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2014	11 205 225,16	2 857,75
2015	10 907 508,83	2 813,39
2016	13 603 341,46	3 521,44
2017	15 019 992,04	3 884,15
2018	18 553 085,70	4 847,95
2019	16 785 374,14	4 420,69
2020	20 279 537,93	5 577,43
2021	19 185 640,47	5 294,05
2022	25 792 412,38	7 188,52
2023	26 101 380,72	7 327,73

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2022 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczne wydatki ogółem w Gminie w dalszym ciągu będą wzrastać.

Ryc. 37 Wydatki ogółem Gminy w latach 2014-2023 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Wydatki budżetów Gminy dzielą się na wydatki bieżące i wydatki majątkowe. W 2023 r. udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wynosił 74,7% (ok. 19,5 mln zł), natomiast udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) wynosił 25,3% (ok. 6,6 mln zł).

Realizacja wydatków budżetu Gminy w 2023 r. w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem struktury procentowej prezentuje się następująco:

Tab. 27 Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w Gminie w 2023 r.

NR DZIAŁU	SEKTOR	ILOŚĆ WYDATKÓW [zł.]	UDZIAŁ W WYDATKACH [%]
Dział 010	Rolnictwo i łowiectwo	1 388 879,74	5,32
Dział 400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	441 651,75	1,69
Dział 600	Transport i łączność	3 624 724,38	13,89
Dział 700	Gospodarka mieszkaniowa	4 058 007,72	15,55
Dział 710	Działalność usługowa	19 129,00	0,07
Dział 750	Administracja publiczna	3 227 155,99	12,36
Dział 751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	42 138,62	0,16
Dział 752	Obrona narodowa	1 494,64	< 0,01
Dział 754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	691 136,31	2,64
Dział 757	Obsługa długu publicznego	142 530,72	0,55
Dział 801	Oświata i wychowanie	7 475 354,62	28,64
Dział 851	Ochrona zdrowia	75 952,38	0,29
Dział 852	Pomoc społeczna	789 596,24	3,03
Dział 853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	51 750,00	0,20
Dział 854	Edukacyjna opieka wychowawcza	17 436,53	0,06
Dział 855	Rodzina	2 292 667,14	8,78
Dział 900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 478 331,02	1,06
Dział 921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	279 088,20	1,07
Dział 926	Kultura fizyczna	4 355,72	0,02
Ogółem		26 101 380,72	100%

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2023 r.

Największy udział wydatków Gminy w 2023 r. przypadł na Dział 801 – Oświata i wychowanie (ok. 28,64%) oraz Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa (ok. 15,55%).

Najmniej środków, stanowiących mniej niż 0,5% łącznych wydatków Gminy, przeznaczono kolejno na: obronę narodową (1 495 zł), kulturę fizyczną (4 356 zł), edukacyjną opiekę wychowawczą (17 437 zł), działalność usługową (19 129 zł), urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa (42 139 zł), pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (51 750 zł) oraz ochronę zdrowia (75 952 zł).

12.3. ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

Sukcesywny wzrost wydatków odgrywa szczególną rolę w zakresie obsługi w zakresie zadań własnych Gminy. Ponadto wzrost nakładów inwestycyjnych, w tym w wymiarze przestrzennym (m.in. budowa i modernizacja infrastruktury oraz obiektów i urządzeń publicznych, wytypowanie i uzbrajanie nowych terenów rozwojowych), może podnieść atrakcyjność Gminy jako miejsca do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

W latach 2014-2023 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na terenie gminy Gzy kształtował się następująco:

Tab. 28 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy w latach 2014-2023

ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
UDZIAŁ %	5,6	5,6	5,0	4,3	17,3	3,0	12,7	7,3	24,0	25,3

Material źródłowy: Dane GUS: Finanse publiczne – dochody i wydatki budżetów JST - wskaźniki, stan na 31.12.2023 r.

Jak wykazano wcześniej, największy udział w strukturze dochodów Gminy stanowiły źródła zewnętrzne (subwencje i dotacje). Mają one kluczowe znaczenie dla zdolności inwestycyjnej samorządów gminnych.

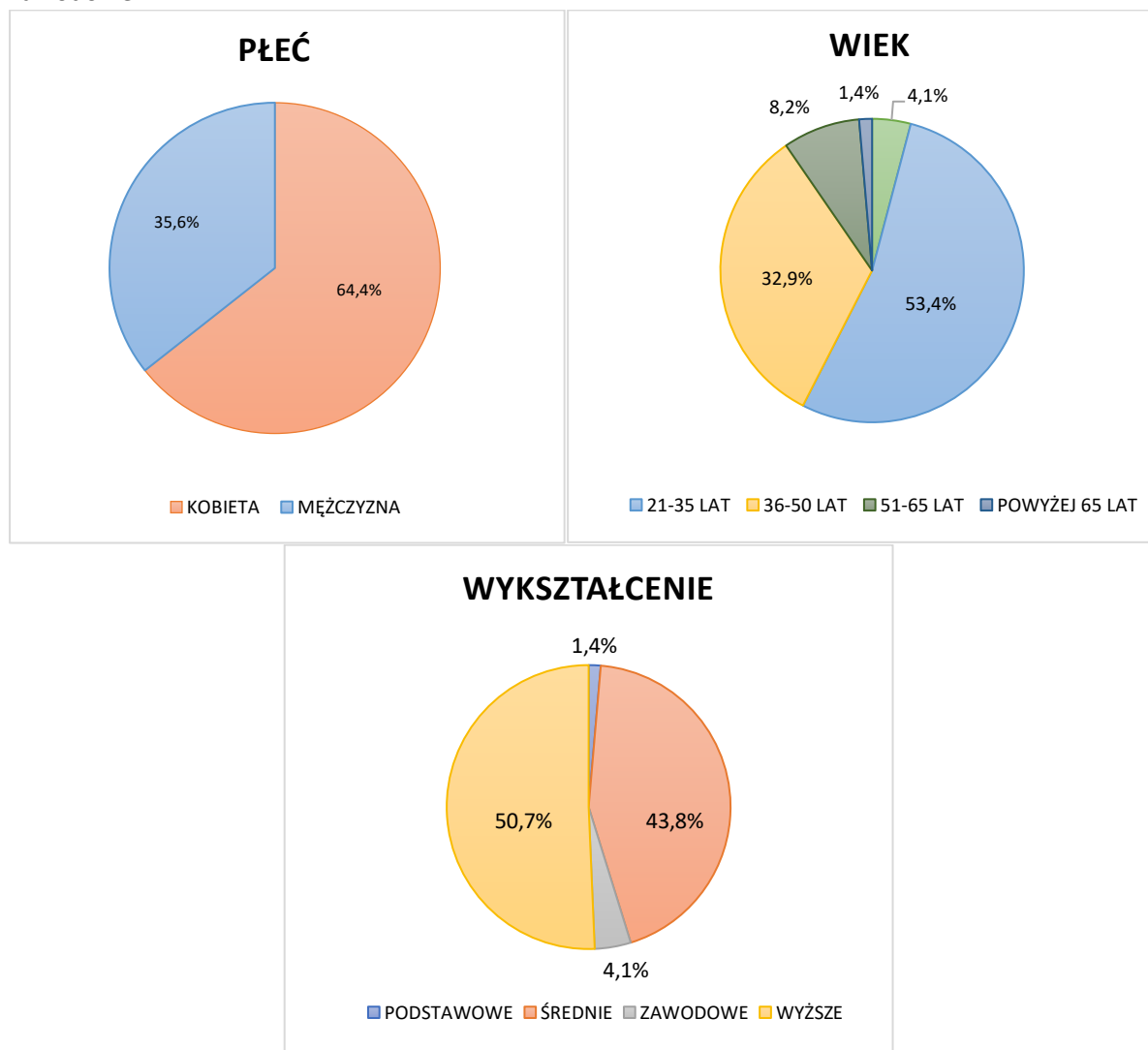
12.4. WNIOSKI

- ! Regularny wzrost dochodów ogółem, w tym dochodów własnych.
- ! Wysoki udział dochodów na 1 mieszkańca w stosunku do większości gmin ościennych.
- ! Wysoki poziom uzyskiwanych dofinansowań zewnętrznych (dotacji unijnych i subwencji).
- ! Znaczne uzależnienie działań proinwestycyjnych od możliwości finansowania zewnętrznego.
- ! Wzrost udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na przestrzeni ostatnich lat.

13 PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO

Jednym z elementów partycypacji społecznej przy tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy, obok tradycyjnych konsultacji (w postaci wyłożenia do publicznego wglądu dokumentu, dyskusji publicznej/warsztatu, z dopuszczeniem możliwości składania sugestii i propozycji w formie wniosków), jest badanie ankietowe. Pozwala ono na zdobycie wiedzy nt. odczuć społeczności lokalnej dotyczących aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy i sposobu jej funkcjonowania oraz stanowi narzędzie poznawcze potrzeb społeczności Gminy.

Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego⁸², dokonano charakterystyki najistotniejszych problemów i największych potencjałów gminy Gzy. W badaniu 64,4% stanowiły kobiety, natomiast 35,6% to mężczyźni. Wśród uczestników badania dominowały osoby w wieku w przedziale 21-35 lat (53,4%) oraz w dalszej kolejności 36-50 lat (32,9%). Respondenci posiadają w większości wykształcenie wyższe (50,7%) oraz w dalszej kolejności średnie (43,8%). Niewielki odsetek uczestników badania posiada natomiast wykształcenie podstawowe oraz zawodowe.

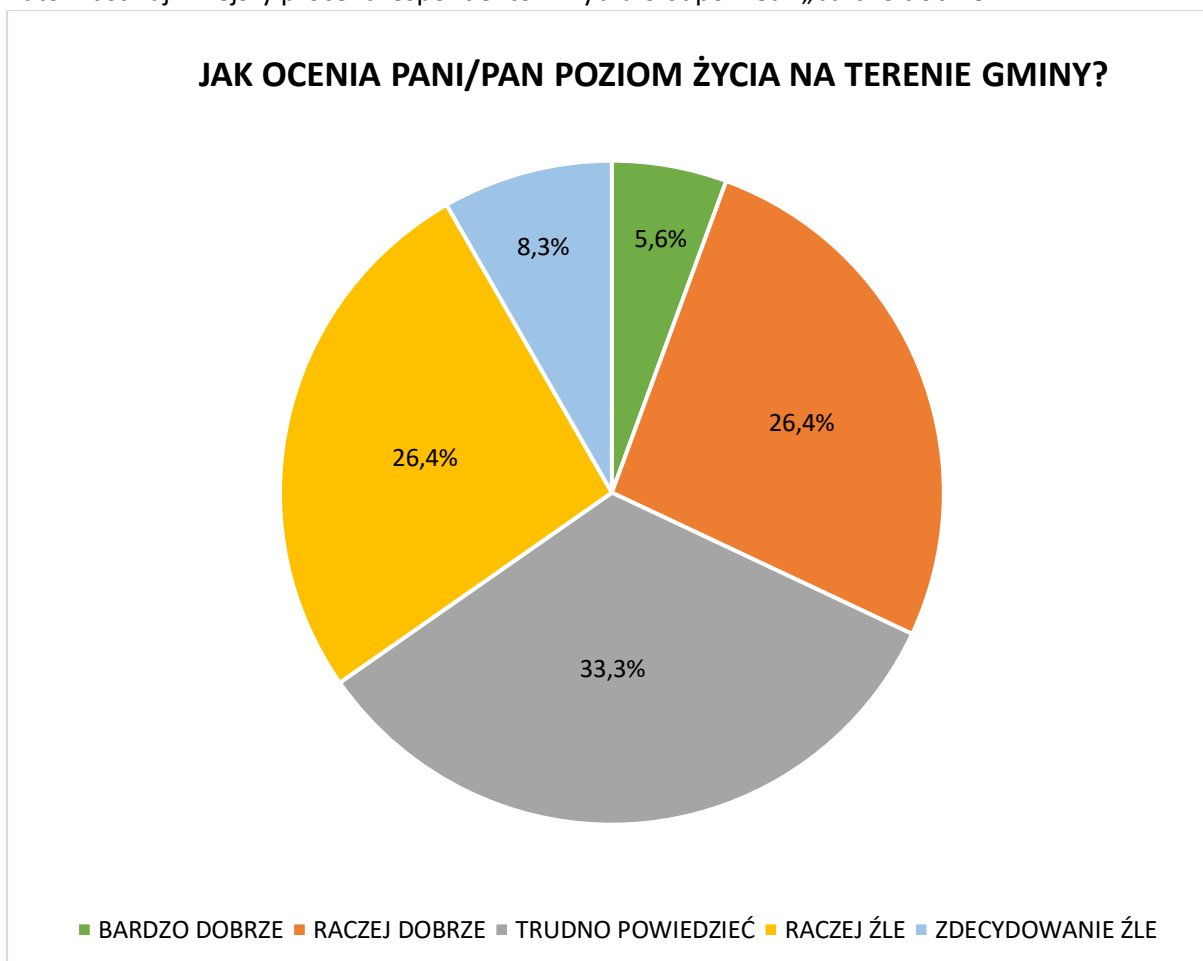

Ryc. 38 Profil uczestnika ankiety (tzn. płeć, wiek, wykształcenie)

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Gzy do 2030 roku.

⁸² Ogłoszenie o konsultacjach i ankieta udostępnione zostały na tablicy ogłoszeń, stronie internetowej Urzędu i biuletynie informacji publicznej oraz w mediach społecznościowych. Ankiety można było wypełniać tradycyjnie lub elektronicznie za pośrednictwem kwestionariusza online.

Ankietę rozpoczynało pytanie dotyczące ogólnego poziomu życia na terenie Gminy. Wyniki wskazują, iż większość uczestników badania jest niepewna własnej oceny standardu życia (33,3%), natomiast najmniejszy procent respondentów wybrało odpowiedź „bardzo dobrze”

Ryc. 39 Ocena poziomu życia na terenie Gminy

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Gzy do 2030 roku.

Następne pytanie stanowiło dokładną ocenę warunków życia ludzi w różnych aspektach. Dotyczyło to zagadnień zarówno społecznych, jak również ekonomicznych i środowiskowo-przestrzennych.

Spośród uzyskanych odpowiedzi na przedstawione zagadnienia uczestnicy badania najczęściej wskazywali odpowiedź „bardzo źle” (ok. 30,4%) oraz w dalszej kolejności „przeciętnie” (ok. 28,5%), natomiast najrzadziej wybieraną odpowiedzią było „bardzo dobrze” (ok. 3,4%).

Najmniej korzystnie ankietowani oceniają dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej. Ponadto w opinii części respondentów usługi turystyczne, rynek pracy, a także dostępność do zajęć pozalekcyjnych i kursów dla dzieci i młodzieży również kształtują się mało korzystnie.

Pozytywnie uczestnicy badania oceniają natomiast dostęp do infrastruktury wodociągowej, gdzie większość badanych zaznaczyło odpowiedzi „bardzo dobrze” lub „raczej dobrze”. Mieszkańcy wyrażają również stosunkowo pozytywną opinie na temat walorów środowiskowych i krajobrazowych Gminy oraz bezpieczeństwa publicznego, w tym zaufania do służb porządkowych.

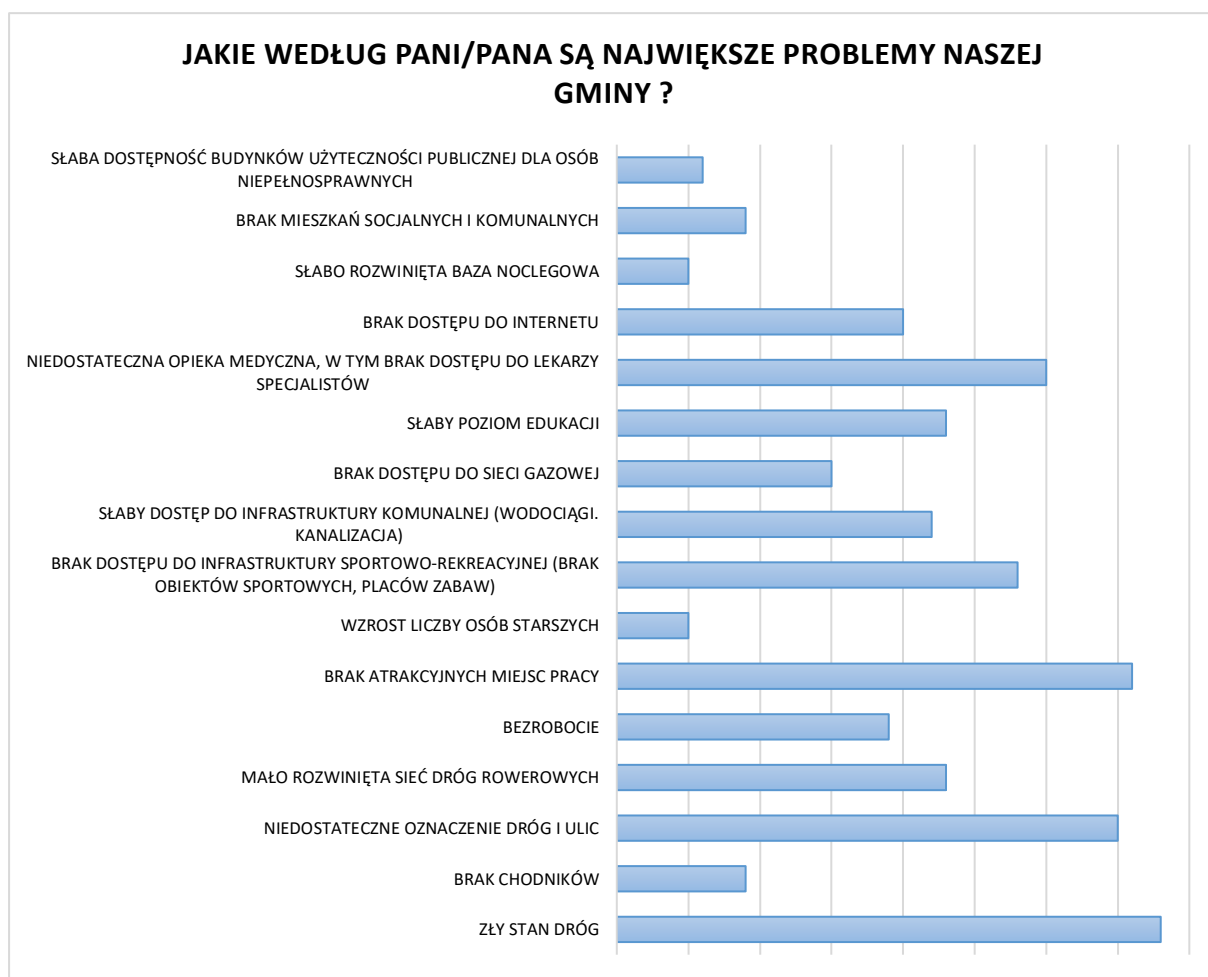
Poniżej znajduje się szczegółowy rozkład procentowy uzyskanych odpowiedzi:

Ryc. 40 Ocena warunków życia w Gminie

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Gzy do 2030 roku.

Kolejne pytanie w przeprowadzonym badaniu ankietowym dotyczyło wskazania największych problemów, z którymi zmagają się gmina Gzy. Odpowiedzi dotyczyły zarówno infrastruktury technicznej w Gminie, jak i życia społecznego mieszkańców.

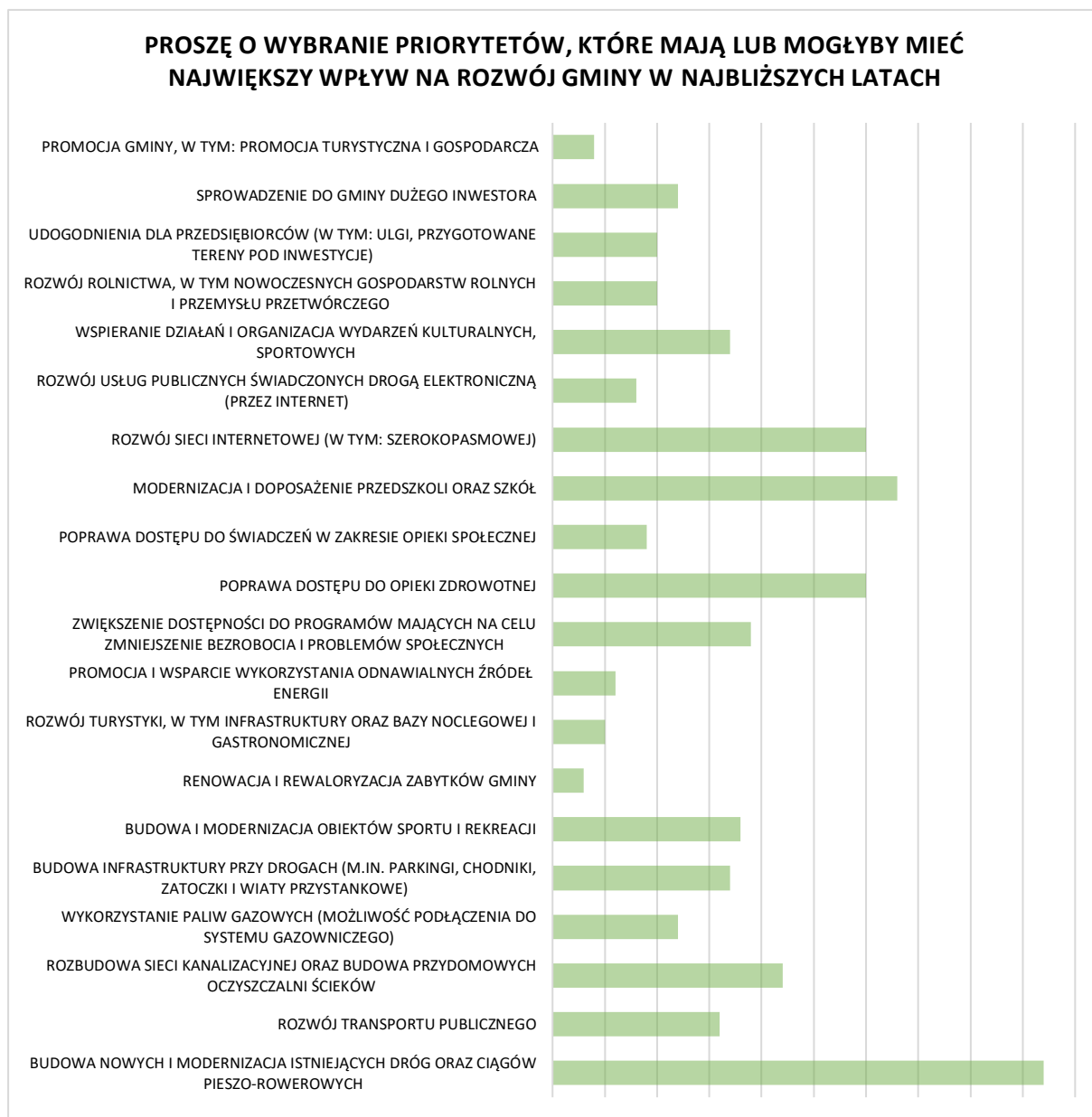

Ryc. 41 Określenie najważniejszych problemów w Gminie

Material źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Gzy do 2030 roku.

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych i uzyskanych odpowiedzi wynika, iż głównym problemem Gminy jest zły stan dróg. Ponadto znaczna część respondentów jako istotny problem wskazało brak atrakcyjnych miejsc pracy, niedostateczne oznaczenie dróg i ulic oraz niedostateczna opieka medyczna. Pozostałe zagadnienia były rzadziej poruszane.

Następnie respondenci zostali poproszeni o wybranie priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w najbliższych latach:

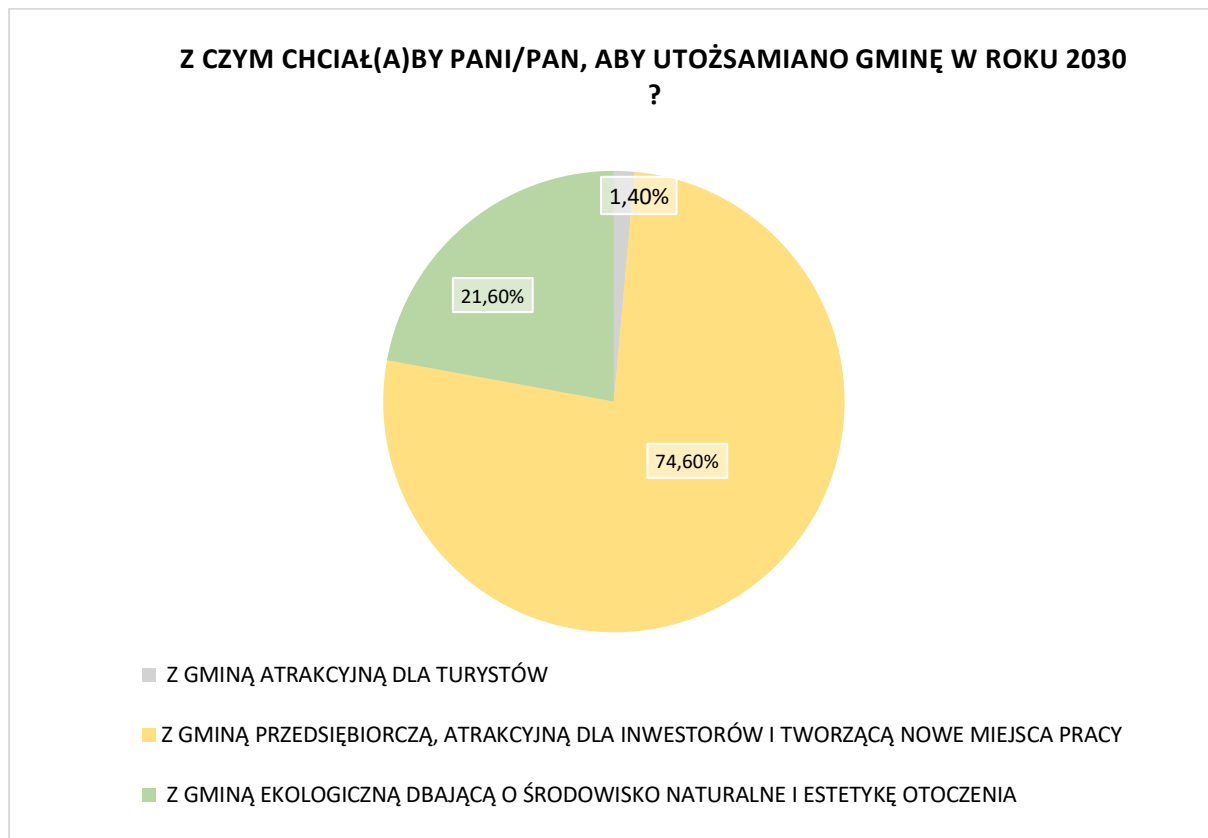

Ryc. 42 Ustalenie głównych priorytetów mających wpływ na rozwój Gminy

Material źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Gzy do 2030 roku.

Spośród wyżej wymienionych zagadnień respondenci badania jako priorytety mogące mieć realny wpływ na rozwój gminy Gzy najczęściej wskazali budowę nowych i modernizację istniejących dróg i ciągów pieszo-rowerowych. Relatywnie często wskazywano również modernizację i wyposażenie przedszkoli oraz szkół, poprawę dostępu do opieki zdrowotnej oraz rozwój sieci internetowej.

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło przyszłego wizerunku Gminy. Na pytanie: „Z czym chciał(a)by Pani/Pan, aby utożsamiano Gminę za 10 lat?” Mieszkańcy Gminy odpowiedzieli następująco:

Ryc. 43 Tożsamość Gminy w perspektywie najbliższych 10 lat na podstawie opinii mieszkańców

Material źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Gzy do 2030 roku.

Zdecydowana większość mieszkańców utożsamia Gminę za 10 lat z Gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy.

WYBRANE MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Najważniejsze wykorzystane akty prawne:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1130 z późn. zm).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 609 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2024 poz. 1112 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. 2024 poz. 324 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1087 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 poz. 1615).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. 2022 poz. 2379).

Najważniejsze dokumenty i publikacje:

- Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.
- Powszechny Spis Rolny 2010, 2020.
- Raport o stanie gminy Gzy za rok 2023, 2024.
- Rejestr Zabytków Mazowieckiego Konserwatora Zabytków.
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2017, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Gzy na lata 2021-2025, 2021.
- Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny, 2021, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, 2022.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, 2019, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gzy, 2022.

Najważniejsze witryny internetowe:

- <https://bdl.stat.gov.pl/>
- <https://capap.gugik.gov.pl>
- <https://european-union.europa.eu/>
- <https://ekrs.ms.gov.pl/>
- <https://isok.gov.pl/>
- <https://gminagzy.pl/>
- <https://gzy.e-mapa.net/>
- <https://mazowiecka.policja.gov.pl/>
- <https://samorząd.gov.pl/>
- <https://stat.gov.pl/>
- <https://wybory.gov.pl/>
- <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>
- <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>
- <http://www.geoportal.gov.pl/>
- <https://www.gios.gov.pl/pl/>
- <https://www.gov.pl/>
- <https://www.gov.pl/web/gdos>
- <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/>
- <https://www.polskawliczbach.pl/>
- <https://zabytek.pl/>